

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2024/25: MJU20

En utvidgad insamling och utlämning av djurhälsodata samt jordbrukspolitik

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag om ändringar i bl.a. lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.

I propositionen lämnar regeringen förslag på lagändringar för att komma till rätta med de brister som finns vid inrapportering av djursjukdata. Regeringen föreslår bl.a. att det införs en skyldighet för veterinärer att lämna uppgifter om användning av läkemedel för behandling av djur och om andra åtgärder för behandling av djur till Jordbruksverket. Regeringen föreslår också författningsändringar så att det blir möjligt för berörda myndigheter att utbyta djurhälsodata. Propositionen innehåller även en bestämmelse om tystnadsplikt för vissa personer inom organisationer för avel och djurhälsa.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 oktober 2025.

Vidare föreslår utskottet att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om jordbrukspolitik från allmänna motionstiden 2024/25, bl.a. med hänvisning till pågående arbete. Yrkandena handlar bl.a. om den gemensamma jordbrukspolitiken, ett hållbart och konkurrenskraftigt jordbruk, ekologisk produktion och en växtbaserad jordbrukssektor, jordbrukets klimat- och miljöpåverkan samt växtförädling och forskningsfrågor.

I betänkandet finns 49 reservationer (S, SD, V, C, MP).

Behandlade förslag

Proposition 2024/25:91 En utvidgad insamling och utlämning av djurhälsodata.

Cirka 160 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut4

Redogörelse för ärendet11

Ärendet och dess beredning.....11

Utskottets överväganden.....12

En utvidgad insamling och utlämning av djurhälsodata12

Den gemensamma jordbrukspolitiken13

Ett hållbart och konkurrenskraftigt jordbruk25

Ekologisk produktion och en växtbaserad jordbrukssektor42

Jordbrukets klimat- och miljöpåverkan49

Jordbruk och övergödning55

Växtförädling och forskningsfrågor66

Markfrågor76

Öppna landskap och biologisk mångfald.....80

Övriga jordbrukspolitiska frågor86

Reservationer94

1. Genomförande av den gemensamma jordbrukspolitiken, punkt 2 (S)94

2. Genomförande av den gemensamma jordbrukspolitiken, punkt 2 (C)94

3. Genomförande av den gemensamma jordbrukspolitiken, punkt 2 (MP)96

4. Nationella aspekter på den gemensamma jordbrukspolitiken, punkt 3 (SD)96

5. Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027, punkt 4 (SD)97

6. Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027, punkt 4 (C).....98

7. Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027, punkt 4 (MP).....99

8. Livsmedelsstrategin, punkt 5 (S)101

9. Livsmedelsstrategin, punkt 5 (C).....101

10. Klimatanpassning i livsmedelsstrategin, punkt 6 (C, MP).....102

11. Konkurrenskraftigt jordbruk, punkt 7 (S)103

12. Konkurrenskraftigt jordbruk, punkt 7 (V)103

13. Konkurrenskraftigt jordbruk, punkt 7 (C).....105

14. EU-regler, punkt 8 (SD)106

15. Generationsskiften inom jordbruk, punkt 9 (S)107

16. Generationsskiften inom jordbruk, punkt 9 (MP)108

17. Finansiering av jordbruk, punkt 10 (SD)108

18. Finansiering av jordbruk, punkt 10 (V)110

19. Finansiering av jordbruk, punkt 10 (MP)110

20. Lånegarantier via Europeiska investeringsbanken, punkt 11 (V, MP).....111

21. Regelförenkling, punkt 12 (SD)112

22. Regelförenkling, punkt 12 (C).....113

23. Mål för ekologisk produktion, punkt 13 (SD)114

24. Mål för ekologisk produktion, punkt 13 (V).....115

25. Utveckling av ekologisk produktion, punkt 14 (SD)115

26. Utveckling av ekologisk produktion, punkt 14 (MP)	116
27. En växtbaserad jordbrukssektor, punkt 15 (S)	117
28. En växtbaserad jordbrukssektor, punkt 15 (MP)	118
29. Jordbruksproduktion i ett förändrat klimat, punkt 16 (MP)	119
30. Klimatanpassning av jordbruket, punkt 17 (S)	119
31. Klimatanpassning av jordbruket, punkt 17 (MP)	120
32. Näringsläckage från jordbruket, punkt 18 (SD)	121
33. Näringsläckage från jordbruket, punkt 18 (C)	123
34. Näringsläckage från jordbruket, punkt 18 (MP)	124
35. Bekämpnings- och växtskyddsmedel, punkt 19 (SD)	125
36. Genteknik, punkt 20 (S)	126
37. Genteknik, punkt 20 (SD)	127
38. Genteknik, punkt 20 (C)	128
39. Växtförädling, punkt 21 (SD)	129
40. Växtförädling, punkt 21 (MP)	130
41. Forskningsfrågor, punkt 22 (SD)	130
42. Forskningsfrågor, punkt 22 (MP)	131
43. Markförsäljning norr om odlingsgränsen, punkt 23 (SD)	132
44. Omarrondering, punkt 24 (SD)	133
45. Biologisk mångfald och skyddsvärda marker, punkt 25 (SD)	134
46. Lantraser och lant sorter, punkt 26 (SD)	135
47. Rennäringen, punkt 27 (S)	135
48. Produktion av gödselmedel, punkt 28 (SD)	136
49. Biopremie, punkt 29 (C)	136
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	137
Propositionen	137
Motioner från allmänna motionstiden 2024/25	137
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	154

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Regeringens lagförslag

1. En utvidgad insamling och utlämning av djurhälsodata

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m.
 2. lag om ändring i lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård
 3. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).
- Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:91 punkterna 1–3.

Den gemensamma jordbrukspolitiken

2. Genomförande av den gemensamma jordbrukspolitiken

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:202 av Gudrun Brunegård (KD) yrkande 3,
2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkandena 28 och 31,
2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 47–49,
2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 33 och 34 samt
2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 4.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (C)

Reservation 3 (MP)

3. Nationella aspekter på den gemensamma jordbrukspolitiken

Riksdagen avslår motion

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 3, 4 och 7.

Reservation 4 (SD)

4. Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 5, 6, 28 och 52,
2024/25:1570 av Helena Lindahl (C),
2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 8,
2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 138, 140 och 144,
2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 54 och 55 samt
2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 10, 18, 36–39 och 43.

Reservation 5 (SD)

Reservation 6 (C)

Reservation 7 (MP)

*Ett hållbart och konkurrenskraftigt jordbruk***5. Livsmedelsstrategin**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1001 av Rickard Nordin (C) yrkande 2,

2024/25:2805 av Sten Bergheden (M) yrkande 1,

2024/25:2811 av Sten Bergheden (M),

2024/25:2856 av Sten Bergheden (M),

2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkandena 14 och 32 samt

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 14.

Reservation 8 (S)

Reservation 9 (C)

6. Klimatanpassning i livsmedelsstrategin

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 29 och

2024/25:3169 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 31.

Reservation 10 (C, MP)

7. Konkurrenskraftigt jordbruk

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1814 av Peter Ollén m.fl. (M) yrkandena 1 och 3,

2024/25:1927 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 6,

2024/25:2832 av Sten Bergheden (M),

2024/25:2955 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 39,

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 5 och

2024/25:3160 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 53 och 54.

Reservation 11 (S)

Reservation 12 (V)

Reservation 13 (C)

8. EU-regler

Riksdagen avslår motion

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 1, 2 och 8.

Reservation 14 (SD)

9. Generationsskiftet inom jordbruk

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 51,

2024/25:2189 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S),

2024/25:2240 av Ida Karkiainen (S),

2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 2 och

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 6.

Reservation 15 (S)

Reservation 16 (MP)

10. Finansiering av jordbruk

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1371 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 38,
2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 34, 40 och 41,
2024/25:1927 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 8 och
2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 1.

Reservation 17 (SD)

Reservation 18 (V)

Reservation 19 (MP)

11. Lånegarantier via Europeiska investeringsbanken

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1927 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 7 och
2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 3.

Reservation 20 (V, MP)

12. Regelförenkling

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 55, 56, 59 och 60,
2024/25:2005 av John E Weinerhall (M) yrkande 1,
2024/25:2647 av Aron Emilsson (SD) yrkande 1,
2024/25:2802 av Sten Bergheden (M),
2024/25:2873 av Sten Bergheden (M) och
2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 30.

Reservation 21 (SD)

Reservation 22 (C)

Ekologisk produktion och en växtbaserad jordbrukssektor

13. Mål för ekologisk produktion

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1373 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 20,
2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 35,
2024/25:1927 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 4.1 och
2024/25:2739 av Sten Bergheden (M).

Reservation 23 (SD)

Reservation 24 (V)

14. Utveckling av ekologisk produktion

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 36,
2024/25:2077 av Mats Green (M) yrkandena 1 och 2,
2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 32,
2024/25:3055 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 81 och
2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 9.

Reservation 25 (SD)

Reservation 26 (MP)

15. En växtbaserad jordbrukssektor

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:781 av Magnus Manhammar (S),

2024/25:2956 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C),

2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 31.2,

2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 20 och 23 samt

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 13.

Reservation 27 (S)

Reservation 28 (MP)

Jordbrukets klimat- och miljöpåverkan

16. Jordbruksproduktion i ett förändrat klimat

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1641 av Anders Karlsson (C) yrkandena 1 och 2,

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 137, 145 och 147
samt

2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 42.

Reservation 29 (MP)

17. Klimatanpassning av jordbruket

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 146 och 148,

2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 28, 30 och 32
samt

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 13.

Reservation 30 (S)

Reservation 31 (MP)

Jordbruk och övergödning

18. Näringsläckage från jordbruket

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 2, 5, 8, 9 och
11–13,

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 62,

2024/25:2486 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 10,

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 141 och 142,

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 30, 40, 41, 49–
52 och 56 samt

2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 21.

Reservation 32 (SD)

Reservation 33 (C)

Reservation 34 (MP)

19. Bekämpnings- och växtskyddsmedel

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 18–20 och

2024/25:2661 av Sten Bergheden (M).

Reservation 35 (SD)

Växtförädling och forskningsfrågor

20. Genteknik

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 46–48,

2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 33 och

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 12.

Reservation 36 (S)

Reservation 37 (SD)

Reservation 38 (C)

21. Växtförädling

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:13 av Josef Fransson (SD),

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 31 och 49 samt

2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 19.

Reservation 39 (SD)

Reservation 40 (MP)

22. Forskningsfrågor

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 44, 45, 50 och 54,

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 62 och

2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 6 och 24.

Reservation 41 (SD)

Reservation 42 (MP)

Markfrågor

23. Markförsäljning norr om odlingsgränsen

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:201 av Kjell-Arne Ottosson (KD),

2024/25:1383 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 23 och

2024/25:1454 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 12.

Reservation 43 (SD)

24. Omarrondering

Riksdagen avslår motion

2024/25:1371 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 21.

*Reservation 44 (SD)**Öppna landskap och biologisk mångfald***25. Biologisk mångfald och skyddsvärda marker**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1014 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 2,

2024/25:1022 av Anders W Jonsson (C) yrkande 2 och

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 26, 27 och 65.

*Reservation 45 (SD)***26. Lantraser och lant sorter**

Riksdagen avslår motion

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 66 och 67.

*Reservation 46 (SD)**Övriga jordbrukspolitiska frågor***27. Rennäringen**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:591 av Josef Fransson (SD) yrkandena 2 och 3 samt

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 77.

*Reservation 47 (S)***28. Produktion av gödselmedel**

Riksdagen avslår motion

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 11.

*Reservation 48 (SD)***29. Biopremie**

Riksdagen avslår motion

2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 20.

*Reservation 49 (C)***30. Biodling**

Riksdagen avslår motion

2024/25:2935 av Sten Bergheden (M) yrkande 1.

31. Ändring i utsädeslagen

Riksdagen avslår motion

2024/25:2984 av Markus Wiechel och Victoria Tiblom (båda SD)
yrkande 3.

Stockholm den 22 maj 2025

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Emma Nohrén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Nohrén (MP), Martin Kinnunen (SD), John Widegren (M), Joakim Järrebring (S), Staffan Eklöf (SD), Malin Larsson (S), Mattias Eriksson Falk (SD), Jytte Guteland (S), Marlène Lund Kopparklint (M), Kajsa Fredholm (V), Victoria Tiblom (SD), Elin Nilsson (L), Joanna Lewerentz (M), Markus Selin (S), Magnus Oscarsson (KD), Helena Lindahl (C) och Björn Petersson (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2024/25:91 En utvidgad insamling och utlämning av djurhälsodata. Regeringens förslag till riksdagsbeslut redovisas i bilaga 1. Regeringens lagförslag redovisas i bilaga 2. Lagförslaget har granskats av Lagrådet. Det har inte väckts några följdmotioner med anledning av propositionen.

I betänkandet behandlar utskottet även ca 160 motionsyrkanden om jordbrukspolitik från allmänna motionstiden 2024/25. Yrkandena handlar bl.a. om den gemensamma jordbrukspolitiken, ett hållbart och konkurrenskraftigt jordbruk, ekologisk produktion och en växtbaserad jordbrukssektor, jordbrukets klimat- och miljöpåverkan samt växtförädling och forskningsfrågor. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

Vid utskottets sammanträde den 29 april 2025 informerade statssekreterare Daniel Liljeberg, Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, om den pågående förhandlingen av kommissionens förslag till förordning om växter som framställts med vissa nya genomiska metoder.

Utskottets överväganden

Inledning

Betänkandet är disponerat så att utskottet inleder med att behandla regeringens proposition 2024/25:91 En utvidgad insamling och utlämning av djurhälsodata. Därefter behandlar utskottet motionsyrkanden från allmänna motions tiden om jordbrukspolitik.

En utvidgad insamling och utlämning av djurhälsodata

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i lagen om kontroll av husdjur m.m., lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård samt ändringar i offentlighets- och sekretesslagen.

Bakgrund

Regeringen gav Jordbruksverket 2018 i uppdrag att utvärdera hur systemet för inrapportering av läkemedelsbehandlingar och behandlingar av smittsamma sjukdomar hos livsmedelsproducerande djur fungerar. I uppdraget ingick även att bedöma vilka eventuella brister som finns och lämna förslag till förbättringsåtgärder. Jordbruksverket redovisade uppdraget till regeringen 2019 i rapporten Åtgärder för förbättrad rapportering av djurskyddsdata. I rapporten föreslår Jordbruksverket ett antal åtgärder för att komma till rätta med bristerna. Landsbygds- och infrastrukturdepartementet behandlade därefter förslagen i sin promemoria En utvidgad insamling och utlämning av djurhälsodata, från januari 2024. Promemorian har remissbehandlats. I propositionen behandlas förslagen i promemorian.

Propositionen

I propositionen föreslås att skyldigheten för veterinärer att lämna uppgifter om användningen av antimikrobiella läkemedel till Jordbruksverket enligt lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård ska utökas så att den även omfattar användningen av andra läkemedel för behandling av djur än antimikrobiella samt andra åtgärder för behandling av djur.

Vidare föreslås i propositionen att det ska införas bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen om att sekretessen hos en statlig myndighet inte hindrar att uppgifter lämnas ut till en organisation för avel eller djurhälsa som har fått rätt att anordna kontroll enligt lagen om kontroll av husdjur, m.m.

Enligt förslaget ska bestämmelserna gälla vissa typer av verksamheter i myndigheten, exempelvis tillsyn med avseende på näringslivet. Uppgifter ska få lämnas ut i enlighet med vad som föreskrivs i en särskild förordning om djurhälsoregister.

Regeringen föreslår också att en bestämmelse om tystnadsplikt ska införas i lagen om kontroll av husdjur, m.m. Den som deltar eller har deltagit i verksamheten hos en organisation för avel eller djurhälsa ska inte obehörigen få röja eller utnyttja uppgifter om användning av läkemedel för behandling av djur eller om andra åtgärder för behandling av djur som en veterinär har lämnat enligt lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård och som han eller hon har tagit del av.

I propositionen gör regeringen bedömningen att behandling av personuppgifter i ett register över djurhälsodata bör behandlas i förordning.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 oktober 2025.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts någon motion med anledning av propositionen. Utskottet anser att riksdagen av de skäl som anförs i propositionen bör anta regeringens lagförslag.

Utskottet övergår nu till att behandla motionsyrkanden från allmänna motionstiden om jordbrukspolitik.

Den gemensamma jordbrukspolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om genomförande av den gemensamma jordbrukspolitiken, nationella aspekter på den gemensamma jordbrukspolitiken och Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027.

Jämför reservation 1 (S), 2 (C), 3 (MP), 4 (SD), 5 (SD), 6 (C) och 7 (MP).

Motionerna

Genomförande av den gemensamma jordbrukspolitiken

Enligt partimotion 2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 47 ska svenskt jordbruks konkurrenskraft och bidrag till självförsörjning av livsmedel inom EU stärkas. Motionärerna anser att den befintliga jordbrukspolitiken inom såväl EU som Sverige har stora utmaningar och att Sverige bör spela en aktiv roll på europeisk nivå med att reformera den i en mer hållbar riktning. Ett likalydande yrkande framförs i kommittémotion 2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 28.

I partimotion 2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 48 anförts att regeringen i den kommande översynen av jordbrukspolitiken och i andra relevanta lagstiftningar ska säkerställa att EU:s jordbruks konkurrenskraft i världen förstärks, bl.a. genom att det rensas i regelfloran för lantbrukare. Vidare enligt yrkande 49 bör regeringen i den kommande översynen av den gemensamma jordbrukspolitiken se till att en större andel av EU:s jordbruksbudget går till att ersätta miljö- och klimatfrämjande åtgärder. Ett liknande yrkande framförs i kommittémotion 2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 31.

Enligt partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 33 bör regeringen i arbetet inför översynen av den gemensamma jordbrukspolitiken aktivt verka inom EU för att de ekonomiska ersättningsarna ska relateras till utsläppsminskningar och ekosystemtjänster. Vidare anser motionärerna att regeringen i arbetet inför översynen av den gemensamma jordbrukspolitiken skyndsamt ska ta fram de beslutsstödsverktyg som krävs för en ökad klimat- och miljöstyrning (yrkande 34).

Enligt kommittémotion 2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 4 bör Sveriges jordbruk och därmed försörjningsförmåga stärkas genom EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Motionärerna anför att med en gemensam budget, förutsägbara regler och en sammanhållen struktur skapar EU:s gemensamma jordbrukspolitik goda förutsättningar till ett konkurrenskraftigt, klimatvänligt och hållbart jordbruk såväl i Sverige som i övriga EU.

Enligt motion 2024/25:202 av Gudrun Brunegård (KD) yrkande 3 bör genomförandet av EU-strategier hållas på en nivå som stärker svensk konkurrenskraft och landsbygdsutveckling.

När det gäller nationella aspekter på den gemensamma jordbrukspolitiken bör enligt kommittémotion 2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 3 Sverige så långt det är möjligt verka för en nationell beslutanderätt över jordbruket. Motionärerna anser att Sverige ska omförhandla villkoren för Europeiska unionen när det gäller de areella näringarna med det långsiktiga målet att återföra beslutsmakten till Sverige. I yrkande 4 i motionen anför motionärerna att den gemensamma jordbrukspolitiken bör vara utformad på ett sätt som passar svenska förhållanden. Det krävs att politiken är tillräckligt flexibel och att så mycket som möjligt av besluten delegeras till nationell nivå. I yrkande 7 framförs att regeringen bör verka för att konsekvensanalyser alltid görs innan målsättningar antas på EU-nivå.

Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027

Enligt partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 54 bör stöd till fånggrödor, buffertzoner och våtmarker baserat på markkartering införas. Genom en kartering av näringsämnen i mark kan områden med hög läckagerisk identifieras och stöd kopplas till resultaten.

Enligt yrkande 55 behöver stödnivåerna och informationsinsatserna för agroekologiska och kretsloppsbaseade bruksmetoder öka. Enligt motionärerna har dessa bruksmetoder ofta en låg användning av insatsmedel och effektiv, och generellt sett, lägre näringsanvändning än konventionella jordbruk.

Enligt kommittémotion 2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 5 bör EU-reglerna vara flexibla för att inte lantbrukare ska drabbas hårt av oförutsägbara händelser som de inte kan påverka. Om vildsvin t.ex. borrar upp en mark med särskilda miljövärden kan det resultera i att återbetalningsplikt gäller, dvs. att de måste betala tillbaka miljöstödet eftersom marken inte längre har ett betesvärde. Det framtida biologiska värdet av marken finns dock kvar, om marken fortsätter att betas, vilket är skälet till miljöstödet. Enligt yrkande 6 bör regeringen verka för att införa ett inventeringsbaserat miljöstöd för biologisk mångfald i jordbruket i nästa programperiod. Sverige bör skapa möjligheter att på försök avdela en del av miljöstödet till stöd som, helt eller delvis, baseras på inventeringar och poängsättning av biologisk mångfald. Enligt yrkande 28 bör stödmedel för täckdikning även kunna sökas för öppna diken. I yrkande 52 anförs att jordbruksstöden i högre grad bör gå till aktiva lantbrukare.

Enligt kommittémotion 2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 138 bör medel från de arealbaserade direktstöden styras om till höjda miljöersättningar, de arealbaserade stöden minskas och odlingsmetoder som ökar jordens bördighet och kolinlagring och som bidrar till biologisk mångfald och andra miljöinsatser främjas. Ett likalydande förslag finns i kommittémotion 2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. yrkandena 36 och 37.

I kommittémotion 2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 140 anförs att stöd till innovationsjordbruk bör införas för att ge pionjärer förutsättningar att utveckla nya bruksmetoder med ökad klimatanpassning och minskad klimatpåverkan i synergi med stärkt biologisk mångfald. Ett liknande yrkande finns i kommittémotion 2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 18.

Vidare bör regeringen enligt kommittémotion 2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 144 verka för att främja investeringar, produktion och nedmyllning av biokol genom exempelvis EU:s landsbygdsprogram, jordbruks- och regionalstöd och Klimatklivet. Ett likalydande förslag finns i kommittémotion 2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 43.

Enligt kommittémotion 2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 10 bör EU:s jordbruksstöd också riktas till små och mellanstora jordbruk. Motionärerna anför att EU:s gemensamma jordbrukspolitik och dess stödfunktioner under alltför lång tid har varit inriktad på stora gårdar. Enligt yrkande 38 bör miljöersättningen till ängs- och betesmarker inom landsbygdsprogrammet ökas. Enligt yrkande 39 bör naturvårdsbränning av ljunghed och gräsmark, myrslåtter eller hamling inkluderas i det nya stödet för

restauration av betesmarker och slåtterängar. Detta är enligt motionärerna åtgärder för att ge incitament för naturrestauration och andra miljönyttor.

Även i kommittémotion 2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 8 framhålls att ängsytor och hagmarker bör främjas. Enligt motionärerna behövs en översyn av de olika stödformer och stödåtgärder som finns för att öka omfattningen av ängsytor och hagmarker.

Helena Lindahl (C) framför i motion 2024/25:1570 att man bör se över möjligheten att förändra stödområdesindelningen för det nationella stödet och kompensationsstödet så att stödet blir mer likvärdigt och inte drabbar vissa bönder i Skellefteå och Umeå kommuner negativt.

Kompletterande uppgifter

Genomförande av den gemensamma jordbrukspolitiken

EU:s gemensamma jordbrukspolitik är gemensam för alla medlemsländer. Den förvaltas och finansieras genom EU:s budget.

Den 1 juni 2018 presenterade Europeiska kommissionen sitt lagstiftningsförslag om en reform av den gemensamma jordbrukspolitiken för perioden 2023–2027. En av de väsentliga delarna i reformen var förslaget om en ny förvaltningsmodell. Kommissionens utgångspunkt var att politiken skulle bli mer resultatorienterad och fokusera mindre på regelefterlevnad. Medlemsländerna skulle få ett ökat ansvar för politikens genomförande.

I december 2021 beslutade Europaparlamentet och Europeiska rådet om de övergripande reglerna för den nya jordbrukspolitiken och de nya stöden. Den nya jordbrukspolitiken innebär en ökad miljö- och klimatambition. Den innebär även ett ökat inflytande för länderna att utforma politiken utifrån sin specifika situation. Varje land arbetar fram sin egen nationella plan, vilket innebär att åtgärder och insatser kan riktas till områden där de kan göra störst skillnad eller ge bäst effekt. EU:s medlemsländer har också kommit överens om en långtidsbudget för den nya stödperioden 2023–2027.

EU:s jordbrukspolitik ska ge medlemsländerna bättre möjlighet att hantera de utmaningar som livsmedelssektorn och landsbygderna står inför, som klimatförändringar och hotad biologisk mångfald samt företagets lönsamhet och konkurrenskraft. Samtidigt ska länderna kunna fortsätta att stödja lantbrukare på ett sätt som bidrar till ett hållbart och konkurrenskraftigt jordbruk. Jordbrukspolitiken har tre mål som alla medlemsländer i EU ska arbeta utifrån:

- främja en smart, konkurrenskraftig, motståndskraftig och diversifierad jordbrukssektor som garanterar livsmedelsförsörjningen
- stödja miljövard och klimatåtgärder och bidra till EU:s mål för miljön och klimatet
- förbättra den socioekonomiska strukturen i landsbygdsområden.

De tre övergripande målen är sedan nedbrutna i tio särskilda mål som behandlar följande områden:

- garantera lantbrukarna en skälig inkomst
- öka konkurrenskraften
- förbättra lantbrukarnas ställning i livsmedelskedjan
- motverka klimatförändringen och klimatanpassa jordbruket
- främja effektiv förvaltning av naturresurser som vatten, mark och luft
- bevara landskap och biologisk mångfald
- stödja generationsskiftet
- skapa jobb, tillväxt och jämställdhet på landsbygden
- skydda folkhälsan och matens kvalitet
- främja kunskapsöverföring och innovation.

Inför den nya reformperioden för jordbrukspolitiken 2023–2027 tog medlemsländerna fram strategiska planer. De strategiska planerna beskriver vilka stöd och ersättningar som länderna har behov av, hur de ska vara utformade och hur de bidrar till att uppnå den gemensamma jordbrukspolitikens allmänna och särskilda mål. De tio särskilda målen ska ligga till grund för de strategiska planerna.

Den 16 december 2021 beslutade regeringen om ett förslag till en strategisk plan. Den strategiska planen omfattar stöd och ersättningar som motsvarar tidigare jordbrukarstöd, sektorsspecifika stöd samt stöden och ersättningarna i det tidigare landsbygdsprogrammet. Stöden till jordbruket styrs mer direkt till aktiva jordbrukare, och det blir större fokus på hållbarhet. Det är också satsningar på kunskap och innovation samt stöd till investeringar och till unga jordbrukare. Regeringen anförde att ett viktigt mål för den strategiska planen är att bidra till att den nationella livsmedelsstrategins mål kan nås.

I regeringens arbete med den strategiska planen har det också varit viktigt att förenkla stödsystemen och att höja ambitionen inom miljö- och klimatområdet. Arbetet med att skapa enklare stödsystem och regelverk samt att åstadkomma en mer fokuserad politik har lett till att vissa av dagens stödformer fr.o.m. 2023 kommer att hanteras nationellt i stället för att ingå i den strategiska planen.

Den 19 februari 2025 presenterade kommissionen meddelandet En vision för jordbruk och livsmedel att tillsammans forma en attraktiv jordbruks- och livsmedelssektor för kommande generationer (COM (2025) 75). Visionen ska utgöra en färdplan för jordbruket och livsmedelsproduktionen till 2040. Det övergripande syftet är att EU:s jordbrukssektor ska vara attraktiv, konkurrenskraftig och hållbar. Digitalisering, innovation och kunskapsöverföring beskrivs som horisontella prioriteringar, tillsammans med förenkling. I meddelandet redovisas att utsläppsminskningar och andra klimatåtgärder behövs för att jordbrukssektorn ska bidra till 2030-, 2040- och 2050-målen. Samtidigt understryks att hänsyn måste tas till sektorns konkurrenskraft, tryggad livsmedelsförsörjning och en stärkt bioekonomi samt att arbetet ska ske i dialog med sektorn och medlemsstaterna.

Regeringen anför i faktapromemoria 2024/25:FPM20 att den ser positivt på ambitionen att visionen ska leda till ökad lönsamhet, konkurrenskraft och

förenkling samtidigt som den bidrar till miljö- och klimatarbetet. Med tanke på nuvarande globala utmaningar är det viktigt att fokusera på att främja en motståndskraftig primärproduktion, som bidrar till livsmedelstrygghet och ökad beredskap. Vidare framhåller regeringen att regelförenkling är av central betydelse, men för att nå visionens ambitioner behövs mer genomarbetade konsekvensanalyser av ny lagstiftning och återkommande revideringar av befintlig lagstiftning.

Regeringen välkomnar kommissionens ambition att röra sig mot ett mer incitamentsbaserat och skräddarsytt system för miljö- och klimatåtgärder inom den gemensamma jordbrukspolitiken men vill betona vikten av att konkurrensneutralitet mellan medlemsstater beaktas. Regeringen ser även positivt på att utveckla finansieringsformer för miljön som kan komplettera den offentliga finansieringen av sådana åtgärder exempelvis genom frivilliga certifieringssystem inom områden där frivilliga certifieringssystem i dag saknas. Regeringen välkomnar ökat fokus på klimatanpassning, bl.a. kommande klimatanpassningsplan och vattenresiliensstrategi, men betonar också vikten av att anpassning till klimatförändringarnas effekter är integrerat i arbetet med att framtidssäkra jordbruks- och livsmedelssektorn.

Den 20 mars 2025 presenterade regeringen livsmedelsstrategin 2.0. Regeringen anför i strategin att den gemensamma jordbrukspolitiken skapar, bl.a. genom rätt stöd och ersättningar, grundläggande förutsättningar för att kunna nå målen i livsmedelsstrategin. Det är angeläget att det svenska genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken förenklas så att målen kan nås effektivt och utan onödiga kostnader för företag och myndigheter. Regeringen har flera gånger ändrat Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 för att förbättra den i detta avseende. Inför 2025 aviserade regeringen dessutom en budgetförstärkning, som syftar till att öka jordbrukets konkurrenskraft och robusthet i hela landet. Regeringen anför att den är beredd att ta ytterligare initiativ till att justera den strategiska planen utifrån målen för livsmedelsstrategin 2.0. Vidare anför regeringen att ambitionen är att undvika att EU-regelverk genomförs i Sverige över miniminivån och att motverka omotiverade regelbördor.

Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027

I den svenska strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 styrs stöden till jordbruket mer direkt till aktiva jordbrukare, och det blir större fokus på hållbarhet än i det tidigare landsbygdsprogrammet. I planen görs också satsningar på kunskap och innovation samt stöd till investeringar och till unga jordbrukare. En viktig aspekt när det gäller den strategiska planen är att bidra till att den nationella livsmedelsstrategins mål kan nås. Enligt regeringen kommer en ökad livsmedelsproduktion enligt strategin att leda till fler gröna jobb i livsmedelskedjan och bidra till hållbar

utveckling i hela landet. När det gäller livsmedelsförsörjning har jordbrukspolitiken tre mål som alla medlemsländer i EU ska arbeta utifrån. Ett av dessa mål innebär att medlemsländerna ska främja en smart, konkurrenskraftig, motståndskraftig och diversifierad jordbrukssektor som garanterar livsmedelsförsörjningen.

I den strategiska planen har stödsystemen förenklats och ambitionen inom miljö- och klimatområdet har höjts. Arbetet med att skapa enklare stödsystem och regelverk samt att åstadkomma en mer fokuserad politik har lett till att vissa av dagens stödformer sedan 2023 hanteras nationellt i stället för att ingå i den strategiska planen. Exempel på sådana nationella stödformer med nationell finansiering är stöd till bredband, kommersiell service, rovdjursavvisande stängsel, restaurering och röjning av betesmarker och slåtterängar och särskild skötsel av myrslätterängar. EU-kommissionen godkände den svenska strategiska planen i oktober 2022. Planen hade vid starten en total budget (EU-medel och medel från statsbudgeten) på ca 60 miljarder kronor för åren 2023–2027. Till detta adderas ca 4,3 miljarder kronor för olika nationella åtgärder för samma period.

Inom ramen för Sveriges strategiska plan finns olika klimat- och miljöersättningar, bl.a. för odling av mellangröda, odling av fånggröda och vårbearbetning. Syftet med stöden är att minska växtnäringssläckage från åkermark och att lagra in kol i marken samt att förbättra markbördigheten. Miljöersättning kan även sökas för skötsel av våtmarker och dammar. Inom den strategiska planen finns även investeringsstöd för vattenvårdsåtgärder i odlingslandskapet. Det kan t.ex. vara att anlägga eller restaurera våtmarker eller dammar för biologisk mångfald eller för att hålla kvar kväve och fosfor.

Ersättning kan även betalas ut för att restaurera betesmarker och slåtterängar. Syftet är att öka arealen betesmarker och slåtterängar samt utveckla odlingslandskapets natur- och kulturmiljöer. Från och med 2023 ansvarar Naturvårdsverket för restaurering av betesmarker och slåtterängar som ett nationellt stöd. Enligt information från Naturvårdsverket ingick i deras uppdrag om att inrätta ett nationellt ersättningssystem för restaurering och skötsel av vissa typer av ängs- och betesmarker med natur- och kulturvärden också ersättning för kontinuerlig skötsel av vissa natur- och kulturmiljöer. Det gällde hamling av träd, naturvårdsbränning av ljunghed och gräsmark samt myrslätter. Dessa åtgärder har dock inte tagits med i förordning om statligt stöd för vissa åtgärder som syftar till att bevara eller återställa biologisk mångfald (2024:202) och det går därför inte att ansöka om ersättning för dem. Enligt information från regeringen bygger stödförordningen i väsentliga delar på Naturvårdsverkets förslag och remissinstansernas synpunkter.

Vidare har Jordbruksverket i regleringsbrevet för 2025 fått i uppdrag att, inför perioden efter 2027 av EU:s gemensamma jordbrukspolitik, ta fram översiktliga förslag till stöd och ersättningar som ska gå till slåtterängar och betesmarker, inklusive fåbodbete. Förslagen ska ha som utgångspunkt att svårigheterna, komplexiteten och kostnaderna kopplade till blockdatabasen, uppföljning, kontroll av stödberättigande, handläggningstider och risker för

sanktioner och finansiella korrigeringar tydligt ska minska för myndigheter och stödsökande. Samtidigt bör förslagen bidra till att lönsamheten i den betesbaserade djurhållningen stärks och att attraktiviteten i stöden ökar så att anslutningen ökar av marker med naturvärden, och sådana stöd till skötsel har bidragit till att dessa marker på sikt kan få värden. Jordbruksverket ska senast den 21 november 2025 lämna en redovisning av sina förslag till Regeringskansliet.

Jordbruksverket har även fått i uppdrag att genomföra en kartläggning av typer av åtgärder som utförs av jordbrukare och som på ett betydande sätt bedöms bidra till att stärka den biologiska mångfalden, till minskad övergödning eller till minskad klimatpåverkan, och som inte kartläggs på annat sätt. Syftet med kartläggningen är att identifiera typer av åtgärder som har en positiv effekt på de ovannämnda utmaningarna men som inte i dag fångas upp i nationella sammanställningar eller redovisningar av genomförda åtgärder. Utifrån kartläggningen ska Jordbruksverket dels analysera behovet av framtida uppföljning av åtgärderna samt deras effekter och bidrag till att nå svenska och internationella miljömål och åtaganden, dels föreslå metoder för sådan uppföljning. Jordbruksverket ska senast den 12 december 2025 lämna en redovisning av uppdraget till Regeringskansliet.

Den 19 februari 2025 presenterade kommissionen meddelandet En vision för jordbruk och livsmedel att tillsammans forma en attraktiv jordbruks- och livsmedelssektor för kommande generationer (COM(2025) 75). Visionen ska utgöra en färdplan för jordbruket och livsmedelsproduktionen till 2040. Kommissionen anför att stödet till jordbrukare ska bli rättvist och mer riktat, med bättre balans mellan lagkrav och incitament. Små och medelstora gårdar lyfts fram som särskilt viktiga och kommissionen ska överväga att utvidga förenklade inkomststödswerktyg. Arealbaserade stöd ska riktas mot aktiva jordbrukare, särskilt de med störst behov (områden med geografiska begränsningar, unga och nya jordbrukare, gårdar med blandad produktion). Kommissionen ska även överväga ökad nedtrappning och tak för stödbelopp till större jordbruk. Den gemensamma jordbrukspolitiken ska bli mer målinriktad och de strategiska planerna mer strategiska. Vidare nämns i meddelandet att klimatneutrala och naturpositiva lösningar, som ekologisk produktion och agroekologi, kan ge nya inkomstkällor, liksom bioekonomi och ökad cirkularitet.

I faktagruppnotiser 2024/25:FPM20 anför regeringen att den gemensamma jordbrukspolitiken bör utvecklas mot mer riktade och effektiva stöd som ökar förutsättningarna för tillväxt, lönsamhet, företagande, sysselsättning och hållbarhet. Det är viktigt att hänsyn tas till situationen i olika medlemsstater och att tillräcklig flexibilitet ges för det nationella genomförandet.

Jordbruksverket har inom ramen för livsmedelsstrategin 2.0 bl.a. fått i uppdrag att under perioden 2025–2030 bidra till ökad livsmedelsproduktion genom att förbättra jordbrukets vattenhushållning på kort och lång sikt, samtidigt som negativ miljöpåverkan begränsas. Myndigheten ska även vid behov se över utformningen av stöden till täckdikning och bevattningsdammar

inom den svenska strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 och vid behov föreslå ändringar. Syftet är att ytterligare underlätta för samverkan, kunskapsutveckling och praktiska åtgärder relaterade till vattenhushållning. Jordbruksverket ska även under 2025 ta fram förslag på kollektiv ersättning, eller annat stöd som inrymmer samordning och projektledning för större dikningsföretag. Åtgärden ska göra det enklare för samfälliga dikningsföretag att söka och erhålla stöd för förbättrad vattenhushållning i jordbruket.

När det gäller oförutsedda händelser vid olika former av stöd inom den strategiska planen, som gör att stödmottagaren inte kan uppfylla villkoren för stödet, anger Jordbruksverket att man ändå kan ha rätt till ersättningen. Oförutsedda händelser kan vara t.ex. naturkatastrofer eller allvarliga väderhändelser, att djurstallar förstörs, t.ex. i en brand, utbrott av allvarliga djur- och växtsjukdomar eller allvarliga växtskadegörare, att vildsvin bokat upp och förstört marken, att staten tvångsinlöser marken eller att långvarig arbetsoförmåga eller dödsfall inträffar hos stödmottagaren. Den oförutsedda händelsen ska anmälas skriftligt till länsstyrelsen tillsammans med en redogörelse och underlag som visar vad som har hänt. Länsstyrelsen kan sedan ändra villkoren för ersättningen och t.ex. anpassa dem efter den skötsel som har varit möjlig.

I skrivelsen Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll (skr. 2023/24:59) anför regeringen att den arbetar brett med åtgärder som stärker jordbrukets produktivitet och klimateffektivitet. Det finns flera investeringsåtgärder som är effektiva för att minska utsläppen som i dag kan få stöd via Klimatklivet och EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Inom ramen för den strategiska planen avsätts enligt regeringen betydande resurser till att stödja investeringar, innovationer, metodutveckling och kompetensutveckling som bidrar till att öka produktiviteten, resurseffektiviteten och minska växthusgasutsläppen från jordbruket. Insatserna inkluderar åtgärder av flera olika slag.

När det gäller frågan om biokol har Naturvårdsverket uppgett att biokol har flera klimatnyttor och användningsområden. Ökad användning av biokol har en potential att minska klimatutsläppen och det är möjligt att söka stöd från Klimatklivet för klimatinvesteringar inom denna sektor. År 2022 var ett rekordår för biokol i antalet beviljade ansökningar, stödbelopp och beräknad utsläppsminskning. Projekten utgörs av allt från mindre anläggningar i lantbruk till storskaliga anläggningar hos energibolag och återvinningsanläggningar.

I Energimyndighetens uppdrag om att föreslå utformningen av ett driftsstöd för bio-CCS ingick att undersöka möjligheten att inkludera biokol i systemet. I sin slutredovisning så konstaterar Energimyndigheten, utifrån att ha undersökt biokol i olika aspekter såsom biokolets stabilitet, klimatnytta, marknad, legala aspekter samt kostnad för att producera biokol, att det inte bör ingå i stödssystemet. Däremot menar Energimyndigheten att det kan vara relevant som koldioxidsänka i andra sammanhang men då bör utredas särskilt.

Efter remittering av rapporterna har regeringen gått vidare med Energi-myndighetens förslag och utformat ett system för omvänd auktion, där biokol inte ingår.

Den som har lantbruk i norra Sverige, i stödområde 1–5, med minst 3 hektar åkermark eller betesmark kan få nationellt stöd. Regler om stödet finns i förordningen (1996:93) om nationellt stöd till jordbruket i norra Sverige. Stöd kan enligt förordningen lämnas för att skapa bättre förutsättningar för jordbruk inom områden i norra Sverige där det med hänsyn till klimat och andra produktionsförutsättningar är särskilt svårt att driva sådan verksamhet. Storleken på ersättningen påverkas av i vilket stödområde lantbruket ligger. De olika stödområdenas omfattning framgår av en bilaga till förordningen. Målsättningen med det nationella stödet är att upprätthålla produktions-nivåerna i jordbruket i norra Sverige. Den som har jordbruksmark i ett område som har sämre förutsättningar för att odla kan även söka kompensationsstöd inom den strategiska planen. Syftet med stödet är att kompensera för merkostnader och produktionsbortfall i jordbruket i områden som har sämre förutsättningar för att odla.

Regeringen gav i juni 2019 Jordbruksverket i uppdrag att följa upp dagens utformning av det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige och stödområdesindelningen för kompensationsstödet inom den gemensamma jordbrukspolitiken inom det område där Norrlandsstödet finns. (N2019/02108/JL, N2018/01905/JL och N2017/07480/JL). I uppdraget ingick att redovisa bakgrunden till dagens utformning av stödet, såsom områdesindelningen och det nationella regelverkets utformning utifrån gällande EU-lagstiftning. Jordbruksverket skulle även utvärdera stödområdesindelningen och undersöka behovet av ändringar i stödområdesindelningen för kompensationsstödet kopplat till översynen. Uppdraget redovisades till Regeringskansliet den 15 april 2020 (N2019/03101/JL).

Enligt uppgift från Regeringskansliet har inga förändringar gjorts i stödområdesindelningen. För kompensationsstödet har det gjorts förändringar som innebär att det fr.om. 2023 är andra stödnivåer som gäller samt att djurtätheten för får räknas på ett annat sätt, vilket därmed innebär att stödet beräknas på ett annat sätt. För det nationella stödet gjordes en förändring den 1 januari 2022 när man permanentade tillfälliga tilläggsbelopp i vissa regioner. Under andra halvåret 2022 förstärktes det nationella stödet med tillfälligt höjda belopp för produktion av mjölk, slaktgris, smågris och ägg samt transport av mjölk. Förstärkningen gjordes på grund av kraftigt ökade priser på insatsvaror som exempelvis mineralgödsel och el. Det förstärkta beloppet för produktion av ägg omfattade även 2023.

I livsmedelsstrategin 2.0 anför regeringen att det är viktigt att säkerställa en robust livsmedelsproduktion i hela landet. För att möta de särskilda utmaningar som är förenade med livsmedelsproduktion i de norra delarna av Sverige kommer regeringen att tillsätta en utredning med syftet att stärka lönsamhet, konkurrenskraft och produktion i norra Sverige.

Utskottets ställningstagande

Genomförande av den gemensamma jordbrukspolitiken

Utskottet konstaterar att den gemensamma jordbrukspolitiken för den innevarande programperioden innebär en ökad miljö- och klimatambition jämfört med tidigare. Den ska ge medlemsländerna bättre möjligheter att hantera de utmaningar som livsmedelssektorn står inför såsom klimatförändringar, hotad biologisk mångfald, företagens lönsamhet och konkurrenskraft. Den gemensamma jordbrukspolitiken utgår från ett antal mål men varje land arbetar fram sina egna nationella planer med åtgärder och insatser på de områden där de kan göra störst skillnad eller ge bäst effekt. Utskottet ser positivt på att medlemsländerna har fått ett ökat ansvar för politikens genomförande och att den är mer resultatorienterad.

Utskottet konstaterar vidare att regeringens fokus i Sveriges strategiska plan bl.a. varit förenklingar och en höjd ambition inom miljö- och klimatområdet. Ett annat viktigt fokus har varit att bidra till att livsmedelsstrategins mål kan nås. Utskottet anser att detta är välmotiverade målsättningar. Utskottet noterar vidare att regeringen är beredd att justera Sveriges strategiska plan ytterligare utifrån målen i den uppdaterade livsmedelsstrategin. Utskottet välkomnar denna ambition då det är viktigt att genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken bidrar till ett konkurrenskraftigt och hållbart jordbruk där livsmedelsproduktionen ökar.

Vidare konstaterar utskottet att kommissionen har presenterat en vision för den gemensamma jordbrukspolitiken till 2040. Utskottet välkomnar visionen som ska leda till ökad lönsamhet, konkurrenskraft och förenkling samtidigt som den bidrar till miljö- och klimatarbetet. I likhet med regeringen anser utskottet att det är viktigt att även fokusera på att främja en motståndskraftig primärproduktion som bidrar till livsmedelstrygghet och ökad beredskap. Utskottet noterar att regeringen anser att det behövs mer genomarbetade konsekvensanalyser av ny lagstiftning och vid revideringar av befintlig. Utskottet utgår från att regeringen vid framtida förhandlingar arbetar för att konsekvenserna av förslagen är väl belysta och att bestämmelser på EU-nivå är väl motiverade utifrån behovet.

Mot denna bakgrund anser utskottet att det för närvarande inte finns skäl att vidta några åtgärder med anledning av motionerna 2024/25:202 (KD) yrkande 3, 2024/25:2953 (C) yrkandena 28 och 31, 2024/25:2954 (C) yrkandena 47–49, 2024/25:3037 (MP) yrkandena 33 och 34 och 2024/25:3108 (S) yrkande 4. Motionsyrkandena avstyrks. Utskottet anser även att det inte finns någon anledning att vidta någon åtgärd när det gäller motionsyrkanden om nationella aspekter på den gemensamma jordbrukspolitiken. Motion 2024/25:1395 (SD) yrkandena 3, 4 och 7 avstyrks.

Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027

Inledningsvis konstaterar utskottet att ett av målen inom den gemensamma jordbrukspolitiken är att medlemsländerna ska främja en smart, konkurrenskraftig, motståndskraftig och diversifierad jordbrukssektor som garanterar livsmedelsförsörjningen. Utskottet konstaterar att frågan om att säkra en god försörjning av livsmedel har blivit alltmer angelägen.

Utskottet välkomnar att Sveriges strategiska plan innehåller ett förenklat stödssystem och höjda ambitioner inom miljö- och klimatområdet. Utskottet ser vidare positivt på satsningarna på kunskap och innovation samt stöd till investeringar och till unga jordbrukare. Vidare konstaterar utskottet att den strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 omfattar en rad olika stödformer. I planen finns bl.a. ettåriga och fleråriga miljö- och klimatersättningar, t.ex. ersättning för ekologisk produktion, odling av fånggröda och mellangröda och för skyddszoner. Det finns även ersättning för att sköta betesmarker, slätterängar, skogsbete, mosaikbetesmarker och gräsfattiga marker samt anlägga och restaurera våtmarker.

I sammanhanget välkomnar utskottet att Jordbruksverket fått i uppdrag att ta fram förslag till stöd och ersättningar som ska gå till slätterängar och betesmarker inför perioden efter 2027. Jordbruksverket ska även kartlägga åtgärder som jordbrukare utför och som på ett betydande sätt bedöms bidra till att stärka den biologiska mångfalden, minskad övergödning eller till minskad klimatpåverkan och som inte kartläggs på annat sätt. Utskottet vill även framhålla att Jordbruksverket inom ramen för livsmedelsstrategin 2.0 ska se över jordbrukets vattenhushållning inklusive att se över stöden till täckdikning och bevattningsdammar inom den strategiska planen. Enligt utskottet är det angeläget att stöden i den strategiska planen bidrar till en konkurrenskraftig livsmedelsproduktion och att målen i livsmedelsstrategin nås.

Utskottet konstaterar att det inom ramen för den strategiska planen avsätts betydande resurser till att stödja investeringar, innovationer, metodutveckling och kompetensutveckling som bidrar till att öka produktiviteten och resurseffektiviteten och minska växthusgasutsläppen från jordbruket. Stöd för klimatåtgärder, t.ex. klimatinvesteringar när det gäller biokol, finns även inom Klimatklivet. Utskottet välkomnar detta.

Utskottet noterar att kommissionen har presenterat ett meddelande med en vision för jordbruks- och livsmedelsproduktionen till 2040. Utskottet välkomnar att små och mellanstora gårdar lyfts fram och att arealbaserade stöd ska riktas till aktiva jordbrukare. Det är vidare positivt att jordbrukspolitiken ska bli mer målinriktad och att klimatneutrala och naturpositiva lösningar, bioekonomi och cirkularitet lyfts fram i meddelandet. Utskottet delar regeringens bedömning att det är viktigt att flexibilitet ges för det nationella genomförandet.

Utskottet noterar att Naturvårdsverket sedan 2023 ansvarar för ett nationellt stöd för restaurering av betesmarker och slätterängar. Ersättning för hamling av träd, naturvårdsbränning av ljunghed och gräsmark samt myrslätter ingår

inte i det nationella stödet. Utskottet ser inget skäl för att ändra omfattningen av ersättningen för tillfället.

När det gäller oförutsedda händelser vid olika former av stöd inom den strategiska planen, som gör att stödmottagaren inte kan uppfylla villkoren för stödet, kan mottagaren ändå ha rätt till stödet enligt vad som beskrivs ovan. Utskottet ser positivt på att denna möjlighet finns.

När det gäller Norrlandsstödet och stödområdesindelningen för kompensationsstödet delar utskottet regeringens bedömning att det är viktigt med en robust livsmedelsproduktion i hela landet, och välkomnar därför att regeringen avser att tillsätta en utredning för stärkt lönsamhet, konkurrenskraft och produktion i norra Sverige.

Med hänvisning till det som anförts ovan och till det arbete som pågår ser utskottet inga skäl att vidta några åtgärder med anledning av motionerna 2024/25:1395 (SD) yrkandena 5, 6, 28 och 52, 2024/25:1570 (C), 2024/25:2485 (C) yrkande 8, 2024/15:2613 (MP) yrkandena 138, 140 och 144, 2024/25:3037 (MP) yrkandena 54 och 55 och 2024/25:3071 (MP) yrkandena 10, 18, 36–39 och 43. Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Ett hållbart och konkurrenskraftigt jordbruk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om livsmedelsstrategin, klimatanpassning i livsmedelsstrategin, ett konkurrenskraftigt jordbruk, EU-regler, generationsskiftet inom jordbruket, finansiering av jordbruk, lånegarantier via Europeiska investeringsbanken och regelförenkling.

Jämför reservation 8 (S), 9 (C), 10 (C, MP), 11 (S), 12 (V), 13 (C), 14 (SD), 15 (S), 16 (MP), 17 (SD), 18 (V), 19 (MP), 20 (V, MP), 21 (SD) och 22 (C).

Motionerna

Livsmedelsstrategin

Enligt kommittémotion 2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 14 bör livsmedelsstrategin uppdateras i samarbete med relevanta aktörer och med en längre tidshorisont med satsningar på nya områden som adresserar jordbruks- och livsmedelssektorns behov.

Enligt kommittémotion 2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 14 behöver den nationella livsmedelsstrategin innehålla nationella och uppföljningsbara mål för produktionen och försörjningsförmågan i Sverige. Sten Bergheden (M) tar i motion 2024/25:2856 också upp frågan om inriktningen för hur målen för livsmedelsstrategin ska uppnås och att en uppföljning av målen bör genomföras.

I kommittémotion 2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 32 framhålls vattenfrågor inom jordbruket. Motionärerna anser att dessa kräver ett samlat grepp och att de bör beröras i den nya livsmedelsstrategin.

I motion 2024/25:2805 av Sten Bergheden (M) yrkande 1 begärs att en tydlig strategi för ökad produktion av svensk mat tas fram. Motion 2024/25:2811 av Sten Bergheden (M) lyfter upp frågan om att berörda myndigheter ska beakta livsmedelsstrategins mål.

Enligt motion 2024/25:1001 av Rickard Nordin (C) yrkande 2 bör fritidsodlingen inkluderas i livsmedelsstrategin. När det kommer till livsmedelsförsörjning har fokus enbart varit på kommersiella aktörer, och motionären framhåller att det finns en stor potential med den mycket stora grupp människor som odlar på sin fritid.

Enligt kommittémotion 2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 29 bör klimatanpassning inkluderas i Sveriges livsmedelsstrategi. Även i kommittémotion 2024/25:3169 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 31 föreslås att klimatanpassning förs in i Sveriges livsmedelsstrategi.

Konkurrenskraftigt jordbruk

Muharrem Demirok m.fl. (C) föreslår i partimotion 2024/25:2955 yrkande 39 att ett nationellt stöd för restaurering och nyodling av åkermark införs. Motionärerna anför att tillgången till bruksbar jordbruksmark är grunden för en stärkt svensk livsmedelsförsörjning och att avkastningen från befintliga jordbruksarealer kan öka.

Enligt kommittémotion 2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 5 bör regeringen arbeta för att det svenska jordbruket ges rätt förutsättningar för att ställa om till ett socialt hållbart och miljömässigt konkurrenskraftigt jordbruk.

Enligt kommittémotion 2024/25:1927 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 6 bör en handlingsplan för hur klimat- och miljöpåverkan av livsmedelskedjan, inklusive animalieproduktionen, ska minska tas fram. Motionärerna anser att förutom en generell minskning av köttkonsumtionen är det viktigt att stimulera metoder som belastar miljön så lite som möjligt, minskar importen och tar största möjliga hänsyn till djurens rätt till ett naturligt beteende i enlighet med djurskyddslagen.

Enligt kommittémotion 2024/25:3160 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 53 behöver förutsättningarna för och behoven inom primärproduktionen i ett stärkt civilt försvar utvecklas. Även beredskapen på gårdsnivå behöver öka (yrkande 54). Enligt motionärerna är en aspekt av Sveriges försörjningsförmåga att öka andelen svenskproducerad mat. För att göra det krävs att svenskt jordbruk är konkurrenskraftigt och att det finns goda förutsättningar att bedriva jordbruk i Sverige.

Motion 2024/25:1814 av Peter Ollén m.fl. (M) tar upp frågan om skånskt jordbruks produktionskraft (yrkande 1) och det skånska jordbruket och livsmedelsindustrin (yrkande 3). Motionärerna framhåller jordbrukets behov

av lägre kostnader för sin produktion, enklare regler, minskad administrativ börda och marknader för att avsätta produkter.

Sten Bergheden (M) föreslår i motion 2024/25:2832 att Jordbruksverket ges i uppdrag att årligen redovisa en konkurrenskraftsjämförelse mellan svenskt lantbruk och lantbruket i övriga länder i Europa.

När det gäller EU-reglers påverkan på jordbrukets konkurrenskraft bör enligt kommittémotion 2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1 samtliga berörda myndigheter genomföra EU-direktiv och tillämpa EU-förordningar på ett sätt som ger så goda konkurrensförutsättningar som möjligt för de landsbygdsnäringarna. Enligt yrkande 2 i motionen bör företrädare som förhandlar om regler på EU-nivå få instruktion att bedöma de positiva och negativa konsekvenserna för det svenska lantbruket av nya regler mycket tidigt i processen och verka för goda konkurrensförutsättningar för svenskt lantbruk. Enligt yrkande 8 ska regeringen verka för att akter som påverkar de areella näringarna negativt inte ska delegeras till EU-kommissionen utan beslutas av medlemsstaterna själva.

Generationsskiftet och finansiering

När det gäller generationsskiftet inom jordbruket föreslås i kommittémotion 2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 6 att regeringen bör se över möjligheterna att underlätta generationsväxlingar och förbättra kompetensförsörjningen inom jordbruket. Enligt motionärerna är det avgörande att vi ger förutsättningar för att jordbruken ska kunna utvecklas och bli fler samt att kompetensförsörjningen säkerställs.

Enligt kommittémotion 2024/25:1371 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 51 bör en bred utredning tillsättas om hur generationsskiftet inom lantbruket i högre grad kan underlättas. Enligt motionärerna kommer generationsskiftet och företagsöverlåtelser inom lantbruksföretag att innebära allt större kapitalinsatser.

Även enligt motion 2024/25:2189 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S) bör regeringen överväga att utreda hur staten ytterligare kan underlätta för generationsskiftet av lantbruk. Motion 2024/25:2240 av Ida Karkiainen (S) tar också upp frågan om att underlätta generationsväxling inom jordbrukssektorn.

Emma Nohrén m.fl. (MP) föreslår i kommittémotion 2024/25:3071 yrkande 2 att relevanta myndigheter bör få i uppdrag att se över möjligheterna att underlätta delägarskap inom lantbruksföretag, utan att det går ut över jordförvärvslagen. Enligt motionärerna behövs åtgärder för att underlätta för nästa generation jordbrukare.

När det gäller finansiering av jordbruk föreslås i kommittémotion 2024/25:1371 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 38 att regeringen bör utreda förutsättningarna för statliga kreditgarantier för lantbruksföretag. Detta behövs för att underlätta generationsskiftet och för personer utan anknytning

till lantbruk att få möjlighet att ta del av en sådan garanti i syfte att öka svensk livsmedelsproduktion och försörjningsförmåga.

I kommittémotion 2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 34 anför motionärerna att regeringen bör tillsätta en utredning om vad ett statligt lån för att överbrygga karenstiden för att få ut sin andel i en mejerikooperation skulle innebära för bl.a. konkurrensen, prissättningen, vinstfördelningen och lönsamheten i näringen. Motionärerna anför att det kan finnas ett intresse från vissa andelsägare i en mejerikooperation att ta ut sin andel för att investera i ett nytt mejeri och det måste finnas vägar som leder i motsatt riktning, bort från sammanslagningar och stordrift.

Enligt yrkande 40 bör regeringen tillsätta en utredning om hur ett statligt stöd för medfinansiering av avbytartjänster för ökad social hållbarhet för animalieproducenter kan utformas. Regeringen bör även överväga ett pilotprojekt med statligt stöd för medfinansiering av avbytartjänster för mjölkproducenter (yrkande 41). I väntan på utredningsresultatet bör ett pilotprojekt med statligt stöd för medfinansiering av avbytartjänster övervägas för mjölkproducenter i två län.

Kajsa Fredholm m.fl. (V) anför vidare i kommittémotion 2024/25:1927 yrkande 8 att regeringen bör tillsätta en utredning om hur ett etableringslån, likt CSN-lån för studier, kan utformas för att underlätta för unga människor att ta över lantbruk genom en subventionerad lånedel och en bidragsdel. Även i kommittémotion 2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 1 föreslås att etableringslån för unga lantbrukare bör införas.

När det gäller lånegarantier via Europeiska investeringsbanken föreslås i kommittémotion 2024/25:1927 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 7 att regeringen bör verka för att Sverige kan nyttja lånegarantier från Europeiska investeringsbanken i syfte att underlätta investeringar för unga människor vid ägarskiftet inom lantbruket. Ett liknande yrkande finns i kommittémotion 2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 3 om att se över nyttjandet av lånegarantier via Europeiska investeringsbanken.

Regelförenkling

Enligt kommittémotion 2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 55 bör regeringen tillsätta en utredning som ska göra en bred genomlysning med syfte att förenkla regleringen av jordbruksverksamhet och skapa ökad rättssäkerhet för jordbrukare. Motionärerna menar att byråkratin måste minska och vardagen för lantbrukare underlättas. I yrkande 56 anför motionärerna att samtliga berörda myndigheter bör ha ett förenklingsuppdrag och föreslå slopade regleringar på nationell nivå och EU-nivå. Enligt yrkande 59 bör man uppmuntra och underlätta kompetenshöjande specialisering av tillsynspersonal genom samarbete mellan kommuner. I yrkande 60 framhåller motionärerna att regeringen bör säkerställa att alla myndigheter som prövar tillståndsansökningar och utövar tillsyn inom de areella näringarna noga följer förvaltningslagens bestämmelser och principer.

I kommittémotion 2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 30 anfördes att det behöver rensas i regelfloran för lantbrukare. Motionärerna anser att regelbördan för jord- och lantbrukare måste ses över på alla nivåer.

Även i motionerna 2024/25:2647 av Aron Emilsson (SD) yrkande 1 och 2024/25:2005 av John E Weinerhall (M) yrkande 1 framhålls behovet av regelförenklingar inom jordbruket.

I motion 2024/25:2802 av Sten Bergheden (M) betonas att jordbrukare inte ska drabbas av mer än en ekonomisk sanktion för ett och samma fel. Motionären menar att lantbrukare kan få ett straff för själva regelbrottet, men också ytterligare en bestraffning, genom att EU-stöden dras in.

Enligt motion 2024/25:2873 av Sten Bergheden (M) bör regelverket ses över för att underlätta för den småskaliga djurhållningen på landsbygden. Motionären menar att regelverket upplevs som för byråkratiskt och det gör att många avstår från att skaffa djur eller ägna sig åt småskalig djurproduktion.

Kompletterande information

Livsmedelsstrategin och ett konkurrenskraftigt jordbruk

Det övergripande målet för Sveriges livsmedelsstrategi är en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska. (prop. 2016/17:104, bet. 2016/17:MJU23, rskr. 2016/17:338). Det har i olika handlingsplaner till strategin angetts konkreta insatser för att uppnå strategins målsättningar i form av åtgärder och uppdrag.

Den 20 mars 2025 presenterade regeringen livsmedelsstrategin 2.0. Regeringen anför att riksdagsbeslutet från 2017 om en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar är utgångspunkten och att strategin tar sikte på 2030. Den uppdaterade livsmedelsstrategin har utarbetats efter dialog och diskussioner med företrädare för företag och organisationer i livsmedelskedjan. Under våren 2023 hölls tematiska rundabordssamtal inom områdena konkurrenskraft och förenklingar, kunskap och innovation, minskat beroende och robusthet samt regionala livsmedelsstrategier. Utöver rundabordssamtalen har det hållits ett stort antal bilaterala möten med organisationer, myndigheter och enskilda företag. Regeringen anför att den kommer att ta en mer aktiv roll än tidigare i genomförandet av livsmedelsstrategin. Genomförandet kommer att ske i nära samverkan med livsmedelskedjans aktörer, bl.a. genom att ett livsmedelspolitiskt råd har inrättats och att samordning, både på strategisk och operativ nivå, stärks.

Utöver det breda arbetet för att förbättra företagsklimatet för företagen i livsmedelskedjan i Sverige, inklusive regelförenklingar, fokuserar livsmedelsstrategin 2.0 på följande tre fokusområden:

- ökad robusthet i livsmedelskedjan
- exportfrämjande
- svensk kvalitet och gastronomi.

Regeringen anför att en robust livsmedelsförsörjning och en ökad livsmedelsproduktion i fredstid är grundförutsättningar för en fungerande livsmedelsförsörjning i höjd beredskap och ytterst krig. Det ger även bättre förutsättningar att hantera fredstida kriser och påverkan från ett förändrat klimat. Regeringens ambition är en uthållig livsmedelskedja som klarar av att anpassa sig och stålla om för att producera, förädla och distribuera livsmedel även under stora påfrestningar. Företagens uthållighet och anpassningsförmåga behöver därför öka. En viktig del i detta är enligt regeringen investeringsprogram som tas fram av myndigheterna inom beredskapssektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten.

Regeringen kommer, tillsammans med lantbrukssektorn, även att kraftsamla kring jordbrukets vattenhushållning. Regelverket för vattenverksamhet bör ses över för att göra det enklare att underhålla och renovera befintliga anläggningar för markavvattning inom jord- och skogsbruk, men även att inrätta nya anläggningar där det är motiverat. Jordbruksverket har inom ramen för livsmedelsstrategin 2.0 fått i uppdrag att under perioden 2025–2030 bidra till ökad livsmedelsproduktion genom att förbättra jordbrukets vattenhushållning på kort och lång sikt, samtidigt som negativ miljöpåverkan begränsas. Jordbruksverket ska bl.a. öka möjligheterna till utbildning och säkerställa tillgång till kunskapsstöd till entreprenörer och rådgivare inom området lantbrukets vattenhushållning, inklusive dess miljöpåverkan och främja samverkan inom lantbrukssektorn kring jordbrukets vattenhushållning.

Regeringen framhåller även att regeringens klimatanpassningsstrategi tar upp livsmedelsförsörjning och beredskap samt vikten av att bygga robusta och lönsamma primärproducenter, att bygga en motståndskraftig djurhållning, att stärka växtskyddet och tillgången på lämpliga växtsorter samt att integrera ett klimatriskperspektiv i arbetet med att stärka livsmedelsberedskapen. Detta ligger enligt regeringen i linje med livsmedelsstrategin 2.0 och fokusområdet ökad robusthet i livsmedelskedjan.

Regeringen anför att det i samråden och inspelen till arbetet med livsmedelsstrategin tydligt har framgått en önskan att strategin ska innehålla mätbara mål och uppföljning av dessa. Regeringens bedömning är att för att få tillförlitlighet i denna typ av mål så ska Jordbruksverket ges i uppdrag att föreslå hur man kan förbättra och konkretisera uppföljning och mätning av livsmedelsproduktionen i Sverige genom att ta fram underlag för att bedöma möjlig produktionsökning över tid med en kontrollstation 2030.

Den 10 april 2025 gav regeringen Jordbruksverket i uppdrag att lämna förslag för mätning och uppföljning av livsmedelskedjans utveckling samt att

beskriva möjliga målformuleringar. Uppdraget syftar till att identifiera ett effektivt sätt att mäta utvecklingen inom den svenska livsmedelsproduktionen. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 oktober 2025.

Vidare har Tillväxtverket fått i uppdrag av regeringen att bl.a. under åren 2025–2030, med livsmedelsstrategin 2.0 som vägledning, verka för att livsmedelsstrategins mål nås genom att samverka mellan aktörer i livsmedelskedjan främjas. Samverkan ska främjas mellan aktörer såväl i näringslivet som med statliga myndigheter, regioner och länsstyrelser.

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 23) att de areella näringarnas konkurrenskraft behöver stärkas och produktionen inom näringarna öka på ett hållbart sätt. Regeringen arbetar därför med att förbättra och konkretisera livsmedelsstrategin så att konkurrenskraften och robustheten i hela livsmedelskedjan kan öka och därmed stärka försörjningsförmågan. Detta är särskilt viktigt för primärproduktionen, som är grunden för livsmedelskedjan. Utgångspunkten i arbetet med livsmedelsstrategin är konsumenternas efterfrågan, såväl nationellt som på exportmarknaderna samt enligt samhällets behov, med fokus på stärkt konkurrenskraft och ökad hållbar produktion. Arbetet ska ske genom regelförenklingar och förbättrade företagsvillkor för att stärka attraktiviteten i livsmedelskedjan samt genom att stärka de grundläggande förmågorna inom forskning och innovation. För att uppnå en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelsproduktion i Sverige behöver konkurrensförutsättningarna stärkas för svenska livsmedelsproducenter med bibehållna högt ställda djurhållningskrav.

För att nå målet i livsmedelsstrategin om en ökad hållbar produktion krävs det även insatser som främjar generationsväxling, utveckling och nya investeringar i sektorn. Regeringen avser, genom en ändring av förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU-budgeten, justera den valutakurs som ska tillämpas för Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027. Syftet är att valutakursen ska komma närmare den faktiska kursen och på så sätt möjliggöra ett högre utnyttjande av EU-medlen. Detta innebär att budgeten för den strategiska planen förstärks för åren 2025–2027. Förstärkningen syftar till att öka jordbrukets konkurrenskraft och robusthet i hela landet och bidra till att livsmedelsstrategins mål nås. Regeringen gör också under 2025 en särskild satsning på ett förstärkt investeringsstöd för konkurrenskraft inom den strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027.

EU:s gemensamma jordbrukspolitik för perioden 2023–2027 innebär ett steg mot att förenkla jordbrukspolitiken, bl.a. genom att det blev färre stöd och stöd villkor för jordbrukarna att tillämpa. Överlappningar mellan olika stödssystem med snarlika syften har åtgärdats. Förenklingar för jordbrukarna är t.ex. att stödrätter och femåriga miljöåtaganden har avskaffats och att gemensamma stödnivåer i hela landet har införts.

Den 19 februari 2025 presenterade kommissionen meddelandet En vision för jordbruk och livsmedel att tillsammans forma en attraktiv jordbruks- och livsmedelssektor för kommande generationer (COM(2025) 75). Visionen ska

utgöra en färdplan för jordbruket och livsmedelsproduktionen till 2040. Det övergripande syftet är att EU:s jordbrukssektor ska vara attraktiv, konkurrenskraftig och hållbar. Digitalisering, innovation och kunskapsöverföring beskrivs som horisontella prioriteringar, tillsammans med förenkling. Kommissionen ska även presentera ett förenklingspaket för ökad konkurrenskraft. Till den kommande förenklingen för jordbrukssektorn hör ett förenklingsförslag för den gemensamma jordbrukspolitiken och förenkling av lagstiftning utanför den gemensamma jordbrukspolitiken.

Den 14 maj 2025 presenterade kommissionen ett åtgärds paket med syfte att förenkla den gemensamma jordbrukspolitiken och öka jordbrukarnas konkurrenskraft. Åtgärderna är inriktade på sektorns administrativa börda, kontroller, genomförande, krishantering och investeringsbehov.

I faktagromemoria 2024/25:FPM20 anför regeringen att den ser positivt på ambitionen att visionen ska leda till ökad lönsamhet, konkurrenskraft och förenkling samtidigt som den bidrar till miljö- och klimatarbetet. Med tanke på nuvarande globala utmaningar är det viktigt att fokusera på att främja en motståndskraftig primärproduktion som bidrar till livsmedelstrygghet och ökad beredskap. Regeringens övergripande inställning är att företagets regelbörda och administrativa börda ska minska. Regelförenkling är av central betydelse, men för att nå visionens ambitioner behövs mer genomarbetade konsekvensanalyser av ny lagstiftning och återkommande revideringar av befintlig lagstiftning. Ett attraktivt, hållbart och konkurrenskraftigt jordbruk kräver därtill en samstämmighet mellan olika initiativ, och minskad överlappning mellan befintlig lagstiftning, olika förslag under förhandling och tillkommande förslag.

Jordbruksverket uppger att jordbruksmark är en långsiktig resurs, och exploatering är en process som aldrig kan tas tillbaka eller ersättas med nyodlingar. I Sverige finns knappt 2,6 miljoner hektar åker och 0,4 miljoner hektar betesmarker. Enligt Jordbruksverket minskar arealen varje år. De sämre markerna blir ofta skog, medan god jordbruksmark används till vägbyggen, byggnader eller något annat som innebär att marken inte kan användas för livsmedelsproduktion i framtiden. Den svenska jordbruksmarken beräknas bli ännu mer värdefull än i dag, när globala klimatförändringar, som havsnivåhöjningar och ökenspridning, minskar tillgången på jordbruksmark i många länder. Jordbruksverket anger att det är kommunerna som genom sin fysiska planering i stor utsträckning avgör hur mycket jordbruksmark som exploateras. Det finns flera sätt för kommunerna att arbeta för att bevara jordbruksmarken, hålla den i drift och utveckla de värden som finns i jordbrukslandskapen. Verktyg och styrmedel finns t.ex. inom ramen för fysisk planering, natur- och kulturmiljövård, jordbruksverksamhet och landsbygdsutveckling.

I utredningsbetänkandet Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8) anför att jordbruksmark bör skyddas bättre. I utredningen görs bedömningen att tillgången till jordbruksmark är avgörande för att upprätthålla inhemsk produktion och därmed för livsmedelsberedskapen. Utredaren föreslår därför

att regeringen ger Jordbruksverket i uppdrag att ur ett livsmedelsberedskapsperspektiv analysera förslag om införande av nationella territoriella anspråk och riksintressen. Utredningsbetänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Regeringen har också tillsatt en särskild utredare som ska se över jordförvärvslagen (1979:230) och ta ställning till behovet av ändringar i lagen för att underlätta för företagsutveckling, kapitalförsörjning för investeringar och ägarskiftet inom jordbruket (dir. 2023:157). Syftet med översynen är att förbättra förutsättningarna för aktivt brukande av jordbruksmarken och därigenom för sysselsättning och bosättning på landsbygden.

I september 2024 gav regeringen Jordbruksverket i uppdrag att analysera behovet av och möjligheterna att stärka skyddet av jordbruksmark. Uppdraget innebar att Jordbruksverket skulle lämna en analys av konsekvenserna för livsmedelsförsörjningen och jordbrukets konkurrenskraft om inte skyddet för jordbruksmark stärks. Analysen ska utgöra en fördjupning om behovet av skydd av jordbruksmark mot exploatering med tanke på omvärldsläget och totalförsvarets övriga behov. Regeringen gav även Jordbruksverket i uppdrag att analysera om de stöd som går till jordbruket inom ramen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik kan användas för att främja att jordbruksmark även används för livsmedelsproduktion eller för att stärka biologisk mångfald i samband med att marken används för solexproduktion. Uppdraget redovisades den 1 mars 2025.

I rapporten Stärkt skydd av jordbruksmark samt solexproduktion i den gemensamma jordbrukspolitiken anför Jordbruksverket att åtgärder behöver vidtas för att stärka skyddet av jordbruksmark i Sverige. Myndigheten föreslår bl.a. att jordbruksmarkens skydd kan stärkas genom en ändring av 3 kap. 4 § andra stycket miljöbalken. För detta ändamål föreslås att en ny statlig utredning tillsätts. Rapporten bereds nu inom Regeringskansliet.

Generationsskiftet och finansiering

EU:s nya jordbrukspolitik ska ge medlemsländerna bättre möjlighet att hantera de utmaningar som livsmedelssektorn och landsbygderna står inför, som klimatförändringar och hotad biologisk mångfald samt företagens lönsamhet och konkurrenskraft. Samtidigt ska länderna kunna fortsätta att stödja lantbrukare på ett sätt som bidrar till ett hållbart och konkurrenskraftigt jordbruk. Som framgår av avsnittet om den gemensamma jordbrukspolitiken ovan finns tre övergripande mål som alla medlemsländer i EU ska arbeta utifrån. De tre övergripande målen är sedan nedbrutna i tio särskilda mål, varav ett är att stödja generationsskiftet. Jordbruksverket anger att följande stöd och ersättningar i den strategiska planen kan användas för att nå målet:

- stöd till unga jordbrukare
- startstöd
- stöd för samarbete
- stöd för kompetensutveckling.

När det gäller generationsskiften anförde landsbygdsminister Peter Kullgren (KD) den 10 oktober 2023 bl.a. följande som svar på en skriftlig fråga om säkrad återväxt inom lantbruket för ökad självförsörjning (fr. 2023/24:62):

En föryngring av den alltmer åldrande lantbruksskåren är av största vikt för regeringen och för fortlevnaden av ett svenskt och livskraftigt jordbruk.

För att göra branschen mer lönsam och därmed mer attraktiv har regeringen vidtagit en rad åtgärder för att förenkla för företagen och stärka konkurrenskraften för svenska företag och lantbruket. Bland annat ska en särskild utredare se över och lämna förslag på hur tillståndsprövningen enligt miljöbalken kan förenklas och förkortas. Vidare har Tillväxtverket, Statens jordbruksverk och Naturvårdsverket fått i uppdrag att ta fram bättre vägledningar för att söka miljötillstånd för jordbrukare. Inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken och Sveriges strategiska plan har även insatserna för unga lantbrukare ökat jämfört med föregående programperiod, bland annat för att främja ägar- och generationsskiften. Inkomststödet till unga, innebär cirka 1 000 kr extra per hektar, ges upp till 200 hektar och i upp till fem år. Detta inkomststöd kan bidra till att säkerställa inkomster under en etableringsfas, möjliggöra nödvändiga investeringar och underlätta att etablera sig som lantbrukare och erhålla finansiering. Stöd till unga kan på så sätt, tillsammans med andra åtgärder som förbättrar exempelvis arbetsmiljö och lönsamhet, främja ägarskiften inom sektorn.

Att skapa en framtidstro inom svenskt lantbruk är en av de delar jag ser är viktig i det arbete som vi gör för att uppdatera livsmedelsstrategin. På så sätt kan vi förverkliga livsmedelsstrategins övergripande mål om en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet.

Regeringen tillsatte den 16 november 2023 en särskild utredare som ska se över jordförvärvslagen (1979:230) och ta ställning till behovet av ändringar i lagen för att underlätta för företagsutveckling, kapitalförsörjning för investeringar och ägarskiften inom jordbruket. Syftet med översynen är att förbättra förutsättningarna för aktivt brukande av jordbruksmarken och därigenom främja sysselsättning och bosättning på landsbygden samt underlätta för ägarskiften i jordbruksföretag (dir. 2023:157). Den del av uppdraget som avser att, om möjligt, föreslå en ordning som innebär att förvärv genom testamente omfattas av prövning enligt jordförvärvslagen skulle delredovisas senast den 7 november 2024. Uppdraget ska slutredovisas senast den 27 juni 2025.

Delbetänkandet Juridiska personers förvärv av lantbruksegendom genom testamente (SOU 2024:73) presenterades i november 2024. I delbetänkandet föreslås bl.a. att juridiska personers förvärv av lantbruksegendomar genom testamente ska omfattas av prövning enligt jordförvärvslagen. Betänkandet har remitterats och bereds nu inom Regeringskansliet.

I november 2024 gav regeringen Jordbruksverket i uppdrag att ta fram en förhandsbedömning om att införa finansieringsinstrument inom ramen för den svenska strategiska planen i den gemensamma jordbrukspolitiken (LI2024/02074). Regeringen anför att bristen på kapital hämmar investeringar och försvårar ägarskiften. Som en del i arbetet med att stärka jordbrukets

kapitalförsörjning och öka svensk livsmedelsproduktion har regeringen därför beslutat om uppdraget. Det finns ett behov av kapital till nya investeringar och för ägarskiften i primärproduktionen som syftar till att upprätthålla och öka produktionen i linje med livsmedelsstrategins mål. I den strategiska planen finns det redan ett investeringsstöd för konkurrenskraft. Finansieringsinstrument skulle kunna vara ett komplement för att främja ytterligare investeringar. Jordbruksverket ska redovisa uppdraget senast den 27 juni 2025.

Regeringen anför i livsmedelsstrategin 2.0 att utvecklingen med allt större investeringar gör att investeringsstödet skulle kunna behöva kompletteras med andra insatser inom den gemensamma jordbrukspolitiken. Vidare redovisar regeringen att Europeiska investeringsbanken (EIB) är en EU-institution vars verksamhet huvudsakligen fokuserar på att låna upp pengar på kapitalmarknaderna för att sedan låna ut dem på förmånliga villkor till projekt som ligger i linje med EU:s policyprioriteringar. EIB:s styrelse godkände den 6 november 2024 ett finansieringsinitiativ för jordbrukssektorn med en budget på 3 miljarder euro. Programmet kommer att erbjuda lån, garantier och rådgivning för att stödja små och medelstora företag inom jordbruk och bioekonomi i EU. Initiativet syftar till att täppa till finansieringsluckor inom livsmedelskedjan, något som även har uppmärksammats under arbetet med livsmedelsstrategin 2.0. Programmet väntas stärka unga lantbrukare, främja gröna investeringar i linje med EU:s hållbarhetsmål enligt den gröna given och främja jämställdhet. Programmet väntas även bidra till minskade växthusgasutsläpp och ökad biologisk mångfald och till att främja cirkulära ekonomiska affärsmodeller. Regeringen bedömer att EIB:s initiativ inom jordbruk-s och livsmedelskedjan ligger väl i linje med prioriteringarna för livsmedelsstrategin 2.0 och avser att verka för att möjligheterna kommer svenska företag till del, exempelvis genom att underlätta för unga eller nya företagare inom sektorn. Regeringskansliet avser att föra en nära dialog med bankerna, finansieringsinstitut och andra investerare kring utvecklingen av livsmedelssektorn.

I livsmedelsstrategin framhålls även behovet av att säkra kompetensförsörjningen inom den gröna sektorn. Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) har bl.a. fått i uppdrag av regeringen att under 2025 analysera möjliga utvecklingsvägar för den kompetensutveckling som sker inom ramen för Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027. Syftet är dels att öka effektiviteten och attraktiviteten i kompetensutvecklingsinsatser, dels att insatserna i högre grad ska bidra till livsmedelsstrategins målsättningar om en hållbar och ökad jordbruksproduktion. Analysen ska utgå från jordbruksföretagens, rådgivningsföretagens samt andra viktiga aktörers utgångspunkter och drivkrafter för att utveckla, inhämta och tillgodogöra sig ny kunskap. För rådgivningsföretagen ska även drivkrafter för att delta i insatser riktade mot jordbruksföretagen på uppdrag av staten beaktas. De åtgärder som SLU ska genomföra inom ramen för uppdraget syftar till att bidra till regeringens målsättning om att stärka lönsamhet och konkurrenskraft i livsmedelskedjan genom att ge företagen goda förutsättningar att öka

livsmedelsproduktionen på ett hållbart sätt som motsvarar konsumenternas efterfrågan.

När det gäller avbytarsystem har Sverige tidigare haft en statligt finansierad avbyttjänst sedan 1970-talet som drevs genom olika bolag där Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) var huvudman och Lantbruksstyrelsen var tillsynsmyndighet. I samband med avregleringen av jordbruket under 1990-talet upphörde den statliga finansieringen, och LRF fortsatte driften på affärsmässiga grunder. År 1999 beslutade LRF att lägga ned verksamheten helt. Enligt uppgift från Regeringskansliet pågår inget arbete när det gäller statligt finansierad avbyttjänst.

Miljö- och jordbruksutskottet har behandlat yrkanden om avbytarsystem tidigare, bl.a. i betänkande 2022/23:MJU11 Jordbrukspolitik. Utskottet såg inte skäl att vidta någon åtgärd med anledning av yrkandet och avstyrkte det.

När det gäller frågan om att utreda statliga lån till andelsägare i mejerier har den enligt uppgifter från Regeringskansliet inte varit föremål för några närmare överväganden.

Regelförenkling

I juli 2017 gav regeringen Jordbruksverket, Livsmedelsverket och Tillväxtverket i uppdrag att inom ramen för livsmedelsstrategin utveckla digitala tjänster som bidrar till minskat och förenklat uppgiftslämnande samt guidning och service för företag i livsmedelskedjan. Myndigheterna fokuserade på att förenkla vissa särskilt svåra tillståndprocesser för att utveckla ett skalbart system för samlat uppgiftslämnande. I december 2019 gav regeringen Tillväxtverket i uppdrag att fortsätta utvecklingen av detta arbete inom ramen för e-tjänsten verksamt.se och projektet Serverat. Fokus ligger på företag inom hela livsmedelskedjan. Regeringen gav i december 2019 Tillväxtverket även i uppdrag att under perioden 2020–2025 löpande genomföra analyser av den samlade regelgivningen för livsmedelskedjan i syfte att identifiera regler som försämrar konkurrenskraften, tillväxtmöjligheterna eller innovationsförmågan för företagen i livsmedelskedjan samt att identifiera eventuella brister i transparens och tillämpning av regelverken.

I april 2020 fick Jordbruksverket i uppdrag att inrätta en förenklingsgrupp inom ramen för sitt uppdrag att bistå regeringen i arbetet med EU:s gemensamma jordbrukspolitik under perioden 2021–2027. Förenklingsgruppen ska analysera olika förslag och steg i arbetet ur ett stödmottagarperspektiv åt Jordbruksverket. Uppdraget redovisas löpande i myndighetens årsredovisning.

Den 25 januari 2021 gav regeringen Tillväxtverket i uppdrag att ta fram tjänster för att effektivisera och förenkla för företag och andra verksamhetsutövare inom livsmedelskedjan att anmäla eller ansöka om tillstånd för miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken och på det sättet ge förutsättningar för en effektiv och snabb ärendehandläggning. Tillväxtverket ska genomföra uppdraget i samråd med Statens jordbruksverk, Naturvårdsverket och länsstyrelserna. En redovisning av hur uppdraget genomförs ska lämnas till

regeringen senast den 28 februari varje år fr.o.m. 2022. En slutredovisning av uppdraget ska lämnas till regeringen senast den 28 februari 2026.

Den 11 april 2024 fattade regeringen beslut om att inrätta Förenklingsrådet som ett självständigt beslutsorgan på Tillväxtverket genom ett tillägg i myndighetens instruktion. Syftet med rådets arbete är att minska företagens regelbörda, administrativa kostnader och andra fullgörandekostnader som uppstår för företagen till följd av regler.

Den 18 juli 2024 gav regeringen elva myndigheter, däribland Jordbruksverket, i uppdrag att se över och förenkla egna föreskrifter och allmänna råd och att lämna förslag i fråga om lagar och förordningar inom sina verksamhetsområden, i syfte att minska regelbördan för företag. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 mars 2026 till Regeringskansliet.

Livsmedelsverket har tagit fram ett flertal åtgärder för att göra det enklare att starta och driva livsmedelsföretag, bl.a. utveckling av digitala verktyg riktade till både inspektörer och företagare och en ökad samverkan kontrollmyndigheter emellan.

Livsmedelsstrategins handlingsplan del 3 består bl.a. av ett s.k. förenklingspaket. Regeringen anför att svenska livsmedelsproducenter verkar på en marknad som är utsatt för hård konkurrens, både nationellt och globalt. Livsmedelsproduktionen berörs av många olika regler och villkor som styr produktionen. Regeringen framhåller att utformningen av regler och villkor därför i stor utsträckning påverkar förutsättningarna för att starta, driva och utveckla företag i livsmedelskedjan. Att förenkla efterlevnaden av regler bidrar till att sektorn kan utvecklas och bli mer lönsam och till att stärka konkurrenskraften för företagen. Förenklingspaketet ska utgå från företagets vardag och verkliga behov så att tillväxten inom hela livsmedelskedjan kan öka. I budgetpropositionen för 2021 aviserade regeringen en satsning på inledningsvis 19 miljoner kronor per år 2021–2023 för genomförandet av förenklingspaketet. Regeringen tillförde därefter 16 miljoner kronor årligen 2024–2025 och 11 miljoner kronor per år fr.o.m. 2026. Inom ramen för paketet har det beslutats om flera uppdrag.

I december 2023 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att se över hur offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet i livsmedelskedjan organiseras och finansieras inom områdena livsmedel, foder och animaliska biprodukter. Utredaren ska också se över den djurskyddskontroll som utförs i nära anslutning till, eller i samband med, kontrollerna inom dessa områden. Syftet med utredningen är att stärka konkurrenskraften i livsmedelskedjan och skapa en mer effektiv kontrollstruktur som säkerställer likvärdiga konkurrensvillkor och förenklar för de företag som är verksamma inom områdena livsmedel, foder och animaliska biprodukter (dir. 2023:170). Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2025.

Regeringen gav en särskild utredare i uppdrag att analysera hur de svenska djurskyddsbestämmelserna påverkar svenska livsmedelsproducenters konkurrenskraft i förhållande till livsmedelsproducenter i andra medlemsstater inom EU (dir. 2023:19). Uppdraget redovisades i juni 2024.

I betänkandet *Animalieproduktion med hög konkurrenskraft och gott djurskydd* (SOU 2024:56) presenteras ett antal förslag som innebär förenklingar och minskad administrativ börda. Betänkandet har remitterats och bereds nu inom Regeringskansliet.

En stor del av livsmedelsstrategin 2.0 handlar om regelförenklingar. Enligt regeringen ska det i Sverige vara enkelt att starta och driva företag. Regeringen arbetar för att de relevanta myndigheterna ska ha kunskap om, och förståelse för, företagens villkor samt genomföra sina uppgifter med ett gott bemötande. Flera myndigheter har fått regeringens uppdrag att redovisa hur myndigheten beaktar företagsperspektivet och livsmedelsstrategins mål i förenklingsarbetet. Regeringen har vidare gett Boverket i uppdrag att genomföra en analys av kommunernas tillämpning av den reglering i plan- och bygglagen (2010:900) som ger kommunerna möjlighet att styra var olika typer av handel, t.ex. livsmedelshandel, får etablera sig i syfte att underlätta nyetablering. Regeringen bedömer att en väl utvecklad samverkan mellan myndigheter och utveckling av digitala tjänster är viktig i det fortsatta förenklingsarbetet. Regeringen anser att miljöarbetet ska genomföras effektivt och där så är möjligt och lämpligt genom incitament i stället för, eller som komplement till, lagstiftning. Detta kan bidra till en ökad svensk livsmedelsproduktion, vilket är angeläget av klimatskäl eftersom svensk livsmedelsproduktion har låga klimatavtryck i en internationell jämförelse. Sammantaget har regeringen vidtagit ett flertal åtgärder för att förenkla för företagen, men mycket arbete återstår. Regeringen kommer därför fortsätta att arbeta för att livsmedelskedjans företag ska kunna lägga mindre tid på administration och mer tid på livsmedelsproduktion.

Utskottets ställningstagande

Livsmedelsstrategin och ett konkurrenskraftigt jordbruk

Inledningsvis vill utskottet välkomna den uppdaterade livsmedelsstrategin. Utskottet anser att den har förutsättningar att bidra till det övergripande målet om en konkurrenskraftig livsmedelskedja där livsmedelsproduktionen ökar samtidigt som relevanta miljömål nås. Utskottet anser att de tre fokusområdena är välavvägda och kan bidra till en ökad livsmedelsproduktion. Vidare välkomnar utskottet de uppdrag som regeringen har gett till olika myndigheter som syftar till att uppnå livsmedelsstrategins mål.

I likhet med regeringen anser utskottet att en ökad livsmedelsproduktion och robust livsmedelsförsörjning i fredstid är en grundförutsättning för en fungerande livsmedelsförsörjning vid kris och i krig. Det är därför positivt att ett av fokusområdena för livsmedelsstrategin 2.0 är ökad robusthet i livsmedelskedjan. Utskottet noterar att jordbrukets vattenhushållning omfattas av strategin och att Jordbruksverket har fått i uppdrag att vidta åtgärder för att förbättra jordbrukets vattenhushållning. Utskottet noterar även att regeringens klimatanpassningsstrategi och den uppdaterade livsmedelsstrategin är i linje

med varandra. Enligt utskottets mening är detta viktiga delar för en hållbar livsmedelsproduktion i ett förändrat klimat.

Utskottet konstaterar att den uppdaterade livsmedelsstrategin har tagits fram i nära samarbete med relevanta aktörer och myndigheter, samt att regeringen avser att ta en aktiv roll i genomförandet av strategin. Vidare konstaterar utskottet att Jordbruksverket har fått i uppdrag att föreslå hur man kan förbättra och konkretisera uppföljning och mätning av livsmedelsproduktionen i Sverige. Utskottet anser att detta är viktigt för att kunna bedöma om de åtgärder som vidtas inom ramen för livsmedelsstrategin är effektiva och ger resultat.

För att kunna uppnå en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelsproduktion i Sverige behöver konkurrensförutsättningarna stärkas för svenska livsmedelsproducenter. Det är viktigt med regelförenklingar, förbättrade företagsvillkor samt forskning och innovation inom livsmedelskedjan. Nationella, mer långtgående regler måste enligt utskottets mening vara väl motiverade.

Utskottet anser att åtgärder även behöver vidtas på EU-nivån för att uppnå en konkurrenskraftig livsmedelskedja. Utskottet noterar att den nuvarande programperioden för den gemensamma jordbrukspolitiken har inneburit förenklingar på vissa områden och att kommissionen nyligen har presenterat ett förenklingspaket för ökad konkurrenskraft. I likhet med regeringen anser utskottet att regelförenklingar är av central betydelse men att det även krävs mer genomarbetade konsekvensanalyser av ny lagstiftning och vid revideringar av befintlig.

När det gäller frågan om åkermark anser utskottet att jordbruksmark är en begränsad naturresurs som är vital för ett konkurrenskraftigt jordbruk i dag och i framtiden. Utskottet konstaterar att kommunerna genom sin fysiska planering i stor utsträckning avgör hur mycket jordbruksmark som exploateras. I utredningsbetänkandet Livsmedelsberedskap för en ny tid anförs att jordbruksmark bör skyddas bättre och att tillgången till jordbruksmark är avgörande för att upprätthålla inhemsk produktion och därmed för livsmedelsberedskapen. Även Jordbruksverket har utrett frågan och anser att åtgärder behöver vidtas för att stärka skyddet av jordbruksmark i Sverige. Båda dessa betänkanden bereds nu inom Regeringskansliet.

Utskottet anser mot bakgrund av det omfattande arbete som pågår när det gäller livsmedelsstrategin att det inte finns skäl att vidta någon åtgärd med anledning av motionerna 2024/25:1001 (C) yrkande 2, 2024/25:2627 (MP) yrkande 29, 2024/25:2805 (M) yrkande 1, 2024/25:2811 (M), 2024/25:2856 (M), 2024/25:2953 (C) yrkandena 14 och 32, 2024/25:3108 (S) yrkande 14 och 2024/25:3169 (C) yrkande 31. Därmed avstyrker utskottet motionsyrkandena. Utskottet anser även att det pågår ett omfattande arbete för ett konkurrenskraftigt jordbruk. Utskottet avstyrker därmed även motionerna 2024/25:1814 (M) yrkandena 1 och 3, 2024/25:1927 (V) yrkande 6, 2024/25:2832 (M), 2024/25:2955 (C) yrkande 39, 2024/25:3108 (S) yrkande 5 och 2024/25:3160 (C) yrkandena 53 och 54. När det gäller EU-reglers

påverkan på jordbrukets konkurrenskraft avstyrker utskottet motion 2024/25:1395 (SD) yrkandena 1, 2 och 8 mot bakgrund av det anförda.

Generationsskiften inom och finansiering av jordbruk

Utskottet anser att frågan om att underlätta generationsskiften inom jordbruket är mycket angelägen. Sverige har en relativt hög medelålder bland företagarna i jordbrukssektorn. Generationsskiften och förnyring inom svenskt jordbruk är därför avgörande för en långsiktigt hållbar livsmedelsproduktion. Utskottet ser därför mycket positivt på de åtgärder som regeringen har vidtagit. Vidare är stöden i den strategiska planen viktiga för att underlätta bl.a. för unga jordbrukare. Utskottet noterar att Jordbruksverket som en del i arbetet med att stärka jordbrukets kapitalförsörjning och öka svensk livsmedelsproduktion har fått i uppdrag att ta fram en förhandsbedömning om att införa finansieringsinstrument inom ramen för den strategiska planen. Den utredning som regeringen tillsatte 2023 om en översyn av jordförvärvslagen är också värdefull i sammanhanget. Utskottet noterar att ett delbetänkande har presenterats som nu bereds inom Regeringskansliet.

Utskottet noterar med stort intresse att Europeiska investeringsbanken godkänt ett finansieringsinitiativ för jordbrukssektorn som kommer att kunna erbjuda lån, garantier och rådgivning för att stödja små och mellanstora företag inom jordbruk och bioekonomi i EU. Utskottet välkomnar att regeringen avser att verka för att möjligheterna ska komma svenska företag till del, och att man avser att föra en nära dialog med bankerna och andra finansieringsinstitut om utvecklingen av livsmedelssektorn.

När det gäller kompetensförsörjning inom den gröna sektorn konstaterar utskottet att SLU har fått i uppdrag att analysera den kompetensutveckling som sker inom ramen för den strategiska planen. Utskottet noterar att uppdraget syftar till att dels öka effektiviteten och attraktiviteten i kompetensutvecklingsinsatser, dels att insatserna i högre grad ska bidra till livsmedelsstrategins målsättningar. Utskottet anser i likhet med regeringen att det är viktigt att kompetensförsörjningen inom den gröna sektorn säkerställs.

När det gäller en statligt finansierad avbytartjänst konstaterar utskottet att regeringen inte har något pågående arbete på det området. I likhet med i tidigare ställningstaganden ser utskottet för närvarande inte heller skäl att vidta någon åtgärd på området. Utskottet ser inte heller skäl att vidta någon åtgärd med anledning av motionsförslaget om att utreda frågan om statliga lån för andelsägare i mejerier.

Sammanfattningsvis anser utskottet mot bakgrund av det som anförts att det inte finns något skäl att vidta någon åtgärd med anledning av motionsyrkandena 2024/15:1395 (SD) yrkande 51, 2024/25:2189 (S), 2024/25:2240 (S), 2024/15:3071 (MP) yrkande 2 och 2024/25:3108 (S) yrkande 6. Utskottet anser även att det inte behövs några åtgärder med anledning av motionsyrkanden om finansiering av jordbruk och lånegarantier

via Europeiska investeringsbanken. Motionsyrkandena 2024/25:1371 (SD) yrkande 38, 2024/15:1395 (SD) yrkandena 34, 40 och 41, 2024/25:1927 (V) yrkandena 7 och 8 och 2024/15:3071 (MP) yrkandena 1 och 3 avstyrks.

Regelförenkling

Inledningsvis konstaterar utskottet att det pågår flera uppdrag om regelförenklingar inom livsmedelskedjan. Det handlar om allt från att förenkla uppgiftslämnande och tillståndprocesser till att förenkla bestämmelser i olika lagar och förordningar. Utskottet anser att regler behövs inom livsmedelssektorn för att skydda miljön, konsumentintressen samt djur- och folkhälsa. Det är dock samtidigt viktigt att sådana regelverk inte skapar onödiga hinder som begränsar konkurrenskraften.

Utskottet noterar att ett förenklingsråd har inrättats som ska minska företagens regelbörda och andra kostnader som uppstår till följd av regler. Regeringen har även gett ett antal myndigheter i uppdrag att se över och förenkla föreskrifter och allmänna råd. Sedan tidigare har ett förenklingspaket inom ramen för livsmedelsstrategin beslutats, och det är även en stor del av den uppdaterade livsmedelsstrategin. Olika förslag till förenklingar och minskad administrativ börda när det gäller animalieproduktion håller på att beredas inom Regeringskansliet. Utskottet välkomnar det förenklingsarbete som pågår på bred front och delar regeringens bedömning att det ska vara enkelt att starta och driva företag i Sverige.

Utskottet konstaterar vidare att det även pågår ett förenklingsarbete på EU-nivå. Utskottet ser positivt på det arbete som pågår inom ramen för den nuvarande programperioden för den gemensamma jordbrukspolitik. Utskottet noterar att kommissionen nyligen har presenterat ett förenklingspaket för ökad konkurrenskraft och anser att det är viktigt att regelbördan minskar men även att det finns en samstämmighet mellan olika initiativ på EU-nivå och att ordentliga konsekvensanalyser görs.

Sammanfattningsvis har regeringen vidtagit flera åtgärder för att förenkla för livsmedelskedjans företag. Även om det fortfarande återstår mycket arbete anser utskottet att det för tillfället inte finns skäl att vidta några ytterligare åtgärder. Därmed avstyrks motionsyrkandena 2024/25:1395 (SD) yrkandena 55, 56, 59 och 60, 2024/25:2005 (M) yrkande 1, 2024/25:2647 (SD) yrkande 1, 2024/25:2802 (M), 2024/25:2873 (M) och 2024/25:2953 (C) yrkande 30.

Ekologisk produktion och en växtbaserad jordbrukssektor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om mål för och utveckling av ekologisk produktion och om en växtbaserad jordbrukssektor.

Jämför reservation 23 (SD), 24 (V), 25 (SD), 26 (MP), 27 (S) och 28 (MP).

Motionerna

Mål för ekologisk produktion

Enligt kommittémotion 2024/25:1373 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 20 bör Sverige verka för att eventuella EU-mål för ekologisk produktion och konsumtion inte blir bindande.

I kommittémotion 2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 35 anförs att svensk livsmedelsproduktion bör styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer. Motionärerna anser att den ekologiska produktionen främst bör bygga på rimliga konkurrensvillkor och förutsägbara regler där bönder, handel och konsumenter själva utvecklar det ekologiska konceptet.

I kommittémotion 2024/25:1927 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 4.1 anförs att Sverige bör anta mål om minst 30 procent ekologiskt brukad areal till 2030. Motionärerna anser att det finns ett stort värde för det långsiktiga arbetet att riksdagen antar mål för produktion av ekologiska livsmedel.

Enligt motion 2024/25:2739 av Sten Bergheden (M) bör regeringen se över om Sverige ska avskaffa det särskilda produktionsmålet för ekologisk odling.

Utveckling av ekologisk produktion

Enligt partimotion 2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 32 behöver andelen ekologisk livsmedelsproduktion öka. Detta behövs för att uppnå en hållbar livsmedelsproduktion som inte belastar de ekologiska systemen.

I kommittémotion 2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 36 anför motionärerna att regeringen ska verka för att den ekologiska produktionens miljönytta och produktivitet ökar.

I kommittémotion 2024/25:3055 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 81 framhålls att för att det ska finnas ekologiska livsmedel att tillgå, till rimliga priser, krävs att det finns stöd och styrmedel för ekologisk produktion.

Enligt kommittémotion 2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 9 bör regenerativa jordbruksmetoder integreras och kunskaper om klimatvinster med ekologisk produktion öka.

Mats Green (M) tar i motion 2024/25:2077 upp en fråga om ekologisk odlings avkastningsförmåga och vilka konsekvenser det får för klimat, miljö, nationell säkerhet och en globalt växande befolkning (yrkande 1). Motionären anser att regeringen när det gäller synen på mervärdet i ekologisk odling bör agera i enlighet med relevant forskning och slutsatser från regeringens expertmyndigheter (yrkande 2). Motionären anser att det är viktigt att politiken är öppen för en mångfald av lösningar som är av godo för det svenska jordbrukets tillväxtkraft.

En växtbaserad jordbrukssektor

Enligt partimotion 2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 31.2 måste Sverige använda ny teknik för att öka den inhemska odlingen av protein, minska beroendet av import av gödning och minimera användningen av bekämpningsmedel.

Enligt kommittémotion 2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 13 bör den inhemska odlingen av proteingrödor för både djurfoder och humankonsumtion öka. Motionärerna anför att i takt med att efterfrågan på växtbaserade livsmedel ökar vill vi skapa bättre förutsättningar att odla växtbaserade protein på svenska gårdar.

Enligt kommittémotion 2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. yrkande 20 bör utvecklingen av förädling av växtprotein stödjas. Det finns enligt motionärerna en stor potential för ökad odling av proteingrödor i Sverige. Enligt yrkande 23 bör ett stimulanspaket för att öka odlingen av proteingrödor tas fram och samtidigt ska utvecklingen av förädlingen av växtprotein stödjas.

I motion 2024/25:781 av Magnus Manhammar (S) efterfrågas en handlingsplan för växtbaserad mat. Handlingsplanen kan inkludera åtgärder för att stimulera den privata och offentliga marknaden, öka kunskapen hos konsumenter om svenska mervärden och vikten av att välja växtbaserat, alger och svampprotein från Sveriges bönder. Även Anne-Li Sjölund m.fl. (C) föreslår i motion 2024/25:2956 att en handlingsplan för växtbaserade livsmedel bör upprättas.

Kompletterande information

Ekologisk produktion

I regeringens första handlingsplan för livsmedelsstrategin 2017 fanns ett inriktningsmål om att 30 procent av den svenska jordbruksmarken skulle utgöras av certifierad ekologisk jordbruksmark 2030 och 60 procent av den offentliga livsmedelskonsumtionen skulle utgöras av certifierade ekologiska produkter 2030. Inom ramen för detta arbete fick Jordbruksverket 2017 i uppdrag av regeringen att främja produktion, konsumtion och export av ekologiska livsmedel. Uppdraget pågick 2017–2023 och avslutades vid årsskiftet 2023/24.

I samband med miljö- och jordbruksutskottets behandling av proposition 2016/17:104 En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet riktade utskottet ett tillkännagivande till regeringen om att svensk livsmedelsproduktion ska styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer (bet. 2016/17:MJU23, rskr. 2016/17:338). I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 23) anförde regeringen att den inte anser att det finns behov av att ha mål för ekologisk produktion och konsumtion då svensk livsmedelsproduktion ska styras av konsumenternas efterfrågan. Behovet är i stället att stärka konkurrenskraften i hela livsmedelskedjan. Regeringen delade riksdagens bedömning att svensk livsmedelsproduktion ska styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer. Regeringen ansåg därmed att tillkännagivandet var slutbehandlat. Miljö- och jordbruksutskottet hade inte något att invända mot regeringens bedömning (bet. 2023/24:MJU2, skr. 2023/24:98).

Regeringen redovisar i den uppdaterade livsmedelsstrategin, som presenterades i mars 2025, att den sviktande trenden när det gäller efterfrågan på ekologiska produkter i samband med sänkt köpkraft hos konsumenterna de senaste åren har börjat vända. Regeringen anser att det ska finnas förutsättningar för att en ökad efterfrågan ska kunna mötas av svenska producenter, snarare än att det resulterar i en ökad import av ekologiska livsmedel. Vidare anför regeringen att ekologisk produktion kan driva utvecklingen av både maskiner och odlingsmetoder för minskad resursanvändning och ökad avkastning, vilket också kommer den konventionella odlingen till del.

I den svenska strategiska planen som beskriver Sveriges jordbrukspolitik 2023–2027 framhålls att ekologisk produktion bl.a. minskar riskerna för läckage av växtskyddsmedel, dels genom en varierad växtföljd och odlingsmetoder som förebygger problem med växtskadegörare, dels genom att kemiska växtskyddsmedel inte används i produktionen. Vidare framgår att de senaste årens väderlek har uppmärksammat behovet av att vårda odlingsmarken som produktionsresurs, ha en effektiv vattenhushållning och utveckla och använda odlings- och produktionsmetoder som ger en förbättrad markbördighet. Inom ekologisk produktion är växtföljderna varierade med en högre andel vall i växtföljden, och man använder organiska gödselmedel. Det ger positiva effekter för markens långsiktiga produktionsförmåga, främst genom effekten på markstrukturer och mullhalt. Ekologisk produktion ger enligt den strategiska planen även positiva effekter för den biologiska mångfalden, dels genom en varierad växtföljd, dels genom att kemiska växtskyddsmedel inte används i produktionen.

Lantbrukare som har certifierad ekologisk växtodling eller djurhållning kan få ersättning för ekologisk produktion inom ramen för den strategiska planen. Det finns även ett stöd för att ställa om till ekologisk produktion. Ersättningen

ska bidra till att öka den ekologiska produktionen. Inom ramen för handlingsplanen finns det också ett stöd för kompetensutveckling där syftet är att öka kompetensen hos verksamma på landsbygden. Stödet ska bidra till en hållbar ekonomisk, miljömässig och social utveckling och fokuserar på tre temaområden, bl.a. området miljö och klimat.

När det gäller mål för ekologisk produktion på EU-nivå presenterade kommissionen i maj 2020 strategin från jord till bord för ett rättvisare, hälsosammare och miljövänligare livsmedelssystem (COM(2020) 381) och EU:s strategi för biologisk mångfald 2030 (COM(2020) 380), som genomför den europeiska gröna given (COM(2019) 640). I båda strategierna fastställdes ett strategiskt mål om att 25 procent av EU:s jordbruksmark skulle vara ekologiskt odlad senast 2030. Målet är inte bindande för medlemsstaterna.

I mars 2021 antog kommissionen en handlingsplan för ekologisk produktion i EU (COM(2021) 141). Handlingsplanen ska bidra till ökad produktion och konsumtion av ekologiska produkter. Syftet är bl.a. att nå målet om att 25 procent av jordbruksmarken i unionen ska brukas ekologiskt 2030 i enlighet med ovannämnda strategier.

Regeringen välkomnade i ett fakta-PM den 26 april 2021 (2020/21:FPM99) meddelandet som syftar till att öka den ekologiska produktionen inom EU. Samtidigt anförde regeringen att handlingsplanen bör bygga på frivillighet om hur enskilda medlemsstater kan bidra till målen om ekologisk produktion och konsumtion under den gröna given, och den bör inte innehålla specifik öronmärkning för ekologisk produktion, särskilt vad gäller satsningar inom den gemensamma jordbrukspolitiken och Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden (EHFVF).

En växtbaserad jordbrukssektor

Inom ramen för den svenska strategiska planen för Sveriges jordbrukspolitik 2023–2027 kan lantbrukare som har certifierad ekologisk växtodling få ersättning för ekologisk produktion. Det finns även ett stöd för att ställa om till ekologisk produktion och kompetensutveckling.

I livsmedelsstrategin 2.0 framhåller regeringen att växtodlingen i Sverige behöver utvecklas och diversifieras för att bättre svara mot miljö- och klimatutmaningar och konsumenternas efterfrågan. Ökad produktion av proteingrödor minskar beroendet av importerat protein och minskar sårbarheten i det svenska livsmedelssystemet. Det möjliggör även en ökad konsumtion av baljväxter, vilket är positivt då baljväxter innehåller många viktiga näringsämnen, inklusive fibrer, som bidrar till en god hälsa. Regeringen ser goda möjligheter att öka produktionen av proteingrödor i Sverige. För att främja en ökad produktion finns bl.a. stöd för kompetensutveckling och rådgivning i den strategiska planen. Jordbruksverket lyfter i rapporten Ökad odling av baljväxter till livsmedel och foder att ökad produktion av baljväxter kan påverka den ekonomiska hållbarheten positivt för både producenter och samhället. I samma rapport konstaterar

Jordbruksverket att det krävs investeringar i förädlingsanläggningar för att kunna öka produktionen. Regeringen ser positivt på branschens satsningar som kan ge förutsättningar för ökad produktion, ökad marknadsandel och export av gröna proteiner.

SLU Grogrund är ett kompetenscentrum vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) vars huvuduppgift är att vara ett kunskapsnav för svensk växtförädling. Inom SLU Grogrund ska kunskap och nya metoder utvecklas som bidrar till en kraftsamling inom förädling av livsmedelsgrödor för ökad innovationspotential, livsmedelsförsörjning och konkurrenskraft i enlighet med målen i regeringens livsmedelsstrategi.

Inom ramen för livsmedelsstrategin 2.0 har regeringen gett SLU Grogrund i uppdrag att under 2026–2030 genomföra en särskild satsning på växtförädling och sortprovning av grödor för en ökad produktion av växtproteiner. SLU Grogrund har som syfte att i enlighet med livsmedelsstrategin säkra tillgången till växtsorter anpassade för svenska odlingsförhållanden, vilket är av stor vikt för en stärkt konkurrenskraft i jordbruket i ett förändrat klimat.

SLU Grogrund har tidigare bl.a. genomfört ett växtförädlingsprojekt för åkerböna. Verket för innovationssystem (Vinnova) gav 2020 Sweden Food Arena 2,6 miljoner kronor för ett projekt för proteingrödor och 10 miljoner kronor i stöd till en växtproteinfabrik på SLU i Alnarp. Projektet i Alnarp syftar till att bygga, utveckla och inrätta en pilotanläggning för att extrahera och ta till vara olika proteiner och proteinfraktioner från växter. Proteinerna kommer att användas i olika produkter, bl.a. inom livsmedelsindustrin.

När det gäller utveckling av vegetariska och veganska livsmedel kan vidare noteras att flera projekt har genomförts inom Rise. Rise är ett oberoende statligt forskningsinstitut som erbjuder expertis och test- och demonstrationsmiljöer för framtidssäkra teknologier, produkter och tjänster. Rise har bl.a. genomfört projektet Megalegumes – Svenska proteingrödor som industriråvara, med målet att möjliggöra för svenskt jordbruk att långsiktigt och storskaligt producera växtbaserad proteinråvara baserad på fababöna och sötlupin till i första hand svensk och i andra hand internationell livsmedelsindustri. Projektet Give peas a chance – nya produkter och marknader för den svenska ärtan syftade till att ta fram en helt ny produktkategori av vegetariska livsmedel från svenska ärtor och samtidigt utveckla svensk ärtodling till att producera en råvara med optimala egenskaper för detta ändamål. Slutligen kan noteras att det vid Rise 2019 inleddes ett projekt med målet att utveckla nya funktionella livsmedels ingredienser och produkter från svenska rotfrukter som är klimatsmarta och underutnyttjade.

I proposition 2024/25:60 Forskning och innovation för framtid, nyfikenhet och nytta som omfattar regeringens inriktning för forskning och innovation för 2025–2028 anför regeringen att en förstärkning av livsmedelsforskning och innovation är avgörande för att nå livsmedelsstrategins mål, för sektorns utveckling som helhet och för att kunna bidra till arbetet med att stärka Sveriges livsmedelsberedskap. Forskning och innovation bidrar till att stärka hela livsmedelssystemet, på alla dess områden. En hållbar intensifiering av

jordbruksproduktionen genom kunskapsbaserade åtgärder behövs för att säkerställa biologisk mångfald, ekosystem och markbördighet även i framtiden. Forskning inom det nationella forskningsprogrammet för livsmedel behöver förstärkas och samspela med mer företagsnära forskning och innovation. Formas ska inom ramen för sitt anslag även i fortsättningen avsätta 110 miljoner kronor för det nationella forskningsprogrammet om livsmedel. Inom ramen för Formas anslagsökning för forskning avsätts 25 miljoner kronor 2025 för att förstärka det nationella forskningsprogrammet för livsmedel. Därefter beräknas 35 miljoner kronor 2026, 60 miljoner kronor 2027 och 110 miljoner kronor 2028 sättas av för detta ändamål.

I meddelandet En vision för jordbruk och livsmedel att tillsammans forma en attraktiv jordbruks- och livsmedelssektor för kommande generationer (COM(2025) 75) redovisas att kommissionen kommer att utarbeta en övergripande proteinplan som ska integrera politik, forskning och insatser på fältet i syfte att skapa ett mer självförsörjande och hållbart proteinsystem i EU och samtidigt diversifiera importen. Regeringen anför i faktapromemoria 2024/25:FPM20 att den stöder arbetet med att säkra insatsvaror, som gödsel och foderprotein, både genom ökad produktion och mer diversifierade försörjningskedjor. Regeringen anser att det är viktigt att utveckla och öka konkurrenskraften för EU:s produktion av proteingrödor och att det behövs utveckling av nya sorter som är anpassade till regionala odlingsförhållanden och ett förändrat klimat.

Utskottets ställningstagande

Mål för och utveckling av ekologisk produktion

Utskottet vill påminna om att riksdagen tidigare har riktat ett tillkännagivande till regeringen om att svensk livsmedelsproduktion ska styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer. Utskottet konstaterar att regeringen delar denna bedömning. Utskottet delar regeringens bedömning att det ska finnas förutsättningar för att en ökad efterfrågan på ekologiska produkter ska kunna mötas av svenska producenter snarare än av en ökad import. Det är därför positivt att det inom ramen för Sveriges strategiska plan finns möjlighet att få ersättning för ekologisk produktion, stöd för att ställa om till ekologisk produktion samt stöd till kompetensutveckling.

När det gäller mål på EU-nivå för ekologisk produktion kan utskottet konstatera att ett strategiskt mål om att 25 procent av EU:s jordbruksmark ska vara ekologiskt odlad senast 2030 har fastställts. Målet är dock inte bindande för medlemsstaterna. I likhet med regeringen anser utskottet att åtgärder för en ökad produktion och konsumtion av ekologiska produkter inom EU bör bygga på frivillighet om hur medlemsstaterna kan bidra till målen.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att det inte finns skäl att vidta några åtgärder med anledning av motionerna 2024/25:1373 (SD) yrkande 20,

2024/25:1395 (SD) yrkandena 35 och 36, 2024/25:1927 (V) yrkande 4.1, 2024/25:2077 (M) yrkandena 1 och 2, 2024/25:2739 (M), 2024/25:3038 (MP) yrkande 32, 2024/25:3055 (MP) yrkande 81 och 2024/25:3071 (MP) yrkande 9. Motionsyrkandena avstyrks.

En växtbaserad jordbrukssektor

Utskottet anser i likhet med regeringen att växtodlingen i Sverige behöver utvecklas och diversifieras för att bättre svara mot miljö- och klimatutmaningar samt konsumenternas efterfrågan. Det finns goda möjligheter att öka produktionen av proteingrödor i Sverige. Utskottet ser det som särskilt positivt att regeringen lyfter fram detta i den uppdaterade livsmedelsstrategin. Vidare konstaterar utskottet att det finns stöd i Sveriges strategiska plan för kompetensutveckling och rådgivning för en ökad produktion av proteingrödor. Detta kombinerat med branschens satsningar kan utveckla och diversifiera växtodlingen i Sverige.

Utskottet vill i sammanhanget framhålla SLU Grogrund och dess viktiga arbete för svensk växtförädling. Under 2026–2030 ska myndigheten göra en särskild satsning på växtförädling och sortprovning av grödor för en ökad produktion av växtproteiner. SLU Grogrund har även genomfört andra växtförädlingsprojekt för växtproteiner, och flera projekt om utveckling av vegetariska och veganska livsmedel har genomförts inom Rise. Utskottet välkomnar även den förstärkning av livsmedelsforskning och innovation som föreslås i forskningspropositionen.

Slutligen noterar utskottet att kommissionen avser att utarbeta en övergripande proteinplan i syfte att skapa ett mer självförsörjande och hållbart proteinsystem i EU. Utskottet anser i likhet med regeringen att det är viktigt att utveckla och öka konkurrenskraften för EU:s produktion av proteingrödor. Det är en viktig del i ett självförsörjningsperspektiv där insatsvaror kan säkras både genom ökad produktion och mer diversifierade försörjningskedjor.

Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motionerna 2024/25:781 (S), 2024/25:2956 (C), 2024/25:3038 (MP) yrkande 31.2, 2024/25:3071 (MP) yrkandena 20 och 23 och 2024/25:3108 (S) yrkande 13.

Jordbrukets klimat- och miljöpåverkan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om jordbruksproduktion i ett förändrat klimat och klimatanpassning av jordbruket.

Jämför reservation 29 (MP), 30 (S) och 31 (MP).

Motionerna

Jordbruksproduktion i ett förändrat klimat

Enligt kommittémotion 2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 137 bör Sveriges och EU:s jordbrukspolitik inriktas på att öka miljö- och klimatnyttan samt säkra livsmedelsproduktionen i ett förändrat klimat. Motionärerna anför att livsmedelsproduktionen i Sverige måste öka för att möta klimatförändringen som kommer att drabba livsmedelsproduktionen i länder som Sverige i dag importerar från. I yrkande 145 framhålls att kolinlagringen i jordbruksmarker bör öka och förlusten av åkermark stoppas. I kommittémotion 2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 42 framhålls att ett system för ekonomisk kompensation till jordbrukare som ökar kolinlagring i marken bör utredas.

Enligt yrkande 147 i kommittémotion 2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) bör användningen av biomassa från jordbruket för bioenergiproduktion utvecklas.

Enligt motion 2024/25:1641 av Anders Karlsson (C) yrkande 1 bör investeringar för att möta klimatutmaningar för lantbruket, som kolliderar med andra intressen, förenklas och möjliggöras. I yrkande 2 framhålls att vikten av livsmedelsproduktionen bör lyftas fram på ett tydligare sätt i detta arbete.

Klimatanpassning av jordbruket

Enligt kommittémotion 2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 13 bör regelverken för lantbruken ses över för att underlätta klimatanpassning. Motionärerna anför att genom att skapa flexibla regler kan vi hjälpa lantbrukare att hantera både torka och stora regnmängder, vilket förbättrar deras motståndskraft mot klimatförändringar och säkerställer att de kan fortsätta producera mat och andra viktiga resurser.

Vidare anför i kommittémotion 2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 146 att klimatanpassning av svenskt jordbruk bör stödjas så att vi kan producera mer mat i ett förändrat klimat. Det bör även utredas hur alternativa resurseffektiva metoder för livsmedelsproduktion kan stödjas (yrkande 148). Även i kommittémotion 2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 28 framhålls att klimatanpassning av svenskt jordbruk bör stödjas så att vi kan producera mer mat i ett förändrat klimat. Motionärerna anser även att en utredning om åtgärder för att skydda svenskt jordbruk från

effekterna av klimatförändringar såsom långvarig torka eller översvämning bör tillsättas (yrkande 30). Enligt yrkande 32 bör lagstiftningen ses över för att säkra att mindre lantbrukare inte missgynnas av exempelvis restriktioner vid torka och stödsystemens utformning.

Kompletterande information

Jordbruksverket och Livsmedelsverket tog våren 2021 fram rapporten En robust livsmedelsförsörjning vid kriser och höjd beredskap (rapport 2021:5). Rapporten analyserar coronapandemins påverkan på livsmedelsförsörjningen och bekräftar mycket av det som lyftes fram i rapporten Livskraft – mått och frisk. Rapporten om livskraft togs fram våren 2020 av Jordbruksverket, Livsmedelsverket och Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) och redogör för vad som krävs för att försörja hela Sveriges befolkning med säker mat och dricksvatten i minst tre månader (Livsmedelsverket 2019/02459, Jordbruksverket 6.9.17-11624, SVA 2019/748:5). I rapporterna föreslås bl.a. en utredning om behovet av att göra de råvaror och insatsvaror som behövs i livsmedelsproduktion tillgängliga. Jordbruksverket anför att det fortsatta arbetet görs tillsammans med många aktörer i livsmedelskedjan, både offentliga och privata. Bland annat kartlägger myndigheterna vilka varor som är kritiska och hur man kan minska risken att få brist på dessa vid en kris.

Regeringen tillsatte våren 2022 utredningen En ny livsmedelsberedskap (dir. 2022:33). Den särskilda utredaren har haft i uppdrag att föreslå en utvecklad inriktning för livsmedelsberedskapen inklusive styrmedel för näringslivets medverkan. I uppdraget ingick också att lämna förslag på åtgärder och titta på hur den pågående utvecklingen inom andra relevanta områden kan bidra till att stärka livsmedelsberedskapen. Utredaren har nu redovisat uppdraget och föreslår flera förslag för att stärka livsmedelsberedskapen i betänkandet Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8). Förslagen handlar bl.a. om den enskildes ansvar, kommuners ansvar, beredskapslagring och skydd av jordbruksmark. Utredningen bereds inom Regeringskansliet.

I början av december 2023 redovisade Jordbruksverket ett uppdrag att lämna förslag på åtgärder för att stärka beredskapen inom primärproduktionen av livsmedel i Sverige (LI2023/02680). Jordbruksverket fick i regleringsbrevet för 2024 i uppdrag att utveckla förslagen som bl.a. handlar om ändamålsenlig rådgivning och en finansieringsmodell för investeringsstöd samt ett kompetensutvecklingspaket där aktiviteter kombineras för att stärka primärproduktionens förmåga i det civila försvaret. Målgruppen är jordbruksföretag som vill satsa på åtgärder som stärker robustheten. Med hjälp av företagsnära rådgivning ska det bli tydligt vilka insatser som behövs i det specifika företaget.

Jordbruksverket håller på att införa rådgivning och ett nationellt investeringsstöd för primärproducenter för att öka sin robusthet och därigenom trygga den svenska livsmedelsförsörjningen även under kris och krig.

Uppdraget är ett av flera pågående regeringsuppdrag som Jordbruksverket arbetar med för att stärka den svenska livsmedelsberedskapen. Syftet med de åtgärder som Jordbruksverket nu tar fram är att bygga en robustare primärproduktion som klarar att trygga livsmedelsförsörjningen i hela landet under minst tre månader vid en allvarlig kris eller krig.

I sitt regleringsbrev för 2024 fick Jordbruksverket i uppdrag att utveckla metoder för att kartlägga klimatpåverkan på jordbruk av åtgärder och försök som genomförs eller kan genomföras av jordbrukare, i syfte att öka jordbrukets klimateffektivitet. Metoderna ska även inkludera hur klimateffekten av åtgärderna kan bedömas. I detta utvecklingsarbete ingår att genomföra en internationell utblick och kunskapsutbyte med relevanta länder samt att undersöka möjligheterna att använda kunskap och data från åtgärder och försök som genomförs i praktiskt jordbruk inom ramen för andra initiativ. Jordbruksverket har lämnat en delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet och har nu påbörjat genomförandet av planen. Jordbruksverket ska redovisa uppdraget senast den 28 februari 2027 till Regeringskansliet.

I skrivelsen Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll (skr. 2023/24:59) anför regeringen att den arbetar brett med åtgärder som stärker jordbrukets produktivitet och klimateffektivitet. Det finns flera investeringsåtgärder som är effektiva för att minska utsläppen som i dag kan få stöd via Klimatklivet och EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Inom ramen för den strategiska planen avsätts betydande resurser till att stödja investeringar, innovationer, metodutveckling och kompetensutveckling som bidrar till att öka produktiviteten, resurseffektiviteten och minska växthusgasutsläppen från jordbruket. Insatserna består av en rad olika åtgärder.

I regeringens skrivelse Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning (skr. 2023/24:97) anför regeringen bl.a. att en viktig utgångspunkt i regeringens arbete med att se över livsmedelsstrategin är att stärka företagens lönsamhet och förmåga att hantera kriser. Regeringen anför att den ska verka för stärkt konkurrenskraft inom livsmedelskedjan och en motståndskraftig djurhållning för att därigenom öka möjligheten för företag att fortsätta sin produktion även under svåra förhållanden till följd av klimatförändringar. Regeringen avser även att verka för ökad tillgång till lämpliga växtsorter och att det svenska växtskyddet stärks för att kunna möta det ökade hotet av växtskadegörare som klimatförändringarna innebär. Regeringen kommer också att verka för att en bedömning av klimatrisker även i fortsättningen integreras i arbetet med en stärkt livsmedelsberedskap och tryggad dricksvattenförsörjning.

I miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2023/24: MJU18 Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning anför utskottet följande om livsmedelsproduktion i ett förändrat klimat:

Utskottet välkomnar att regeringen vid upprepade tillfällen understrukt vikten av att jordbrukssektorn blir mer hållbar i alla avseenden och att åtgärder som vidtas för att stärka jordbrukets motståndskraft mot klimatförändringars effekter inte får försämra jordbrukets konkurrenskraft

och lönsamhet. Robusta och lönsamma företag krävs för att primärproduktionen ska kunna hantera ett förändrat klimat. Utskottet anser att denna målsättning är tydlig i klimathandlingsplanen så väl som i regeringens arbete med att uppdatera livsmedelsstrategin. Utskottet noterar med tillfredsställelse att jordbrukets konkurrenskraft är prioriterat även i regeringens arbete med klimatanpassning.

När det gäller jordbrukets vattenhantering och vattenförsörjning välkomnar utskottet att regeringen avser att initiera en översyn av regelverket för vattenverksamhet och markavvattning inom de areella näringarna. Utöver markavvattning bedömer regeringen att det även finns ett ökat behov av bevattning i områden med risk för torka. Utskottet påminner även om att det inom ramen för Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken finns stöd att söka för anläggning av bevattningsdammar.

Jordbruksverket fick i uppdrag i regleringsbrevet för 2025 att genomföra en kartläggning av typer av åtgärder som utförs av jordbrukare och som på ett betydande sätt bedöms bidra till att stärka den biologiska mångfalden, till minskad övergödning eller till minskad klimatpåverkan, och som inte kartläggs på annat sätt. Syftet med kartläggningen är att identifiera typer av åtgärder som har en positiv effekt på de ovannämnda utmaningarna men som i dag inte fångas upp i nationella sammanställningar eller redovisningar av genomförda åtgärder. I kartläggningen ingår att översiktligt kvantifiera åtgärdstypernas effekt på utmaningarna. Utifrån kartläggningen ska Jordbruksverket dels analysera behovet av framtida uppföljning av åtgärderna samt deras effekter och bidrag till att nå svenska och internationella miljömål och åtaganden, dels föreslå metoder för sådan uppföljning. Jordbruksverket ska senast den 12 december 2025 lämna en redovisning av uppdraget till Regeringskansliet.

Klimatpolitiska rådet har i sin årsrapport 2025 ett fördjupat avsnitt om jordbrukets klimatpåverkan. Rådet har bl.a. utvärderat hur den befintliga politiken påverkar förutsättningarna för och genomförandet av klimatomställningen i jordbruket. Rådet bedömer bl.a. att Sveriges och EU:s hittills förda politik bara har minskat jordbrukets klimatpåverkan marginellt och de åtgärder som nu är beslutade väntas ge fortsatt små minskningar. Vidare anför rådet att det saknas en tydlig politisk målbild och strategi för jordbrukets bidrag till klimatomställningen, både vad gäller sektorns egna utsläpp och dess bidrag till andra sektorers omställning. Det klimatpolitiska rådet lämnar ett antal rekommendationer till regeringen, bl.a. att regeringen bör ta fram en målbild och en strategi för jordbrukets klimatomställning i nära samverkan med jordbrukare och aktörer från hela livsmedelskedjan, civilsamhället, forskare och myndigheter. Regeringen bör även förtydliga hur livsmedelsstrategins mål om ökad livsmedelsproduktion ska uppnås inom ramen för klimatmålen. Rapporten har överlämnats till regeringen som nu bereder den inom Regeringskansliet.

I livsmedelsstrategin 2.0 anför regeringen att regeringens klimatanpassningsstrategi tar upp livsmedelsförsörjning och beredskap samt vikten av att bygga robusta och lönsamma primärproducenter, att bygga en

motståndskraftig djurhållning, att stärka växtskyddet och tillgången på lämpliga växtsorter samt att integrera ett klimatriskperspektiv i arbetet med att stärka livsmedelsberedskapen. Detta ligger enligt regeringen i linje med livsmedelsstrategin 2.0 och fokusområdet ökad robusthet i livsmedelskedjan.

När det gäller biomassa från jordbruket för biogasproduktion beslutade regeringen den 17 juni 2022 att tillsätta en särskild utredare för att ta fram förslag till en nationell strategi för en hållbar, konkurrenskraftig och växande bioekonomi. Syftet var att främja hållbar tillväxt, förnyelse och sysselsättning i hela landet, bidra till miljö- och klimatnytta samt skapa en förstärkt försörjningsförmåga och minskad sårbarhet i samhället, baserat på biomassa från skogs-, jordbruks- och fiskerinäringarna samt restråvaror i livsmedelsförädlingen. Utredningsdirektivet bestod av två delar. Den första delen var ett uppdrag att analysera genomförbarheten i och, om det bedömdes lämpligt, föreslå åtgärder som främjar effektiv produktion av flytande biodrivmedel baserat på inhemska råvaror i Sverige. Den delen av uppdraget redovisades den 29 mars 2023 genom delbetänkandet Förnybart i tanken (SOU 2023:15). Den andra delen var ett uppdrag att ta fram förslag till en nationell strategi, ett eller flera uppföljningsbara mål och, vid behov, åtgärder för en hållbar, konkurrenskraftig och växande bioekonomi. Den delen av uppdraget redovisades den 1 december 2023 i slutbetänkandet En hållbar bioekonomi-strategi – för ett välmående fossilfritt samhälle (SOU 2023:84). I utredningarna presenteras förslag som berör användning av biomassa från jordbruket. Utredningarna bereds inom Regeringskansliet.

I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 21) tillförde regeringen 100 miljoner kronor för 2025 till anslaget för biogasstöd. För 2026 och 2027 beräknar regeringen att anslaget ska öka med 150 respektive 400 miljoner kronor. Budgeten för biogasstöd fördelas på tre produktionsstöd; stöd till biogas från gödsel, uppgradering av gas och förvätskning. Den pågående utbyggnaden av biogasproduktionen drivs till stor del av ökad biogasframställning från gödsel, vilket utöver en biobaserad och fossilfri råvara även ger minskade metangasutsläpp från djurproduktionen. Det stärker även vår energiberedskap och minskar vår sårbarhet mot höga energipriser. Riksdagen ställde sig bakom förslagen i propositionen (bet. 2024/25:NU3, rskr. 2024/25:106).

I september 2024 fick Jordbruksverket i uppdrag att analysera behovet av att stärka skyddet för jordbruksmark. Uppdraget innebar att Jordbruksverket skulle lämna en analys av konsekvenserna för livsmedelsförsörjningen och jordbrukets konkurrenskraft om inte skyddet för jordbruksmark stärks. Uppdraget redovisades i mars 2025 i rapporten Stärkt skydd av jordbruksmark samt solesproduktion i den gemensamma jordbrukspolitiken. Jordbruksverket anser bl.a. att åtgärder behöver vidtas för att stärka skyddet av jordbruksmark i Sverige och att jordbruksmarkens skydd kan stärkas genom en ändring av 3 kap. 4 § andra stycket miljöbalken. För detta ändamål föreslås att en ny statlig utredning tillsätts. Rapporten bereds nu inom Regeringskansliet.

När det gäller kolinlagring i jordbruksmarker redovisade Miljömålsberedningen i februari 2025 förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF) (SOU 2025:21). Strategin innehåller förslag om ersättningar för markägare som vidtar åtgärder för att öka nettoupptaget på sina marker. Staten ersätter därmed markägare för att de tillhandahåller ekosystemtjänsten kolinlagring, genom att ersätta markägare för skogsgödsling, förlängda omloppstider, återvätning och odling av mellangrödor. Miljömålsberedningen föreslår bl.a. att regeringen prioriterar medel för ersättningen för odling av mellangröda i den strategiska planen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik både för den innevarande programperioden 2023–2027 och för den kommande programperioden 2028–2031. Syftet med ersättningen är att den ska vara ett incitament för inlagring av kol och minskat kväveläckage. Regeringen har remitterat betänkandet fram till den 7 juni 2025.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det för närvarande pågår ett omfattande arbete med beredskapsfrågor och klimatanpassning som bl.a. berör jordbruket. Mycket av det arbete som pågår syftar till att bygga en robustare primärproduktion som klara att trygga livsmedelstryggheten i hela landet vid en allvarlig kris eller krig. Utskottet välkomnar alla dessa insatser och att jordbrukets konkurrenskraft är prioriterat i klimatarbetet. Enligt utskottets mening krävs robusta och lönsamma företag för att primärproduktionen ska kunna hantera ett förändrat klimat.

Vidare konstaterar utskottet att det finns flera investeringsåtgärder för att minska utsläppen som kan få stöd genom Klimatklivet och inom ramen för den strategiska planen. Betydande resurser avsätts till att stödja investeringar, innovationer, metodutveckling och kompetensutveckling som bidrar till att öka produktiviteten, resurseffektiviteten och minska växthusgasutsläppen från jordbruket. Utskottet välkomnar att regeringen arbetar brett med åtgärder som stärker jordbrukets produktivitet och klimateffektivitet.

Utskottet har tidigare välkomnat den nationella strategin och handlingsplan för klimatanpassning, och att den utgår från att åtgärder som vidtas för att stärka jordbrukets motståndskraft mot klimatförändringarnas effekter inte får försämra jordbrukets konkurrenskraft och lönsamhet. Utskottet delar vidare regeringens bedömning att åtgärderna inom klimatanpassningsstrategin ligger i linje med den uppdaterade livsmedelsstrategin och fokusområdet ökad robusthet i livsmedelskedjan.

Utskottet noterar Klimatpolitiska rådets rapport där det finns ett fördjupat avsnitt om jordbrukets klimatpåverkan. Enligt utskottets mening är det angeläget att åtgärder vidtas för att minska jordbrukets påverkan på klimatet samtidigt som vi har en konkurrenskraftig jordbruksproduktion. Utskottet välkomnar därför det omfattande arbete som pågår på området.

När det gäller användningen av biomassa från jordbruket för bioenergi-produktion konstaterar utskottet att det i bioekonomiutredningens båda betänkanden presenteras förslag som berör användningen av biomassa. Utredningarna bereds inom Regeringskansliet. Utskottet vill i sammanhanget även lyfta fram den satsning som gjordes i budgetpropositionen för 2025 för att fortsätta stödja biogasproduktion från gödsel.

Enligt utskottets mening är det viktigt att jordbruksmarken skyddas då det annars kan få konsekvenser för livsmedelsförsörjningen och jordbrukets konkurrenskraft. Utskottet noterar med intresse Jordbruksverkets rapport där man föreslår att skyddet av jordbruksmark ska stärkas, och ser fram emot utfallet av den pågående beredningen.

När det gäller kolinlagring i jordbruksmarker noterar utskottet Miljömålsberedningens förslag om ersättningar för markägare som vidtar åtgärder för att öka nettoupptaget på sina marker samt att medel för ersättning för odling av mellangröda i den strategiska planen bör prioriteras. Utskottet vill framhålla att det redan i dag finns klimat- och miljöersättningar bl.a. för odling av mellangröda, odling av fånggröda och för vårbearbetning.

Sammanfattningsvis anser utskottet att när det gäller jordbruksproduktion i ett förändrat klimat pågår det ett omfattande arbete för att säkra en tryggad livsmedelsförsörjning och ett jordbruk med minskad klimatpåverkan. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2024/25:1641 (C) yrkandena 1 och 2, 2024/25:2613 (MP) yrkandena 137, 145 och 147 och 2024/25:3071 (MP) yrkande 42. Även när det gäller klimatanpassning av jordbruket pågår ett omfattande arbete. Utskottet avstyrker därför också motionerna 2024/25:2613 (MP) yrkandena 146 och 148, 2024/25:2627 (MP) yrkandena 28, 30 och 32 samt 2024/25:3109 (S) yrkande 13.

Jordbruk och övergödning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om näringsläckage från jordbruket och bekämpnings- och växtskyddsmedel.

Jämför reservation 32 (SD), 33 (C), 34 (MP) och 35 (SD).

Motionerna

Näringsläckage från jordbruket

Daniel Helldén m.fl. (MP) anför i partimotion 2024/25:3037 yrkande 30 att Jordbruksverket bör komplettera 20 § i föreskriften (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring så att, inom känsliga områden, även fosfor ingår i kravet på dokumentation, genom växtodlingsplaner eller motsvarande. Motionärerna anför att det i dagsläget saknas krav på att tillförseln av fosfor i nitratkänsliga områden ska beräknas och dokumenteras i

exempelvis en växtodlingsplan. I yrkande 40 framhålls att stallgödseln ska tas till vara på jordbruksmark till 2030 så att tillförseln av växtnäringssämnen balanserar bortförseln. Enligt yrkande 41 ska kväveavgången från stallgödsel genom ammoniak reduceras med minst 20 procent till 2030.

Enligt yrkande 49 bör regeringen utreda styrmedel och kompensationsåtgärder för att begränsa djurtätheten i läckagebenägna områden i syfte att minska tillförseln av näringsämnen till hav och vattendrag. Ett konkret styrmedel är enligt motionärerna växtnäringssambalanser på gårdsnivå. Enligt yrkande 51 ska regeringen utreda hur system för främjande av växtnäringssambalanser på gårdsnivå med låga överskott kan utformas och genomföras. Enligt yrkande 52 bör regeringen utreda hur system för att beräkna näringsbalanser på fältnivå kan utformas, främjas och genomföras. Vidare bör regeringen inom EU driva frågan om system för främjande av redovisning på EU-nivå och harmonisering av sådana system, anser motionärerna.

I yrkande 50 föreslås att innovation, utveckling och genomförande av tekniker för transporterbara organiska gödselmedel, t.ex. pellets av stallgödsel, måste stödjas. Även om lokala kretslopp ofta är mer effektiva när det gäller att minska nytillförsel av näringsämnen inom jordbruket finns en potential för transporterbar organisk gödning. Enligt yrkande 56 bör relevanta myndigheter få i uppdrag att utforma förslag till åtgärder för infrastruktur för ett förbättrat utnyttjande av stallgödsel och för att förhindra läckage till atmosfären, samt finansiering för genomförande av sådana åtgärder.

Enligt kommittémotion 2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2 bör strukturkalkning lyftas fram som en åtgärd som underlättar upptag av näringsämnen för att minska läckage från jordbruk. Vidare anser motionärerna att statligt stöd bör kunna lämnas till dränering i samband med strukturkalkning (yrkande 5). En annan åtgärd som motionärerna framhåller för att minska näringsläckage från jordbruksmark är att främja användningen av buffertremsor längs vattendrag och sjöar (yrkande 8). De fungerar som barriärer som fångar upp och filtrerar näringsämnen som kväve och fosfor, vilket minskar risken för övergödning i vattenmiljöer.

Motionärerna anser även att riksdagen bör stödja och uppmuntra precisionstillämpning av gödsel och bekämpningsmedel inom jordbruket för att säkerställa en mer hållbar och miljövänlig näring samtidigt som konkurrenskraften för svenskt lantbruk bevaras (yrkande 9). Genom att använda teknik och data för att noggrant bedöma när, var och hur mycket gödsel och bekämpningsmedel som bör användas kan jordbrukare optimera användningen av dessa resurser och minimera negativa miljöeffekter.

Motionärerna framhåller att täckgrödor kan vara en effektiv åtgärd för att minska övergödning och jorderosion inom jordbruket. En utredning bör därför tillsättas om vilka täckgrödor som är lämpliga för svenskt klimat och jordbruk (yrkande 11). Samtidigt kan statligt stöd erbjudas för att underlätta införandet av täckgrödor som åtgärd för att minska övergödning och jorderosion (yrkande 12). Enligt yrkande 13 bör regeringen verka för att erbjuda utbildning och rådgivning till jordbrukare om bästa praxis för att minska näringsläckage och

övergödning. Detta kan enligt motionärerna vara en effektiv åtgärd för att förbättra miljön och minska jordbrukets påverkan på den.

Enligt kommittémotion 2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 62 bör en översyn av reglerna för spridning och hantering av stallgödsel göras. Det är angeläget att lätta upp regelverket för när gödseln tillåts att spridas i fall då det obetydligt påverkar näringsläckaget till vattendrag eller vid särskilda situationer.

Enligt kommittémotion 2024/25:2486 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 10 måste åtgärder för att minska övergödningen av Östersjön vidtas. Enligt motionärerna måste de produktionskopplade jordbruksstöden fasas ut och pengarna som frigörs kan användas till att stärka det europeiska jordbrukets konkurrenskraft på bred front och till miljöinsatser som exempelvis leder till minskat växtnärläckage.

Enligt kommittémotion 2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 141 bör Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Vinnova och andra lämpliga myndigheter få i uppdrag att främja ny teknik och innovation för att ytterligare minska utsläppen från hantering av stallgödsel och användning av växtnäring. Vidare bör relevanta myndigheter få i uppdrag att ta fram åtgärdsförslag för att öka integreringen av växtodling och djurhållning på gårdsnivå inom jordbruket, i likhet med ekologiska och kretsloppsanpassade brukningsmetoder, för att minska behovet av konstgödsel och avgången av växthusgaser (yrkande 142). Ett likalydande förslag finns i kommittémotion 2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 21.

Bekämpnings- och växtskyddsmedel

Enligt kommittémotion 2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 18 bör en utredning av hur dagens system för bedömning och tillståndsgivning i fråga om organismer för biologisk bekämpning fungerar tillsättas. Motionärerna anser att en riskbaserad process för uppföljning bör inrättas för att upptäcka oförutsedd spridning och oförutsedda effekter vid användning av biologiska bekämpningsmedel. I yrkande 19 i motionen framförs att regeringen bör verka för att alla EU-medlemsstater ska ha ett regelverk för prövning, riskbedömning och övervakning av biologiska bekämpningsmedel. Motionärerna vill inte se en EU-lagstiftning, men vill att alla EU:s medlemsstater ska uppmanas att ha regelverk för prövning, riskbedömning och övervakning av biologiska bekämpningsmedel, eftersom organismerna i värsta fall kan komma att sprida sig över landsgränser.

Enligt yrkande 20 i motionen bör regeringen justera lagstiftningen för att möjliggöra precisionsbesprutning med drönare. Enligt motionärerna skulle användningen av drönare kombinerat med artificiell intelligens kunna ge stora möjligheter till en effektiv precisionsbesprutning, vilket gör att mängden växtskyddsmedel som behöver användas minskar kraftigt.

Sten Bergheden (M) anför i motion 2024/25:2661 att regeringen bör ta initiativ till en dialog med Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), drönnar-tillverkarna och Landsbygdsdepartementet om hur vi kan underlätta ökad användning av drönare i lantbruket och skogsbruket.

Kompletterande information

Näringsläckage från jordbruket

Den 3 juni 2024 beslutade regeringen om ett etappmål om övergödning. Enligt regeringen syftar etappmålet till att förbättra uppföljningen och utvärderingen av åtgärdsarbetet för att säkerställa att de åtgärder som regeringen vidtar mot övergödningen är tillräckligt effektiva. Etappmålet innebär att till 2030 ska

- stallgödsel i stadigt ökande grad tas till vara på ett resurseffektivt sätt för att såväl förlusterna av kväve till luft och vatten som förlusterna av fosfor till vatten stadigt minska över tid
- genom en årlig uppföljning säkerställas att tillförseln av kväve och fosfor till vatten över tid minskar i enlighet med Sveriges åtaganden i aktionsplanen för Östersjön samt dessa minskningsåtaganden uppnås inom uppsatta tidsramar
- genom en årlig uppföljning säkerställas att tillförseln av ammoniak till luft minskar i enlighet med Sveriges åtaganden i takdirektivet samt detta minskningsåtagande nås inom uppsatta tidsramar.

Havs- och vattenmyndigheten ska i samverkan med Jordbruksverket och Naturvårdsverket ansvara för uppföljning, utvärdering och rapportering av etappmålet.

I proposition 2023/24:156 Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske presenterade regeringen inriktningen för den framtida havsmiljöpolitiken. Minskad övergödning är en av de övergripande principer i regeringens förslag till inriktning för havsmiljöpolitiken som ska gälla för havsmiljöarbetet framöver. Enligt regeringens förslag ska åtgärdsarbetet vara långsiktigt, samordnat och bidra till cirkulära flöden av fosfor och kväve. Regeringen ska verka för att återföringen och effektiviteten i användningen av växtnäringssämnen ska öka och att åtgärdsarbetet i avrinningsområden ska utvecklas för att minimera tillförsel av fosfor och kväve till kust och hav.

Regeringens bedömning är att återföringen av fosfor och kväve behöver öka. Det finns behov av att stödja drivkrafter och undanröja hinder för innovation och teknikutveckling för att underlätta återcirkulering av fosfor och kväve. Enligt regeringen finns det ett stort utrymme för teknikutveckling och innovation för att öka återcirkuleringen av näringsämnen. För att åstadkomma minskad övergödning i Östersjön på längre sikt måste tillskottet av fosfor och kväve till kretsloppet minska genom återcirkulering.

Kostnaden för återvunnet kväve och återvunnen fosfor är i dag högre än för mineralgödsel. Därmed finns det ett stort behov av att driva på utvecklingen

av teknik, innovation och affärsmodeller för att på sikt sänka kostnaderna för återvinning av fosfor och kväve. Utvecklingen av en hållbar cirkulär bioekonomi, med biomassor från såväl land som vatten, har möjligheter att bidra till mer resurseffektiva flöden. Regeringen bedömer att Sverige bör verka för att snabba på och främja utveckling och innovation, inte minst på EU-nivå.

Regeringen bedömer vidare att åtgärder inom jordbruket även i fortsättningen behöver vidtas för att förlusterna av näringsämnen ska minska. Regeringen anser att det är avgörande att de åtgärder som vidtas är ändamålsenliga och effektiva. Regeringen avser vidare att arbeta för att underlätta för ett effektivt åtgärdsarbete för genomförande av vattenförvaltningens åtgärdsprogram. Regeringen bedömer att de åtgärder som vidtas behöver vara effektiva, exempelvis genom att de genomförs på rätt plats för ökad effektivitet samtidigt som jordbrukets konkurrenskraft och lönsamhet beaktas. Åtgärder bör vidtas där behovet av insatser är stort och där effekten av dem bedöms mest relevant.

EU-kommissionen har påbörjat en översyn av nitratrektivet. Direktivet syftar till att undvika och minska utsläpp av växtnäringsämnen till vatten från jordbruket. Regeringen ser potential i att förbättra nitratrektivet och har som utgångspunkt i översynsprocessen att förenklingsarbetet ska ta särskild hänsyn till jordbrukarperspektivet och effektiviteten.

Utöver översynen av nitratrektivet presenterade EU-kommissionen under april 2024 ett förslag till ändring av direktivet som skulle tillåta användning av RENURE-gödselmedel inom nitratkänsliga områden enligt direktivet på samma sätt som övriga mineralgödselmedel. RENURE står för recovered nitrogen from manure (återvunnet kväve från gödsel) och är gödselmedel som är återvunna till mineralform ur stallgödsel. Regeringen är positiv till att denna fråga hanteras redan nu.

Vidare bedömer regeringen att aktuella kunskapsunderlag i form av beslutsstödsverktyg i samband med översynen av stöden inom den gemensamma jordbrukspolitiken till 2028 behöver användas i högre grad för att öka effekt och måluppfyllelse och därigenom minska övergödningen från jordbruket. En sådan översyn av stöden inom klimat- och miljöområdet kan leda till ökade möjligheter att införa administrativt enkla stöd, incitamentsbaserade, resultat- eller värdebaserade stöd eller stöd till kollektiva insatser, samtidigt som konkurrensneutralitet mellan EU:s medlemsstater värnas. Regeringen bedömer att ersättningarna till jordbrukare behöver stimulera en utveckling där rätt åtgärder mot övergödning i ökad utsträckning görs på rätt plats för ökad effektivitet, samtidigt som konkurrenskraften beaktas och kostnaderna för administration hålls låga, såväl för stödmottagare som för handläggande myndigheter. Ett urvalssystem som styr investeringar för minskad näringsbelastning dit där de gör stor nytta trädde i kraft 2023. Det bör också undersökas om även andra övergödningsrelaterade miljöersättningar i högre grad kan vara mer resultatbaserade och differentieras utifrån värde eller kostnad i förhållande till mängden reducerad näring. Ett övergripande och

prioriterat mål för regeringen rörande den gemensamma jordbrukspolitiken 2028 är att förenkla för både stödmottagare och myndigheter. Således bör den gemensamma jordbrukspolitiken inom EU möjliggöra ett stödssystem där villkor är enkla att tillämpa, där resultat kan följas upp enkelt och rättssäkert och där digitala verktyg och ny teknik nyttjas för ett effektivt genomförande när dessa bedöms bidra till förenkling för stödmottagare och en effektiv hantering för myndigheterna.

Regeringen anser att ett modellbaserat system med resultatbaserade ersättningar för åtgärder för att minska näringsläckaget kan vara intressant, men att ett sådant system bör vägas mot dels de osäkerheter och den komplexitet som systemet innebär för stödmottagaren, dels den förväntade ökade administrationen och kostnader för validering och uppföljning. Flera faktorer behöver hanteras i ett förbättrat ersättningssystem för att mer effektivt begränsa näringsläckaget och uppnå kostnadseffektiva åtgärder. Regeringen gör även bedömningen att kostnadseffektiviteten i åtgärdsarbetet för övergödning behöver öka. Ett system med kompensationsåtgärder för att bidra till minskad övergödning bör därför utredas. Enligt regeringen är en bidragande orsak till att det inte genomförs tillräckliga åtgärder för att minska övergödningen att det saknas tillräcklig finansiering för de aktörer och platser där de mest kostnadseffektiva åtgärderna kan genomföras. Regeringen anser att ett system för ekologisk kompensation för näringsämnesläckage, med möjlighet att ålägga aktörer ett ansvar för att finansiera andra åtgärder än de som vidtas inom deras egna verksamheter, skulle kunna ha fördelar. Ett system med kompensationsåtgärder skulle kunna bidra till samhällsekonomisk kostnadseffektivitet och innebära ytterligare finansieringsmöjligheter. Regeringen gav därför ett uppdrag i regleringsbrevet för budgetåret 2023 till de länsstyrelser som är vattenmyndigheter att analysera och redovisa förutsättningarna för tillämpning av ett system med kompensationsåtgärder utifrån förslaget i betänkandet Stärkt lokalt åtgärdsarbete – att nå målet Ingen övergödning (SOU 2020:10). Regeringen avser att ta frågan om att utveckla ett system med kompensationsåtgärder vidare.

Vidare gör regeringen bedömningen att kravet på dokumentation genom växtodlingsplaner eller motsvarande inom övergödningsskänliga områden även bör inkludera tillförsel av fosfor. Enligt regeringen bör tillförsel av fosfor ingå i kravet på dokumentation eftersom fosforbalans är en grundläggande information för att förebygga att grödan och åkermarken tillförs mer fosfor än vad som behövs, och för att minska risken för förluster till vattenmiljön. I dag finns det ett krav på att tillförseln av kväve i nitratkänliga områden ska anpassas efter grödans behov, att detta ska beräknas, och att dokumentationen av beräkningen ska sparas i exempelvis en växtodlingsplan eller motsvarande. Motsvarande krav finns inte för fosfor. Regeringen är medveten om att det krävs olika typer av beräkningar för att beräkna kväve- och fosforbalanser men anser att fördelarna med ett dokumentationskrav för fosfor väger tyngre än den administrativa börda som det innebär. Riksdagen har ställt sig bakom

regeringens förslag och bedömningar i propositionen (bet. 2024/25:MJU5, rskr. 2024/25:32).

Av Jordbruksverkets regleringsbrev för 2025 framgår att myndigheten ska komplettera 20 § i myndighetens föreskrifter (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring så att, inom känsliga områden, även fosfor ingår i kravet på dokumentation. Jordbruksverket ska senast den 31 maj 2026 lämna en redovisning av uppdraget till Regeringskansliet. Jordbruksverket ska även redovisa hur myndigheten bidrar till att stallgödsel i ökande grad tas till vara på ett resurseffektivt sätt för att minska förlusterna av kväve och fosfor till luft och vatten.

I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 20) anför regeringen att kväverelaterade utsläpp står för en stor del av jordbrukets miljöpåverkan. Regeringen satsar därför på ett investeringsstöd, Kväveklivet, för att minska utsläppen av både ammoniak och växthusgaser från jordbruket, vilket kan bidra till att uppfylla Sveriges EU-åtaganden. Regeringen föreslog därför 100 miljoner kronor per år 2025, 2026 och 2027 till ett nytt investeringsstöd för att stödja jordbrukets insatser med att minska avgången av ammoniak och växthusgaser från jordbruket. Investeringsstödet bidrar till en omställning till ett mer hållbart jordbruk, en tryggad livsmedelsförsörjning och minskad klimatpåverkan, övergödning och förorening. Riksdagen ställde sig bakom regeringens förslag (bet. 2024/25:MJU2, rskr. 2024/25:105).

Miljöersättningar, miljöinvesteringar för åtgärder mot övergödning inom jordbruket och insatser för kompetensutveckling på miljöområdet sker genom den svenska strategiska planen för perioden 2023–2027. Regeringen anför i budgetpropositionen att insatserna inom den strategiska planen för genomförande av jordbrukspolitiken, satsningen mot övergödning på lokal nivå samt de åtgärdssamordnare som stöder åtgärdsarbetet i speciellt övergödda kust- och avrinningsområden fortsätter att ge resultat. Bedömningen är att statens insatser har haft en viktig, men otillräcklig effekt i relation till behoven. Effekten av de nya åtgärderna i den strategiska planen som bidrar till att minska växtnäringsförluster från jordbruket kommer dock att kunna ses först om några år.

Inom ramen för den strategiska planen för Sveriges jordbrukspolitik 2023–2027 finns möjlighet att söka ersättning för åtgärder som ger minskat kväveläckage. Stöd finns bl.a. för skyddszoner och anpassade skyddszoner. Med en skyddszon avses en remsa längs ett vattenområde vid åkerkanten. En anpassad skyddszon ska anläggas på delar av skiften där ytavrinning och erosion kan förekomma. I planen anges att syftet med skyddszoner och anpassade skyddszoner är att minska ytavrinning, erosion och läckage av näringsämnen från åkermark. De minskar även risken för att rester av växtskyddsmedel förorenar sjöar och vattendrag. En ny ersättning som har tillkommit i planen är precisionsjordbruk – planering. Ersättningen syftar bl.a. till att gödslingen ska anpassas bättre till grödans behov och därmed minska läckaget av näringsämnen. Inom ramen för den strategiska planen finns även klimat- och miljöersättningar, bl.a. för odling av mellangröda, odling av

fånggröda och vårbearbetning. Syftet med stöden är att minska växtnärläcksage från åkermark och att lagra in kol i marken samt att förbättra markbördigheten.

Greppa Näringen är ett samarbetsprojekt mellan Jordbruksverket, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) och länsstyrelserna som bl.a. erbjuder kostnadsfri eller subventionerad rådgivning om energi och klimat. Bland annat erbjuds rådgivning om att skapa bättre fosforgivor och växtföljd, att utnyttja kväve och fosfor på bästa sätt och att få den optimala balansen mellan tillförsel och skörd.

Hanteringen av naturgödsel i lantbruket regleras i miljölagstiftningen. Det kan t.ex. ställas miljökrav på förvaring av naturgödsel som väntar på förbränning. Gödsel från djurhållning ska förvaras tätt så att det inte kan uppstå läckage av fosfor och kväve. Detta innebär att gödsel ska förvaras invallat eller täckt så att regnvatten inte kan föra med sig näringsämnen ut i marken. Generella krav på lagringskapacitet för stallgödsel varierar beroende på djurhållning, djurslag, djurantal samt om marken befinner sig inom eller utanför nitratkänsligt område. Kraven för lagring och spridning av gödsel regleras bl.a. i 2 och 12 kap. miljöbalken, förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket och i Jordbruksverkets föreskrifter. En ändring av Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring (SJVFS 2004:62), som bl.a. innebär att den högsta tillåtna mängden kväve inför höstsådd sänkts, trädde i kraft 2022. Det förväntas leda till minskad risk för kväveläckage under vintern och våren.

När det gäller strukturräkning och dränering har miljö- och jordbruksutskottet hanterat liknande yrkanden tidigare år, bl.a. i betänkande 2022/23:MJU7 Vattenvård. Utskottet noterade då att stöd till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) kan användas till bl.a. strukturräkning och täckfilterdiken. Inom Sveriges strategiska plan kan stöd sökas för bl.a. kalkfilterdiken och bevattningsdammar. Projektet Greppa Näringen kan även erbjuda kostnadsfri rådgivning om strukturräkning och dränering. Utskottet lyfte även fram Jordbruksverkets strategi för hållbar hantering av vatten i jordbruket. Strategin omfattar bl.a. investeringar i täckdikning och underhåll och anpassning av diken. Mot bakgrund av att LOVA-stöd kan användas för strukturräkning och att Greppa Näringen kan bistå med rådgivning om dränering lämnade utskottet yrkandena utan åtgärd.

Bekämpningsmedel och växtskyddsmedel

När det gäller biologiska bekämpningsmedel som består av makroorganismer tillämpas förordningen (2016:402) om nematoder, insekter och spindeldjur som bekämpningsmedel som beslutades 2016. Förordningen innebär att ett nytt system för ansökan och prövning av nematoder, insekter och spindeldjur, s.k. NIS, har utarbetats. Systemet togs i drift 2020. I det nya systemet är det arten, inte produkten, som prövas. När en art har blivit godkänd är det möjligt för alla som önskar att föra in och använda arten som bekämpningsmedel. Ett godkännande får förenas med villkor, t.ex. att användningen av miljöskäl

begränsas till växthus. Ett godkännande kan komma att omprövas om det kommer fram ny information om negativ miljöpåverkan. Målet med det nya systemet, som ska bidra till att uppfylla miljökvalitetsmålet Giftfri miljö, är att förbättra förutsättningarna att välja biologiska bekämpningsmedel framför kemiska medel vid odling eller annan verksamhet.

Den som vill få en art godkänd som biologiskt bekämpningsmedel kan ansöka om detta hos Naturvårdsverket, som därefter prövar ansökan. Naturvårdsverket kan också på eget initiativ pröva om en av de för närvarande 102 arter som finns på Växtskyddsorganisationen för Europa och Medelhavets (European and Mediterranean Plant Protection Organization, EPPO) lista över kommersiellt använda arter för biologisk bekämpning (PM 6/3, bil. I) ska godkännas som biologiskt bekämpningsmedel. För att kvalificera sig till denna lista ska arten ha använts av minst fem av EPPO:s medlemsländer under minst fem år utan rapporterade problem. Naturvårdsverket har sedan förordningen trädde i kraft godkänt totalt 28 arter.

För att bedöma risker för påverkan på den biologiska mångfalden analyseras arterna när det gäller olika riskfaktorer, bl.a. etableringspotential, spridningsförmåga och val av föda. Konsekvenser som bör undvikas vid utsläpp av NIS är bl.a. att nya arter etableras i Sverige. Arter som riskerar att påverka skyddade områden eller hotade arter är inte heller lämpliga att släppa ut. Vissa biotekniska organismer kan vara genetiskt modifierade organismer. För dessa gäller särskilda regler, och prövningen görs av Kemikalieinspektionen.

Det finns inget harmoniserat ramverk inom EU för att släppa ut produkter som används för biologisk kontroll av växtskadegörare. Importkrav och användning av biologiska bekämpningsmedel skiljer sig väsentligt åt mellan olika medlemsstater. Alla medlemsstater har inte nationell lagstiftning på plats och den lagstiftning som finns skiljer sig mycket åt.

I december 2022 publicerade EU-kommissionen en studie om unionens situation och alternativ i fråga om införsel, utvärdering, produktion, utsläppande på marknaden och användning av biologiska bekämpningsmedel som är ryggradslösa djur (SWD(2022) 446). Denna studie tog EU-kommissionen fram på uppmaning av rådet (rådets beslut (EU) 2021/1102). I sin sammanfattning av studien konstaterade kommissionen att det inte går att dra några slutsatser eftersom det saknades tillräckligt med kvantitativa data. Kommissionen kunde därför inte lägga fram några förslag på åtgärder utan efterfrågade vägledning från rådet och Europaparlamentet kring nästa steg i processen. Kommissionen presenterade sin studie på ministerrådet för jordbruk och fiske den 25 april 2023. Enligt uppgifter från Regeringskansliet var det på ministerrådsmötet blandade åsikter om hur studien skulle följas upp och hur och om området bör harmoniseras. Det har inte varit så stor efterfrågan från medlemsstaterna när det gäller harmoniserade regler. För närvarande pågår därför inte några diskussioner om ett harmoniserat regelverk inom EU.

När det gäller drönare och växtskyddsmedel är det förbjudet att sprida bekämpningsmedel från luftfartyg enligt 14 kap. 7 § miljöbalken, vilket även

innefattar drönare. Växtskyddsmedel ingår i definitionen av bekämpningsmedel. Enligt 2 kap. 47 § förordning (2014:425) om bekämpningsmedel får Naturvårdsverket i det enskilda fallet ge dispens från förbudet mot spridning av växtskyddsmedel från luftfartyg under vissa förutsättningar. Reglerna om dispens från förbudet att sprida växtskyddsmedel från drönare och andra luftfartyg trädde i kraft den 1 februari 2025. Syftet med ändringarna är att underlätta för forskning och utveckling vid spridning av växtskyddsmedel från framför allt drönare.

Regeringen anför att ändringen av förordningen har föranletts av att användning av drönare för att sprida växtskyddsmedel har potential att minska doseringen och göra användningen mer träffsäker. Det är därför angeläget att underlätta för forskning och utveckling så att exempelvis drönare kan utvecklas och testas utifrån svenska förhållanden. Forskning på nya, potentiellt mer effektiva, tekniker är viktigt för att skapa en mer skonsam och miljövänlig användning av växtskyddsmedel.

Utskottets ställningstagande

Näringsläckage från jordbruket

Utskottet konstaterar att övergödningen av hav och vatten är ett omfattande problem och att ytterligare åtgärder krävs för att nå de havs- och vattenrelaterade miljökvalitetsmålen. Det är viktigt att näringstillförseln från framför allt jordbruket, som är en av de största källorna till läckage av kväve och fosfor, minskar. Utskottet välkomnar att ett etappmål om övergödning har tagits fram så att det går att säkerställa att de åtgärder som vidtas är effektiva.

Utskottet har tidigare ställt sig bakom regeringens förslag till inriktning för den framtida havsmiljöpolitiken där minskad övergödning är en av de övergripande principerna. Utskottet håller med om att åtgärdsarbetet ska vara långsiktigt och bidra till cirkulära flöden av fosfor och kväve. Utskottet noterar att regeringen avser att arbeta vidare på bred front med en palett av olika åtgärder för att minska övergödningen, både på EU-nivå och på nationell nivå. Det handlar om allt från att effektivisera vattenförvaltningens åtgärdsprogram, en översyn av nitratdirektivet och att se över stöd inom den strategiska planen till att utreda ett system med kompensationsåtgärder för att bidra till minskad övergödning. Utskottet välkomnar detta arbete. Utskottet välkomnar även det nya investeringsstödet Kväveklivet som syftar till att stödja jordbrukets insatser för att minska avgången av ammoniak och växthusgaser från jordbruket.

Vidare konstaterar utskottet att Jordbruksverket har fått i uppdrag att komplettera sina föreskrifter om miljöhänsyn i jordbruket när det gäller växtnäring så att även fosfor ingår i kravet på dokumentation. Myndigheten ska även redovisa hur den bidrar till att stallgödsel i ökande grad tas till vara på ett resurseffektivt sätt. Utskottet anser vidare att kraven för lagring och spridning av gödsel i miljölagstiftningen är väl avvägda och förutsätter att berörda myndigheter vid behov vidtar lämpliga åtgärder.

Utskottet ser positivt på att det i den strategiska planen finns möjlighet att söka miljöersättning för åtgärder som ger ett minskat kväveläckage, bl.a. ersättning för skyddszoner och anpassade skyddszoner, odling av mellangröda och fånggröda samt vårbearbetning. Ersättning finns även för precisionsjordbruk vars syfte är att gödslingen bättre ska anpassas till grödans behov och därmed minska näringsläckaget.

När det gäller rådgivning vill utskottet framhålla det arbete som görs inom ramen för projektet Greppa Näringen som går ut på att skapa fosforgivor och växtföljd, att utnyttja kväve och fosfor på bästa sätt och att få den optimala balansen mellan tillförsel av näring och skörd. Greppa Näringen arbetar även med frågor om mellangröda, och vissa forskningsstudier om sådana grödor har gjorts av SLU. Utskottet välkomnar detta arbete.

När det gäller strukturkalkning och dränering konstaterar utskottet att LOVA-stöd kan användas till bl.a. strukturkalkning och täckfilterdiken. Inom Sveriges strategiska plan kan stöd sökas för bl.a. kalkfilterdiken och bevattningsdammar. Projektet Greppa Näringen kan även erbjuda kostnadsfri rådgivning om strukturkalkning och dränering. I sammanhanget vill utskottet även lyfta fram Jordbruksverkets strategi för hållbar hantering av vatten i jordbruket. Strategin omfattar bl.a. investeringar i täckdikning och underhåll och anpassning av diken.

Utskottet finner med hänvisning till det som anförts och det arbete som pågår inte skäl att vidta någon åtgärd med anledning av motionerna 2024/25:1372 (SD) yrkandena 2, 5, 8, 9 och 11–13, 2024/25:1395 (SD) yrkande 62, 2024/25:2486 (C) yrkande 10, 2024/25:2613 (MP) yrkandena 141 och 142, 2024/25:3037 (MP) yrkandena 30, 40, 41, 49–52 och 56 samt 2024/25:3071 (MP) yrkande 21. Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Bekämpnings- och växtskyddsmedel

Utskottet noterar att Naturvårdsverket under 2020 inrättade ett provningssystem för biologiska bekämpningsmedel som består av makroorganismer. Inom ramen för detta provningssystem görs en riskbedömning. Utskottet noterar att målet med det nya systemet, som ska bidra till att uppfylla miljökvalitetsmålet Giftfri miljö, är att förbättra förutsättningarna för att välja biologiska bekämpningsmedel framför kemiska vid odling eller annan verksamhet. Utskottet vill betona betydelsen av att i ökad utsträckning kunna ersätta kemiska bekämpningsmedel med biologiska. Även biologiska bekämpningsmedel måste dock användas med stor försiktighet, bl.a. för att inte skada den biologiska mångfalden.

Det finns inget harmoniserat ramverk inom EU för att släppa ut produkter som används för biologisk kontroll av växtskadegörare. Importkrav och användning av biologiska bekämpningsmedel skiljer sig väsentligt åt mellan olika medlemsstater. Alla medlemsstater har inte nationell lagstiftning på plats och de olika nationella regelverk som finns på plats är inte enhetligt utformade. Som framgår ovan pågår för närvarande inte några diskussioner inom EU om

ett harmoniserat regelverk. Utskottet ser för tillfället inte någon anledning att vidta några åtgärder på området.

När det gäller användning av drönare för att sprida växtskyddsmedel konstaterar utskottet att regeringen nyligen ändrat bestämmelserna och att Naturvårdsverket nu kan ge dispens från förbudet att sprida växtskyddsmedel från drönare. Utskottet välkomnar ändringen och anser i likhet med regeringen att användningen av drönare har potential att skapa en mer skonsam och miljövänlig användning av växtskyddsmedel.

Utskottet ser för tillfället inte skäl att vidta några åtgärder med anledning av motionsyrkandena 2024/25:1395 (SD) yrkandena 18–20 och 2024/25:2661 (M). Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Växtförädling och forskningsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om genteknik, växtförädling och forskningsfrågor.

Jämför reservation 36 (S), 37 (SD), 38 (C), 39 (SD), 40 (MP), 41 (SD) och 42 (MP).

Motionerna

Genteknik och växtförädling

När det gäller genteknik bör enligt kommittémotion 2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 12 Sverige verka för att påskynda lagstiftningsförslaget i EU om nya genomiska tekniker. Motionärerna anser att tekniken är ett viktigt steg mot en ökad försörjningsförmåga och ett miljövänligare jordbruk.

Enligt kommittémotion 2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 47 bör regeringen arbeta skyndsamt på EU-nivå för att uppfylla 2019 års tillkännagivande om att verka för en moderniserad och teknikneutral gentekniklagstiftning. Motionärerna anför även att Jordbruksverket bör ges i uppdrag att försöka få till stånd förenklade förfaranden under direktiv 2001/18/EG för grödor med de mest okomplicerade genomredigeringarna i väntan på att regeringen fullföljer 2019 års tillkännagivande att åstadkomma en moderniserad, teknikneutral reglering (yrkande 46). Regeringen bör arbeta aktivt och skyndsamt på EU-nivå för att tillgodose tillkännagivandet.

Yrkande 48 i samma motion tar upp frågan om nationella godkännanden för genetiskt modifierade organismer (GMO). Enligt yrkandet bör regeringen verka för att EU-lagstiftningen för genetiskt modifierade växter ska tillåta medlemsstater att utfärda nationella godkännanden för att släppa ut sådana växter på marknaden om vissa villkor är uppfyllda.

Enligt kommittémotion 2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 33 bör kommersiell odling av genomredigerade grödor i EU göras möjlig. Motionärerna anför att sådana grödor skulle kunna främja produktiviteten i jordbruket genom bättre avkastning, förbättrad resistens mot sjukdomar samtidigt som användningen av växtskyddsmedel skulle kunna minskas.

När det gäller växtförädling bör enligt kommittémotion 2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 31 möjligheterna att inrätta ett centrum för växtförädling i naturvårdens tjänst ses över. Centrumet ska bedriva forskning som är direkt tillämplig på naturvården. Enligt yrkande 49 bör regeringen överväga att förstärka det nordiska växtförädlingsprogrammet inom offentlig-privat samverkan (public-private partnership) för att kunna utnyttja en eventuell öppning i regelverket för nya genomredigerings tekniker.

Enligt kommittémotion 2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 19 bör den svenska växtförädlingen stärkas så att utsåden som är anpassad till vårt klimat och pågående klimatförändring utvecklas.

Josef Fransson (SD) anför i motion 2024/25:13 att Sverige ska verka för att bli världsledande inom miljöfrämjande grödor.

Forskningsfrågor

Daniel Helldén m.fl. (MP) anför i partimotion 2024/25:3037 yrkande 62 att regeringen behöver anslå medel för att bedriva långsiktiga innovations- och utvecklingsprojekt för vatten i jordbruks- och skogslandskapet utöver dagens breda vattensatsningar.

Enligt kommittémotion 2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 44 bör regeringen stödja satsningar på innovation och utveckling inom jordbrukssektorn för att stärka konkurrenskraften inom sektorn. Enligt yrkande 45 bör offentliga medel i högre utsträckning riktas till behovsdriven forskning. Formas och SLU bör ges i uppdrag att tydligare redovisa vilka medel som går till behovsdriven forskning och vilka behov denna forskning fyller. Enligt yrkande 50 bör en funktion på SLU upprättas som kan tillgängliggöra nya forskningsrön och tekniker för rådgivare inom lantbruket samt aktivt fånga upp behov i lantbruksnäringen och kanalisera dessa till forskarsamhället. Enligt en OECD-rapport är Sveriges innovationsklimat gott, men spridningen av innovationsinformation kan förbättras.

Enligt kommittémotion 2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 6 behövs en utökad rådgivning och utbildningsprogram inom alla geografiska områden relevanta för svenskt jordbruk. Motionärerna vill införa en bred kunskapshöjande satsning.

Några yrkanden tar upp forskning om proteingrödor. I kommittémotion 2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 54 anför att regeringen bör förbättra förutsättningarna för ökad svensk proteinfoderodling. För att öka andelen närproducerat proteinfoder krävs mer resurser och forskning för växtförädling, odling, bekämpningsmedel och tillverkning av proteinfoder.

I kommittémotion 2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. yrkande 24 framhålls behovet av incitament för satsningar på forskning, innovation och marknadsutveckling för proteingrödor.

Kompletterande information

Genteknik och växtförädling

Den 5 juli 2023 presenterade kommissionen sitt förslag till ny förordning om växter framtagna med vissa nya genomiska metoder och därav framställda livsmedel och foder samt om ändring av förordning (EU) 2017/625 (COM(2023) 411). Det huvudsakliga syftet med förslaget är att vidmakthålla en hög nivå av säkerhet för människors och djurs hälsa och för miljön samt att styra utvecklingen mot förädling av växtsorter som kan bidra till att möta hållbarhetsmålen men också att skapa en gynnsam miljö för forskning och innovation, särskilt för små och medelstora företag. Enligt förslaget ska växter framtagna med vissa nya genomiska tekniker delas in i två kategorier där den ena mestadels behandlas som en konventionellt förädlad växt medan den andra genomgår en anpassad tillståndsprövning i enlighet med direktiv 2001/18/EG eller förordning (EG) nr 1829/2003.

Vid bl.a. överläggningar i miljö- och jordbruksutskottet den 14 september 2023 och den 7 december 2023 har den svenska ståndpunkten när det gäller förordningen fastställts. Den svenska ståndpunkten innebär att Sverige ger stöd åt kommissionens förslag att växter framtagna med vissa nya genomiska metoder delas in i två kategorier där den ena mestadels behandlas som en konventionellt förädlad växt medan den andra genomgår en anpassad tillståndsprövning i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/18/EG av den 12 mars 2001 om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön och om upphävande av rådets direktiv 90/220/EEG eller Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1829/2003 av den 22 september 2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder. Regeringen bedömer att förslagets principer är i linje med riksdagens tillkännagivande om att det är grödans förändrade egenskaper och dess potentiella miljö-, avkastnings- och hälsoeffekter som är viktiga att ta ställning till, inte förädlingsmetoden som sådan. Förhandlingarna i rådet pausades under 2024. Regeringen har för avsikt att behålla den tidigare inriktningen när förhandlingarna återupptas (skr. 2024/25:75).

Europaparlamentet röstade om förslaget i april 2024 med ett antal ändringar och tillägg. Rådet har nu gett det polska ordförandeskapet mandat att påbörja informella trepartssamtal, s.k. triloger, mellan kommissionen, rådet och Europaparlamentet. Den första trilogen hölls den 6 maj 2025.

Den 29 april 2025 informerade statssekreterare Daniel Liljeberg miljö- och jordbruksutskottet om läget i förhandlingarna. Statssekreteraren anförde bl.a. att Sverige vidhåller sina tidigare ståndpunkter i förhandlingarna och har som målsättning att nya hållbara och konkurrenskraftiga växtsorter ska komma ut på marknaden och odlas i Sverige. Sverige har drivit vikten av att främja

innovation och konkurrenskraft på området och vill undvika betungande regelbörda och höga administrativa kostnader för företagen eller myndigheter.

När det gäller frågan om prioritering av nya genomiska tekniker i EU och när ny lagstiftning ska komma på plats svarade landsbygdsminister Peter Kullgren den 20 november 2024 följande på fråga 2024/25:415:

Jag vill inleda med att jag delar Malin Larssons bild av behovet av nya motståndskraftiga växtsorter som går att odla i ett förändrande klimat och att de nya genomiska teknikerna kan vara en viktig pusselbit i att ta fram dessa. Regeringen ställer sig bakom de övergripande målen om att främja forskning och utveckling av nya växtsorter, att främja en väl fungerande marknad samtidigt som en hög skyddsnivå för människors och djurs hälsa och för miljön upprätthålls. Regeringen verkar därför för att förordningen tillgodoser företagens och forskningens behov av ett tydligt och förutsägbart regelverk som stöder innovativ forskning och utveckling. Regeringen anser att regelverket ska utformas på ett effektivt sätt där oönskade prisseffekter undviks och där principen om lika behandling är viktig.

Regeringen arbetade nära det spanska ordförandeskapet under hösten 2023 och ställde sig bakom det förslag till allmän riktlinje som presenterades i december 2023. Förslaget samlade inte en kvalificerad majoritet. Det belgiska ordförandeskapet arbetade därför vidare med bl.a. immaterialrättsliga frågor, också här arbetade regeringen nära ordförandeskapet för att hitta fungerande lösningar. Regeringen kommer att fortsätta vara en konstruktiv kraft i syfte att EU:s medlemsländer ska enas om en allmän inriktning i linje med svenska positioner. Regeringens målbild är en lagstiftning som möjliggör att nya robusta och konkurrenskraftiga växtsorter kan komma ut på marknaden och bidra till ökad lönsamhet också i svenskt jordbruk.

All slags verksamhet i Sverige där GMO hanteras måste ha tillstånd. Beslut som gäller tillstånd för odling av en genetiskt modifierad växt tas gemensamt på EU-nivå, och tillståndet gäller i alla EU:s medlemsländer. Varje genmodifierad växt, dvs. en specifik växtart med en viss genetisk modifiering, ska prövas och godkännas. Godkännande, spårbarhet och märkning av genetiskt modifierade livsmedel och foder regleras i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/18/EG av den 12 mars 2001 om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1829/2003 av den 22 september 2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder. Målet med godkännandeförfarandet är att garantera att det inte utgör några risker för människors och djurs hälsa och för miljön att släppa ut sådana produkter på marknaden. Den s.k. försiktighetsprincipen ska gälla, och godkännandeförfarandet ska baseras på en vetenskaplig riskbedömning. I förordningen anges särskilt att tekniska framsteg och vetenskaplig utveckling bör beaktas vid tillämpningen. Nationella regler om förfarandet finns framför allt i miljöbalken, förordningen (2002:1086) om utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön, förordningen (2000:271) om innesluten användning av genetiskt modifierade organismer och i myndighetsföreskrifter.

SLU Grogrund har som huvuduppgift att utgöra ett kunskapsnav för svensk växtförädling. Centrumet ska samla akademien och näringslivet och utveckla kompetens för att i enlighet med målen i livsmedelsstrategin säkra tillgången till växtsorter för en hållbar och konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsproduktion i hela Sverige. Hänsyn till klimatförändringar och tillgång till biomassa för en cirkulär och biobaserad ekonomi ska också tas. Inom centrumet ska även kompetenser och nya tekniker inom växtförädling utvecklas och växtmaterial för marknaden utvärderas. Arbetet går ut på att utveckla kunskap och nya metoder som bidrar till en kraftsamling inom förädling av livsmedelsgrödor för ökad innovationspotential, livsmedelsförsörjning och konkurrenskraft i enlighet med målen i livsmedelsstrategin. SLU Grogrund har projekt som riktar sig mot ekologisk odling men också andra projekt som handlar om genomredigering (CRISPR-Cas9). Verksamheten ska leda till en ökad svensk livsmedelsproduktion och konkurrenskraft, och verksamheten ska karakteriseras av långsiktighet, resurseffektivitet och samverkan mellan akademien, näringslivet och samhället. SLU Grogrund lämnar årsrapporter och ingår i utvärderingen och uppföljningen av livsmedelsstrategin.

Vid SLU finns även Ekologocentrum som består av institutionerna för ekologi respektive växtproduktionsekologi. Ekologocentrum bedriver bl.a. forskning om ett hållbart jord- och skogsbruk, växtskydd, naturvård, viltförvaltning, honungsbins hälsa och lövträdsodling.

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 23) gjordes en långsiktig satsning på SLU Grogrund med 10 miljoner kronor per år fr.o.m. 2024. Riksdagen ställde sig bakom förslaget (bet. 2023/24: MJU2, rskr. 2023/24:98).

Det nordiska partnerskapet mellan offentliga och privata aktörer (PPP) för s.k. pre-breeding, dvs. steget när viktiga egenskaper hos växterna framställs, är ett samarbete som syftar till att styrka arbetet med växtförädling i de nordiska länderna. Det nordiska PPP-samarbetet för pre-breeding finansieras av de nordiska länderna genom Nordiska ministerrådet samt växtförädlingsverksamheterna i Norden. Sekretariatet är placerat hos Nordiskt Genresurscenter (Nordgen) som är de nordiska ländernas genbank och kunskapscenter för genetiska resurser. Regeringen gav i mars 2017 Formas i uppdrag att ge stöd till förstärkta insatser för nordisk växtförädling genom att stödja det offentlig-privata partnerskap för växtförädling som bedrivs inom ramen för Nordiska ministerrådet (N2017/02349/SUN). Uppdraget är ett led i genomförandet av livsmedelsstrategin. Regeringen angav vidare att förstärkta insatser för växtförädling är en åtgärd inom livsmedelsstrategins strategiska område Regler och villkor och ska bidra till att nya metoder och innovationer för växtförädling utnyttjas för att säkerställa tillgång på växtsorter för odling i Sverige. Syftet är också att möjliggöra ett jordbruk som bidrar till största möjliga utnyttjande av produktionsresurser liksom jordbrukets anpassning till ett förändrat klimat.

Tillkännagivande om genteknik

I betänkande 2018/19: MJU9 riktade utskottet ett tillkännagivande till regeringen om att modernisera lagstiftningen om genteknik och göra den teknikneutral. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2018/19:172).

I skrivelse 2024/25:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2024 redovisas att punkten inte är slutbehandlad.

Forskningsfrågor

I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 23) konstaterar regeringen att SLU:s topprankning bland världens lantbruksuniversitet visar att den forskning, utbildning och miljöanalys som bedrivs har mycket goda förutsättningar att bidra till behovet av kunskapsbaserad utveckling. Regeringen gör bedömningen att Formas utlysningar och satsningarna på kunskap, innovation och nyttiggörande utformats väl för att tillgodose behovet av forskning, innovation och ökad samverkan och därmed synergier mellan aktörer. Sammantaget finns goda förutsättningar att bygga på när behovet av mer kunskap och höjd innovationstakt ökar, för att utveckla mindre sårbara samhällen och skapa grön omställning. Regeringen bedömer att kunskapsutveckling och innovation behövs generellt inom de areella näringarna och att det är en fördel att förstärka inkluderingen av samhällets aktörer i detta utvecklingsarbete.

Vidare anför regeringen att forskning, utbildning samt nyttiggörande och samverkan som leder till innovation inom utgiftsområdet är grundläggande för att stärka konkurrenskraft och bidra till en hållbar samhällsutveckling. Det är viktigt med samverkan mellan staten och näringslivet, inte minst i det innovationsfrämjande arbetet. Forskningen inom SLU ligger i topp i världen på flera områden. SLU förväntas lämna viktiga bidrag till kompetensförsörjning, till nytta för ett stärkt näringsliv, grön omställning och en hållbar samhällsutveckling.

I forskningspropositionen Forskning och innovation för framtid, nyfikenhet och nytta (prop. 2024/25:60) anför regeringen att Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation. Regeringen har i budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1) lämnat förslag och redovisat bedömningar om ökade medel till forskning och innovation. Anslagen för forskning och utveckling föreslås och beräknas öka successivt från 2025 till 2028 med totalt 6,5 miljarder kronor.

Regeringen avser att förstärka Formas arbete med det nationella forskningsprogrammet om hav och vatten. Inom ramen för programmet får ytterligare fokus läggas på att stärka kunskapen om vattensystemen från källa till hav, i linje med propositionen Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske (prop. 2023/24:156). Inom ramen för Formas anslagsökning för forskning avsätts 10 miljoner kronor 2025 för att förstärka det nationella forskningsprogrammet om hav och vatten, därefter

beräknas 10 miljoner kronor 2026, 10 miljoner kronor 2027 och 15 miljoner kronor 2028 för detta ändamål.

Vidare fortsätter regeringen att satsa på forskning för livsmedel. Uppdraget till Formas om ett nationellt forskningsprogram om livsmedel löper under tio år, t.o.m. 2026 (N2017/03897). Programmet förlängs med två år t.o.m. 2028. En förstärkning av livsmedelsforskning och innovation är enligt regeringen avgörande för att nå livsmedelsstrategins mål, för sektorns utveckling som helhet och för att kunna bidra till arbetet med att stärka Sveriges livsmedelsberedskap. Investeringar i forskning och innovation inom livsmedelssystemet krävs för att öka konkurrenskraften samt stärka beredskapen och säkerheten genom en tryggad livsmedelsförsörjning i hela landet. Livsmedelssystemet är diversifierat och omfattar hållbar växt- och animalieproduktion i olika klimat, rennärning, vattenbruk och fiskavel, vilt, jakt och fiske, växt- och markhälsa, växtförädling, ekonomi, försörjning och livsmedelssäkerhet. Området inkluderar också frågor om hållbar livsmedelskonsumtion och matsvinn. Forskning och innovation bidrar enligt regeringen till att stärka hela livsmedelssystemet, på alla dess områden. Formas ska inom ramen för sitt anslag fortsätta att avsätta 110 miljoner kronor för det nationella forskningsprogrammet om livsmedel. Inom ramen för Formas anslagsökning för forskning avsätts 25 miljoner kronor 2025 för att förstärka det nationella forskningsprogrammet för livsmedel. Därefter beräknas 35 miljoner kronor 2026, 60 miljoner kronor 2027 och 110 miljoner kronor 2028 för detta ändamål. Enligt planering ska riksdagen fatta beslut om propositionen den 21 maj 2025.

Miljö- och jordbruksutskottet har yttrat sig över propositionen (yttr. 2024/25:MJU7y) och anförde bl.a. att den forskning och innovation som möjliggörs genom Formas forskningsanslag bidrar till att stärka såväl konkurrenskraften och den hållbara samhällsutvecklingen som Sveriges resiliens. Utskottet såg därför positivt på den successiva anslagsökning som föreslås i forskningspropositionen och delade regeringens uppfattning att Sverige ska vara bland de länder som satsar mest på forskning och utveckling i förhållande till BNP. Vidare framhöll utskottet att en förstärkning av livsmedelsforskningen är avgörande för att nå livsmedelsstrategins mål, för att utveckla sektorn och för att stärka Sveriges livsmedelsberedskap. Utskottet delade regeringens bedömning att investeringar i forskning och innovation inom livsmedelssystemet är viktiga för att öka konkurrenskraften samt stärka beredskapen genom tryggad livsmedelsförsörjning. Utskottet var därmed positivt till att det nationella forskningsprogrammet om livsmedel förlängs och förstärks. Utskottet delade bedömningen att det inom ramen för det nationella forskningsprogrammet om hav och vatten bör läggas ytterligare fokus på att stärka kunskapen om vattensystemet med syftet att motverka övergödning och spridning av farliga ämnen, ge säker tillgång till vatten samt bevara den biologiska mångfalden.

Regeringen anför i livsmedelsstrategin 2.0 att forskning, kunskap och innovation inom livsmedelssystemet behövs för att öka robustheten och

långsiktig konkurrenskraft. Forskning och innovation behövs i livsmedelskedjans alla led, från primärproduktion, via förädling, distribution och försäljning till slutlig konsumtion och export. Jordbrukssektorn befinner sig i en stark utveckling som kräver allt högre teknisk kompetens och förståelse för komplexa system. Det handlar om att utveckla en resurseffektiv, robust och hållbar produktion som klarar klimatförändringarna. Det finns ett generellt behov av att öka attraktiviteten och bredda rekryteringen till utbildningarna hos SLU för att säkra kompetensförsörjningsbehovet i den gröna sektorn. Regeringen avser därför att ge SLU i uppdrag att genomföra åtgärder för att stärka utbildningarnas attraktivitet och bredda rekryteringen. Vidare har regeringen stärkt samarbetet inom jordbrukets kunskaps- och innovationssystem (Agriculture Knowledge and Innovation System, Akis) genom att utse Jordbruksverket som samordnande aktör för Akis.

Inom ramen för den strategiska planen för EU:s jordbrukspolitik 2023–2027 finns det möjlighet att söka stöd till innovation, kompetensutveckling och samarbeten som har betydelse för jordbruks-, trädgårds- eller rennaringen. SLU har inom ramen för livsmedelsstrategin 2.0 fått i uppdrag att bl.a. under 2025 analysera möjliga utvecklingsvägar för den kompetensutveckling som sker inom ramen för Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027. Syftet är dels att öka effektiviteten och attraktiviteten i kompetensutvecklingsinsatser, dels att insatserna i högre grad ska bidra till livsmedelsstrategins målsättningar om en hållbar och ökad jordbruksproduktion. Analysen ska innehålla en särskild fördjupning för ämnesområden där ekonomiska motiv för att efterfråga kompetensutveckling eller delta i samarbetsprojekt är mindre, men där det finns ett samhälls-ekonomiskt värde i fördjupad kunskap eller ändrade beteenden. Även om stöd till kompetensutveckling och samarbete är i fokus ska synergier med andra åtgärder inom den strategiska planen beaktas, särskilt åtgärden för stöd till innovation.

SLU ska även under perioden 2026–2030 genomföra en särskild satsning på växtförädling och sortprovning av grödor för en ökad produktion av växtproteiner inom kompetenscentrum för växtförädling, SLU Grogrund. SLU Grogrund har som syfte att i enlighet med livsmedelsstrategin säkra tillgången till växtsorter anpassade för svenska odlingsförhållanden, vilket är av stor vikt för en stärkt konkurrenskraft i jordbruket i ett förändrat klimat.

De åtgärder som SLU ska genomföra inom ramen för uppdraget syftar till att bidra till regeringens målsättning om att stärka lönsamhet och konkurrenskraft i livsmedelskedjan genom att ge företagen goda förutsättningar att öka livsmedelsproduktionen på ett hållbart sätt som motsvarar konsumenternas efterfrågan.

Regeringen har, genom Jordbruksverket, gett forskningsinstitutet Rise i uppdrag att inrätta ett kunskapsnav för kunskapsutveckling och kunskaps-spridning inom animalieproduktion. Syftet är att stärka konkurrenskraften och bidra till att sårbarheten i svensk livsmedelsproduktion minskar. Kunskapsnavet ska sammanställa och tillgängliggöra nationell och internationell

kunskap och genom samverkan med aktörer bidra till samsyn om vilken kunskap som behöver tas fram och genomföras eller initiera försök, tester och utvärderingar. Regeringen har avsatt 100 miljoner kronor för detta under perioden 2023–2027.

När det gäller ökad svensk proteinfoderodling har ett forskningsprojekt genomförts vid SLU om förbättrat utnyttjande av regionalt odlade proteinfoder. Syftet med projektet var att förbättra möjligheterna att på svenska mjölgårdar i stor skala ersätta importerat, sojabaserat proteinfoder med gårdsprocessat kraftfoder som innehåller hemodlade eller regionalt inköpta svenska proteinkällor som åkerbönor, ärtor och raps. Inom projektet har SLU utformat beskrivningar av funktionella system för olika typer av gårdar och även utbildat rådgivare.

Utskottets ställningstagande

Genteknik och växtförädling

Inledningsvis vill utskottet framhålla att riksdagen riktade ett tillkännagivande till regeringen under förra mandatperioden om att modernisera lagstiftningen om genteknik och göra den teknikneutral. Utskottet vill återigen framhålla att växtförädlingen har en viktig roll att spela ur ett klimatperspektiv för att stärka tillgången på bra grödsorter som kan ge bättre skördar och bättre näringsinnehåll. Det är grödans förändrade egenskaper och dess potentiella miljö-, avkastnings- och hälsoeffekter som är viktiga att ta ställning till, inte förädlingsmetoden. Samtidigt anser utskottet att försiktighetsprincipen ska vara styrande för hanteringen av genetiskt modifierade organismer (GMO). Utskottet har tidigare välkomnat kommissionens förslag till ny förordning om växter framtagna med vissa nya genomiska metoder och därav framställda livsmedel och foder. Utskottet noterar att förhandlingar mellan kommissionen, rådet och Europaparlamentet har inletts och välkomnar att regeringen avser att vara en konstruktiv kraft i förhandlingarna. Utskottet anser att det är angeläget att nya hållbara och konkurrenskraftiga växtsorter kan komma ut på marknaden och odlas i Sverige och avser därför att följa förhandlingarna noggrant.

Vidare konstaterar utskottet att regelverken för hantering av GMO är harmoniserade inom EU. Beslut som gäller tillstånd för odling av genetiskt modifierade växter tas gemensamt på EU-nivå, och tillstånden gäller i alla EU:s medlemsländer. Utskottet noterar att försiktighetsprincipen ska gälla vid dessa beslut samt att godkännandeförfarandet ska garantera att det inte finns några risker för människors och djurs hälsa och för miljön att släppa ut sådana produkter på marknaden. Utskottet ser ingen anledning att ändra på denna ordning.

Utskottet välkomnar det arbete som utförs inom kompetenscentrumet SLU Grogrund. Det är ett viktigt arbete där kunskap och nya metoder om växtförädling utvecklas som bidrar till förädling av livsmedelsgrödor för ökad innovationspotential, livsmedelsförsörjning och konkurrenskraft. Arbetet vid

SLU Grogrund har även förstärks med extra medel från 2024 och framåt. Utskottet noterar vidare att Ekologisentrum vid SLU arbetar med forskning om bl.a. ett hållbart jord- och skogsbruk, växtskydd och naturvård.

Slutligen noterar utskottet att det nordiska PPP-samarbetet främjar ett hållbart nyttjande av våra växtgenetiska resurser i Norden och att Formas har fått i uppdrag att stödja detta arbete.

Mot bakgrund av det arbete som pågår när det gäller genteknik anser utskottet att motionerna 2024/25:1395 (SD) yrkandena 46–48, 2024/25:2953 (C) yrkande 33 och 2024/25:3108 (S) yrkande 12 kan lämnas utan åtgärd. Utskottet anser även att det inte behövs några åtgärder med anledning av motionsyrkandena om växtförädling. Motionsyrkandena 2024/25:13 (SD), 2024/25:1395 (SD) yrkandena 31 och 49 och 2024/25:3071 (MP) yrkande 19 avstyrks.

Forskningsfrågor

Inledningsvis vill utskottet lyfta fram den höga kvalitet på det forskningsarbete som utförs av Formas och SLU. Forskningen inom SLU ligger exempelvis i topp i världen på flera områden som är viktiga för den gröna omställningen. Utskottet delar regeringens bedömning att kunskapsutveckling och innovation behövs inom de areella näringarna för att stärka konkurrenskraften och bidra till en hållbar samhällsutveckling.

Utskottet välkomnar den nya forskningspropositionen och delar regeringens bedömning att Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer. Utskottet noterar de satsningar som regeringen gör bl.a. på det nationella forskningsprogrammet om hav och vatten och om livsmedel. Det är enligt utskottets mening angeläget att kunskapen om vattensystemen från källa till hav stärks. Forskning och innovation inom livsmedelssystemet är också viktigt för att öka konkurrenskraften och stärka beredskapen genom tryggad livsmedelsförsörjning.

Det är också angeläget att förmedla aktuell forskning till de svenska lantbrukarna och rådgivarna. Rises kunskapsnav har en viktig funktion att fylla. Regeringen och riksdagen har därför avsatt medel för denna verksamhet.

I sammanhanget vill utskottet även välkomna den uppdaterade livsmedelsstrategin. Utskottet delar regeringens bedömning att forskning, kunskap och innovation behövs i livsmedelskedjans alla led. Utskottet håller även med om behovet av att öka attraktiviteten och bredda rekryteringarna till utbildningarna hos SLU för att säkra kompetensförsörjningsbehovet i den gröna sektorn. Det är därför positivt att regeringen avser att ge SLU i uppdrag att stärka utbildningarnas attraktivitet och bredda rekryteringen.

Vidare vill utskottet framhålla att det inom ramen för den strategiska planen för EU:s jordbrukspolitik 2023–2027 finns möjlighet att söka stöd till innovation, kompetensutveckling och samarbeten som har betydelse för jordbruks-, trädgårds- eller rennäringssektorn. Enligt utskottets mening är det viktigt att stöden används effektivt och bidrar till att uppnå målsättningarna om en

hållbar och ökad jordbruksproduktion. Det är därför positivt att SLU har fått i uppdrag att analysera den kompetensutveckling som sker inom ramen för Sveriges strategiska plan för att se hur den kan utvecklas.

När det gäller frågan om forskning och utveckling för proteingrödor konstaterar utskottet att den frågan ingår i den uppdaterade livsmedelsstrategin. I likhet med regeringen anser utskottet att det finns goda möjligheter för en ökad produktion av proteingrödor i Sverige. Utskottet välkomnar därför uppdraget till SLU Grogrund att genomföra en särskild satsning på växtförädling och sortprovning av grödor för en ökad produktion av växtproteiner. Utskottet noterar att SLU även genomfört forskningsprojekt tidigare inom området proteingrödor, bl.a. om proteinfoder.

Utskottet finner mot denna bakgrund inga skäl att vidta några åtgärder med anledning av motionerna 2024/25:1395 (SD) yrkandena 44, 45, 50 och 54, 2024/25:3037 (MP) yrkande 62 och 2024/25:3071 (MP) yrkandena 6 och 24. Motionsyrkandena avstyrks.

Markfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om markförsäljning norr om odlingsgränsen och omarrondering.

Jämför reservation 43 (SD) och 44 (SD).

Motionerna

Markförsäljning norr om odlingsgränsen

I kommittémotion 2024/25:1383 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkande 23 framhålls att regeringen bör utreda om regelverket för markförsäljning ovanför odlingsgränsen bör förändras, i syfte att så långt det är möjligt skapa likvärdiga förutsättningar för markförsörjning, tillväxt och byggnation i landets alla delar. Hänsyn bör tas till särskilt känsliga naturmiljöer. Ett likalydande yrkande finns i kommittémotion 2024/25:1454 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 12.

Enligt motion 2024/25:201 av Kjell-Arne Ottosson (KD) bör regeringen verka för att lagar och regler när det gäller odlingsgränsen förändras och ersätts av en ny, modernare lagstiftning som förenklar förvärv av statlig mark. Motionärerna anför att det finns ett stort intresse att investera och etablera verksamheter i norra Sverige, men att odlingsgränsen hämmar utvecklingen.

Omarrondering

I kommittémotion 2024/25:1371 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 21 anför att det vid omarronderingsprojekt bör säkerställas att mark som någon tilldelas inte innehåller områden som riskerar att bli reservat. Det kan i dag

förekomma att markägare som vid markomarrondering tilldelats ny mark drabbas av avverkningsförbud eller andra brukandebegränsningar kort efter att markägaren tagit över marken.

Kompletterande information

Markförsäljning norr om odlingsgränsen

Enligt 1 § rennäringsförordningen (1993:384) prövar regeringen frågor om försäljning av statens mark ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen. Frågor om friköp av fjällägenheter eller del av dessa samt om nedläggning av en fjällägenhet provas dock av Statens jordbruksverk. Ett förslag om ändring av beslutsordningen för ärenden om försäljning av mark som står under statens omedelbara disposition ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen har redovisats i en promemoria som upprättats inom Regeringskansliet (N2020/01325). I promemorian föreslås att den prövning som regeringen gör i dag innan staten säljer mark ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen ska flyttas från regeringen till Statens fastighetsverk. De principer som har legat till grund för regeringens prövning och som har fastslagits i framför allt tre budgetpropositioner föreslås i promemorian i fortsättningen gälla för Statens fastighetsverk. Detta gäller både försäljning av mark som ingår i en fjällägenhet och för övrig mark. I promemorian föreslås även att principerna ska komma till uttryck i en ny förordning. Det bedöms även att det är lämpligt att förordningsmotiv tas fram i samband med att en ny förordning beslutas. Under remitteringen av promemorian ifrågasattes tidpunkten för att ändra den nuvarande ordningen med hänsyn till att rennäringslagstiftningen enligt direktiv 2021:35 ses över av Renmarkskommittén (N 2021:02). Synpunkter i sak, t.ex. på promemorians konsekvensanalys, lämnades också. Regeringen ansåg att frågorna behöver utredas vidare.

Den 16 juni 2022 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv till Renmarkskommittén (dir. 2022:58) som bl.a. skulle se över bestämmelserna om försäljning av mark som står under statens omedelbara disposition ovan odlingsgränsen och på renbetesfjällen.

I november 2024 uppgav regeringen att den hade för avsikt att avveckla Renmarkskommittén. Regeringen meddelade att den hade för avsikt att tillsätta en ny utredning av rennäringslagen. Syftet med den nya utredningen är enligt regeringen att arbeta fram långsiktigt hållbara förslag som har bred förankring både hos dem som berörs och i riksdagen. I enlighet med lagen (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket kommer konsultation med samiska företrädare att genomföras.

Den 19 december 2024 beslutade regeringen att kommitténs arbete skulle upphöra.

Omarrondering

Omarronderingsområden kan beskrivas som mark bestående av kilometer långa skiften på 25–100 meters bredd med flera ägare. Genom Jordfonden köper staten upp mark för att möjliggöra markbyten och skapa större fastigheter. Omarrondering av mark ger mer rationella brukningsenheter samtidigt som antalet fastighetsägare minskar och ägandet i högre grad överläts till aktiva brukare. En förbättrad fastighetsstruktur bidrar även till att förenkla för företag och till ett effektivare skogsbruk samt till att flera nya jobb skapas på orten samtidigt som kunskapen om skogens natur- och kulturmiljövärden ökar.

Innan en omarrondering kan påbörjas undersöks vilka förutsättningar det finns för att genomföra den. Länsstyrelsen genomför detta arbete i samverkan med Lantmäteriet. Det krävs att en ansökan om omarrondering från en eller flera markägare kommer in till Lantmäteriet för att en omarrondering ska komma till stånd. När en ansökan kommer in prövar Lantmäteriet om omarronderingen kan tillåtas. Detta sker genom en båtnadsutredning (5 kap. 4 § fastighetsbildningslagen, FBL) och en opinionsprövning (5 kap. 5 § FBL), dvs. åtgärderna måste medföra en vinst för fastighetsägarna, och det krävs att en majoritet av markägarna inte motsätter sig omarronderingen. Om det finns båtnad och inte flertalet av markägarna motsätter sig en omarrondering kan Lantmäteriet fatta ett beslut om att omarronderingen kan genomföras. Beslutet kan överklagas till mark- och miljödomstolen. I samband med omarronderingen ges alla markägare möjlighet att ange var de vill ha sitt nya skogsinnehav lokaliserat. När alla åtgärder är klara i omarronderingen tas beslut om fastighetsbildning enligt den slutgiltiga skiftesplanen. Det görs också en ekonomisk avräkning för samtliga markägare som visar hur mycket var och en ska betala eller få i ersättning i samband med att det sammanlagda skogsvärdet förändras. Kartor och beskrivningar över samtliga skiften upprättas, och omarronderingen avslutas.

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 23) en förstärkning av anslaget 1:20 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m. på 10 miljoner kronor för 2021 och därefter 20 miljoner kronor årligen för att öka takten i omarronderingen av skogsskiften och främja utvecklingen på landsbygden. Riksdagen godkände budgetförslaget (bet. 2020/21: MJU2, rskr. 2020/21:132). Av budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 23) framgår att anslaget numera disponeras helt för vissa omarronderingsprojekt i Dalarnas, Västra Götalands samt delar av Värmlands län.

Miljö- och jordbruksutskottet har behandlat yrkanden om omarrondering tidigare, bl.a. i betänkande 2022/23: MJU11 Jordbrukspolitik. Utskottet hade vid det tillfället inget att invända mot den nuvarande ordningen för omarrondering och avstyrkte därför yrkandet.

Utskottets ställningstagande

Markförsäljning norr om odlingsgränsen

Huvudregeln enligt rennäringsförordningen är att frågor om försäljning av statens mark ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen prövas av regeringen. Det finns inte några närmare regleringar i frågan om när denna mark ska kunna säljas. Regeringens praxis i frågan bygger bl.a. på uttalanden i budgetpropositioner som har antagits av riksdagen. Utskottet noterar att staten säljer marken endast i speciella fall och med iakttagande av bl.a. att renskötselrätten gäller parallellt med äganderätten. Utskottet noterar att en promemoria upprättades 2020 med förslag om hur beslutsordningen för ärenden om försäljning av statens mark ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen skulle kunna förändras. Regeringen ansåg att frågan behövde utredas vidare och beslutade därför om tilläggsdirektiv till Renmarks-kommittén. Utskottet konstaterar att regeringen nu har avvecklat Renmarks-kommittén och att den avser att tillsätta en ny utredning om rennäringslagen. I avvaktan på det fortsatta arbetet anser utskottet att motionerna 2024/25:201 (KD), 2024/25:1383 (SD) yrkande 23 och 2024/25:1454 (SD) yrkande 12 kan lämnas utan åtgärd.

Omarrondering

En omarrondering är en omfattande juridisk process som ofta berör stora markområden. Utskottet anser att omarrondering av mark ger mer rationella brukningsenheter samtidigt som antalet fastighetsägare minskar och ägandet i högre grad överläts till aktiva brukare. Lantmäteriet tillämpar en särskild procedur vid omarrondering. Handläggningen av ärendena består av ett komplext juridiskt och mätningstekniskt arbete samt ett omfattande arbete med värdering och processledning. Reglerna för omarrondering ska bl.a. skydda markägarnas intressen. Någon garanti mot framtida myndighetsbeslut finns dock inte för de nybildade fastigheterna. I likhet med tidigare ställningstagande har utskottet inget att invända mot den nuvarande ordningen i detta avseende. Därmed avstyrker utskottet motion 2024/25:1371 (SD) yrkande 21.

Öppna landskap och biologisk mångfald

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om biologisk mångfald och skyddsvärda marker och om lantraser och lantsorter.

Jämför reservation 45 (SD) och 46 (SD).

Motionerna

Biologisk mångfald och skyddsvärda marker

Enligt kommittémotion 2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 26 bör regeringen främja biologiskt fungerande övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark. Vidare anser motionärerna att Jordbruksverket bör få i uppdrag att utreda vilka statliga och regionala åtgärder som kan vidtas för att främja biologiskt fungerande övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark (yrkande 27). I yrkande 65 i samma motion anför motionärerna att Jordbruksverket tillsammans med andra myndigheter i högre grad än i dag bör verka för att bevara och utveckla hag- och betesmarker samt marker för naturvårdsslätter.

Kerstin Lundgren (C) framhåller i motion 2024/25:1014 yrkande 2 vikten av att kunna upprätthålla öppna landskap genom betande får på landsbygden genom småföretag med djurhållning. I motion 2024/25:1022 av Anders W Jonsson (C) yrkande 2 anføres att det bör genomföras en översyn av ägofredslagstiftningen i syfte att värna den fria betesrätten (mulbetesrätten) så att fäbodrift kan fortsätta.

Lantraser och lantsorter

Enligt kommittémotion 2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 66 behöver insatserna för att bevara och utveckla odlingen av de gamla lantsorterna öka. Enligt yrkande 67 behöver även arbetet för att bevara och utveckla de nordiska lantrasdjuren öka.

Kompletterande information

Biologisk mångfald och skyddsvärda marker

Riksdagen beslutade 1999 om 15 miljömål, som anger det tillstånd som ska uppnås i ett generationsperspektiv (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99: MJU6, rskr. 1998/99:183). Ett 16:e miljö kvalitetsmål – Ett rikt växt- och djurliv – beslutade riksdagen om 2005 (prop. 2004/05:150, bet. 2005/06: MJU3, rskr. 2005/06:48). Miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap innebär att odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och

kulturmiljövärdena bevaras och stärks. En av preciseringarna av miljö-kvalitetsmålet handlar om odlingslandskapets biologiska värden och kultur-miljövärden.

I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 20) bedömer regeringen att tillståndet för den biologiska mångfalden i odlingslandskapet är den största utmaningen för att kunna nå miljö-kvalitetsmålet. Regeringen bedömer att för att nå en gynnsam utveckling för de arter som är knutna till odlingslandskapet är det viktigt med fortsatt arbete inom hävd och restaurering av ängs- och betesmarker samt en grön infrastruktur med variationsrika inslag av små biotoper och andra livsmiljöer. Ett aktivt och livskraftigt jordbruk i hela landet med betande djur är en grundförutsättning för den biologiska mångfalden i odlingslandskapet. Det förutsätter dels att jordbruksföretag är lönsamma, dels att det finns möjligheter att bo, leva och verka på landsbygden.

Länsstyrelserna arbetar med att upprätthålla betesförmedlingar. Syftet har varit att underlätta för markägare och företag med betande djur att samverka för att öka den betade arealen och hålla landskapet öppet.

Jordbruksverket har tillsammans med andra myndigheter och organisationer tagit fram en plan med konkreta åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden i odlingslandskapet (rapport 2019:1). I åtgärdsplanen har Jordbruksverket identifierat behov av insatser för att kunna bevara odlingslandskapets biologiska mångfald. En viktig del i åtgärdsplanen är att bevarandet av biologisk mångfald ska kunna gå att förena med en rationell och lönsam jordbruksdrift, eftersom jordbruk är det enskilt viktigaste verktyget för att långsiktigt kunna bevara natur- och kulturvärdena. I naturvårdsarbetet framöver behövs därför en helhetssyn på landskapet som inkluderar både produktions- och naturvårdsaspekter för att det ska vara möjligt att nå miljö-kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap. I åtgärdsplanen presenteras ett stort antal åtgärder. Vissa åtgärder kan myndigheterna själva genomföra, och vissa kan genomföras genom den gemensamma jordbrukspolitiken eller på andra sätt.

I Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken för 2023–2027 beskrivs bl.a. målen med jordbrukspolitiken. Ett av tre allmänna mål i den strategiska planen som alla EU-länder ska arbeta med är att stödja miljövård och klimatåtgärder och bidra till unionens miljö- och klimatrelaterade mål. Ett av nio särskilda mål anger att stöd och ersättningar ska bidra till att hejda förlusten av biologisk mångfald, stärka ekosystemen och bevara livsmiljöer och landskap. Ängs- och betesmarker är enligt planen viktiga för att de har rika natur- och kulturmiljövärden, är en viktig resurs för jordbruket som varken kräver plöjning, gödsling eller insådd av gräs för att producera foder och för att de gynnar nyttoinsekter som sköter pollinering och ser till att det blir färre skadedjur.

Ersättning kan enligt den strategiska planen ges för skötsel av betesmarker och slåtterängar i syfte att bevara och förstärka hävdgynnad biologisk mångfald och synliggöra kulturmiljöer och därmed öka variationen i odlingslandskapet. Ersättning kan även ges för skyddszoner och anpassade

skyddszoner. I planen anges att syftet med skyddszoner och anpassade skyddszoner är att minska ytvärning, erosion och läckage av näringsämnen från åkermark. Åtgärderna innebär att vallgräs eller vallgräs i blandning med vallbaljväxter odlas på skyddszonen. Insektsbefrämjande fröblandningar får blandas in vid sådden av skyddszonen för att skapa ytterligare förutsättningar för att gynna den biologiska mångfalden.

Den 10 mars 2022 beslutade regeringen att ge Naturvårdsverket i uppdrag att inrätta ett samlat nationellt program för ersättning till restaurering av ängs- och betesmarker och naturvårdsbränning i vissa ängs- och betesmarker (M2022/00547). I september 2022 lämnade Naturvårdsverket förslag till ett sådant program. Naturvårdsverket föreslår att ersättningssystemet ska omfatta åtgärderna hamling, restaureringshamling, naturvårdsbränning av ljunng och gräsmark, myrslätter och restaurering av slätterängar och betesmarker. Uppdraget slutredovisades till Regeringskansliet den 25 april 2024.

I skrivelsen redovisas ett nationellt program för stöd till åtgärder för restaurering av tidigare hamlade träd och restaurering av vissa typer av ängs- och betesmarker med höga natur- och kulturvärden. Programmet är en följd av att förordningen (2024:202) om statligt stöd för vissa åtgärder som syftar till att bevara eller återställa biologisk mångfald och Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2024:3) om statligt stöd för vissa åtgärder som syftar till att bevara eller återställa biologisk mångfald samt överordnade regelverk, såsom EU:s statsstödsregler, är beslutade. Det nationella programmet ger länsstyrelsen möjlighet att bevilja stöd till åtgärder som syftar till att bevara, stärka, utveckla eller återställa den biologiska mångfalden. De som kan söka stöd från länsstyrelsen är markförvaltare, såsom markägare, arrendatorer samt, under vissa förutsättningar, även stiftelser och föreningar. Dessa kan söka stöd från länsstyrelsen för att

- beskära lövträd på eller i anslutning till jordbruksmark, om träden bär tydliga spår av att tidigare ha beskurits återkommande, eller
- vidta åtgärder som möjliggör att en igenvuxen ängsmark eller betesmark kan slås eller betas.

Enligt uppgift från Regeringskansliet finns inget pågående arbete från statens sida när det gäller att öka naturvårdsbesättningar.

När det gäller ägofredslagstiftningen framgår bl.a. följande av Jordbruksverkets rapport Vägar framåt – En behovskartläggning av fäbodbruket i Sverige från 2018. Rätt till gemensamt bete enligt lagen (1933:269) om ägofred (ägofredslagen) innebär att en ägare av en fastighet är berättigad att i vissa fall utnyttja en grannfastighets mark till bete för sina hemdjur. Endast fastigheters skogs- eller utmark som gränsar till varandra kan komma i fråga för gemensamt bete. Åker- eller ängsmark omfattas inte. Rätt till gemensamt bete enligt ägofredslagen gäller dessutom bara om det inte fanns något stängsel mot den angränsande skogs- eller utmarken den 1 januari 1933. Ägofredslagen spelar roll och tillämpas i de mellersta och nordliga länen där fritt skogsbete

förekommer i anslutning till fåbodar, fjälljordbruk och andra typer av småskaliga jordbruk.

År 2003 fick en särskild utredare i uppdrag av regeringen att undersöka om det är nödvändigt och lämpligt med särskilda bestämmelser om betesrätt och stängsel vid fåbodbruk och andra småskaliga former av djurhållning. Uppdraget redovisades i betänkande SOU 2003:116 Betesrätt vid fåbodbruk. Av betänkandet framgår bl.a. att rätten till bete kan följa av såväl sedvanerätt som bestämmelser i lag. I ägofredslagen finns bestämmelser om stängsel och gemensamt bete. Där föreskrivs bl.a. att om en fastighet utnyttjas till bete för hemdjur ska stängsel sättas upp mot ägor på någon annan fastighet om detta är den bästa lösningen för att hindra djuren från att ta sig in på grannfastigheten. Vid fåbodbruk anses dock enligt sedvana gälla att djurhållaren inte har någon sådan stängselskyldighet. Utredningen ledde inte till något lagförslag från regerings sida.

Miljö- och jordbruksutskottet har behandlat yrkanden om ägofredslagstiftningen och mulbetesrätten tidigare, bl.a. i betänkande 2022/23:MJU11 Jordbrukspolitik. Utskottet avstyrkte yrkandena mot bakgrund av att rätten att vid fåbodbruk ha djur på bete utan stängselskyldighet är sedvanerättslig och således inte reglerad i ägofredslagen.

Lantraser och lantsorter

Riksdagen beslutade 1999 om 15 miljömål, som anger det tillstånd som ska uppnås i ett generationsperspektiv (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183). Ett 16:e miljökvalitetsmål – Ett rikt växt- och djurliv – beslutades om av riksdagen 2005 (prop. 2004/05:150, bet. 2005/06:MJU3, rskr. 2005/06:48). Ett av miljömålen är Ett rikt odlingslandskap. Till målet finns ett etappmål: Husdjurens lantraser och de odlade växternas genetiska resurser är hållbart bevarade. Jordbruksverket har fått i uppdrag av regeringen att följa utvecklingen av de hotade raserna och arterna samt säkerställa att målet uppfylls.

En bevarandesort är en lantsort eller en annan sort som har odlats länge i Sverige och som är naturligt anpassad till den plats och den region som den funnits i. Sorten ska också bedömas vara värd att bevara. Den ska ha odlats länge i Sverige, och detta ska finnas dokumenterat på något sätt. Genom ett undantag i utsädeslagstiftningen finns möjlighet att ta med bevarandesorter av lantbruksväxter och köksväxter i den svenska sortlistan. Det betyder att det är tillåtet att marknadsföra och sälja utsäde av dessa sorter.

Sedan 2000 finns ett nationellt program för att bevara den genetiska mångfalden bland de odlade växterna, Programmet för odlad mångfald (POM). Programmet togs fram efter det att Sverige undertecknat konventionen om biologisk mångfald som antogs på FN:s miljömöte i Rio de Janeiro 1992. Konventionen säger att alla växter och djur, deras gener och ekosystem där de lever ska bevaras. Programmet samordnas från institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning vid Sveriges lantbruksuniversitet i

Alnarp. I rapporten Programmet för odlad mångfald, POM – Mål och strategi för perioden 2016–2020 (rapport 2015:16) redovisas att POM:s verksamhet omfattar bevarande och användning av genetiska resurser, forskning och utveckling, utbildning och information, internationellt arbete och policyarbete. Det finns ett program för odlad mångfald för perioden 2021–2025. Programmet innehåller 20 mål och 53 åtgärder (rapport 2019:25).

När det gäller lantraser har Jordbruksverket tillsammans med berörda aktörer tagit fram rapporten Bevara, nyttja och utveckla – handlingsplan för uthållig förvaltning av svenska husdjursraser 2010–2020 (rapport 2010:14). Syftet med handlingsplanen är att hindra vidare förlust av husdjursgenetiska resurser och på så sätt trygga livsmedelsproduktionen i framtiden samt att bevara det kulturarv som våra husdjursraser utgör.

Jordbruksverket bedömer i rapporten Ett rikt odlingslandskap – Fördjupad utvärdering 2023 (rapport 2022:17) tillståndet för preciseringen av de växtgenetiska resurserna som acceptabelt och att preciseringen kan nås med begränsade ytterligare insatser. För de husdjursgenetiska resurserna är den minskade anslutningen till miljöersättningen för hotade husdjursraser oroväckande, enligt Jordbruksverket, och bidrar till att preciseringen ännu inte är uppfylld. Det saknas även kunskap om hur många djur som behövs för att nå upp till gynnsam bevarandestatus. Ersättningarna som djurägare och föreningar får via landsbygdsprogrammet, och via ersättningar i den strategiska planen, är en viktig stimulans för bevarandearbetet och har således betydelse för möjligheten att nå delen om husdjursraser inom preciseringen om växt- och husdjursgenetiska resurser.

Enligt den strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 kan miljöersättning lämnas för hotade husdjursraser såsom nötkreatur, grisar, får, getter eller fjäderfän. Det är enligt Jordbruksverket viktigt att bevara de gamla raserna för att behålla den genetiska variationen hos våra lantbruksdjur. Egenskaperna som finns hos våra gamla, härdiga raser kan komma att behövas om förutsättningarna för djurhållning ändras i framtiden. Raserna är också en del av ett levande kulturarv. Vidare kan lantrasföreningar få stöd för sitt arbete med att bevara lantraser. Syftet med stödet är att stödja lantrasföreningarna med att organisera och leda bevarandearbetet. Föreningarna har en nyckelroll i bevarandearbetet genom att ha en överblick över statusen inom respektive ras.

Utskottets ställningstagande

Biologisk mångfald och skyddsvärda marker

Inledningsvis konstaterar utskottet att det är angeläget att bevara den biologiska mångfalden i odlingslandskapet. Utskottet anser i likhet med regeringen att det är viktigt att arbetet med hävd och restaurering av ängs- och betesmark fortsätter. En grundförutsättning för den biologiska mångfalden i odlingslandskapet är ett aktivt och livskraftigt jordbruk i hela landet med betande djur. I detta sammanhang vill utskottet även lyfta fram

länsstyrelsernas viktiga arbete med betesförmedlingar som syftar till att underlätta för markägare och företag med betande djur att samverka för att öka den betade arealen och hålla landskapet öppet.

Utskottet noterar att en åtgärdsplan med konkreta åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden i odlingslandskapet har tagits fram av berörda myndigheter och organisationer. Vidare noterar utskottet att det inom den gemensamma jordbrukspolitiken finns mål som anger att stöd och ersättningar ska bidra till att hejda förlusten av biologisk mångfald, stärka ekosystem och bevara livsmiljöer och landskap. I Sveriges strategiska plan finns ersättningar för bl.a. skötsel av betesmarker och slåtterängar och för skyddszoner och anpassade skyddszoner. Naturvårdsverket har inrättat ett nationellt program för stöd till åtgärder för restaurering av tidigare hamlade träd och restaurering av vissa typer av ängs- och betesmarker med höga natur- och kulturvärden. Utskottet välkomnar att åtgärder har vidtagits som syftar till att bevara och utveckla den biologiska mångfalden.

När det gäller mulbetesrätten konstaterar utskottet i likhet med tidigare ställningstagande att rätten att vid fäbodbruk ha djur på bete utan stängelskyldighet är sedvanerättslig och inte reglerad i ägofredslagen.

Med hänvisning till vad som anförts anser utskottet att motionerna 2024/25:1014 (C) yrkande 2, 2024/25:1022 (C) yrkande 2 och 2024/25:1395 (SD) yrkandena 26, 27 och 65 kan lämnas utan åtgärd.

Lantraser och lantsorter

Utskottet noterar att det finns ett nationellt program för att bevara den genetiska mångfalden bland de odlade växterna i Sverige. Det finns även en handlingsplan för perioden 2021–2025 med olika mål och åtgärder för att öka den genetiska mångfalden bland de odlade växterna. Utskottet konstaterar att tillståndet för bevarande av växtgenetiska resurser är acceptabelt och att etappmålet om ett hållbart bevarande av dessa kan uppnås med begränsade ytterligare insatser.

När det gäller hållbart bevarande av lantrasdjur noterar utskottet den minskade anslutningen till miljöersättningen i den strategiska planen för hotade husdjursraser och att det saknas kunskap om hur många djur som behövs för att uppnå gynnsam bevarandestatus. Utskottet anser att det viktigt att bevara de gamla lantraserna dels för att behålla den genetiska variationen, dels för att raserna är en del av ett levande kulturarv. Utskottet konstaterar att det förutom miljöersättningar för hotade husdjursraser finns stöd som lantrasföreningar kan söka för att bevara lantraser.

Mot denna bakgrund konstaterar utskottet att det pågår olika bevarande- och utvecklingsinsatser på områdena växtgenetiska och husdjursgenetiska resurser och avstyrker därmed motion 2024/25:1395 (SD) yrkandena 66 och 67.

Övriga jordbrukspolitiska frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om rennäringen, produktion av gödselmedel, biopremie, biodling och ändring i utsädeslagen.

Jämför reservation 47 (S), 48 (SD) och 49 (C).

Motionerna

Rennäringen

I kommittémotion 2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 77 framhålls vikten av en livskraftig rennäring. Motionärerna anför att arbetet för att främja en hållbar rennäring bör utgå från ett helhetsperspektiv som även tar hänsyn till klimatförändringarnas påverkan på växtligheten, renskötselns anpassningsförmåga samt sociala och kulturella effekter.

Enligt motion 2024/25:591 av Josef Fransson (SD) yrkande 2 bör praxis uppdateras vad gäller avvägningar mellan renskötsel och andra intressen i fjällvärlden. Enligt yrkande 3 bör en oberoende utredning tillsättas om hur renar påverkas av olika verksamheter samt hur många renar olika områden kan bära. En utredning bör också analysera denna fråga när det gäller Jämtlands-triangeln. Turismen i Jämtlands län är en betydande del av ekonomin och skapar arbetstillfällen och behöver utvecklas snarare än begränsas.

Produktion av gödselmedel

I kommittémotion 2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. yrkande 11 anför att regeringen bör fortsätta att följa utvecklingen av initiativ för produktion av gödningsmedel i Sverige och vid behov hjälpa sådana att komma över hinder. Motionärerna framhåller att Sveriges beroende av import av gödselmedel orsakar kostnadssvängningar och en sårbarhet som negativt påverkar vår motståndskraft i kris och krig.

Biopremie

Enligt partimotion 2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 20 bör förslagen i SOU 2021:67 som rör införandet av en biopremie för användande av biodiesel i jord- och skogsbruk genomföras.

Biodling

Enligt motion 2024/25:2953 av Sten Bergheden (M) yrkande 1 bör en översyn göras av lagar och regelverk i syfte att öka konkurrenskraften för och produktionen av svensk honung.

Ändring i utsädeslagen

Enligt motion 2024/25:2984 av Markus Wiechel och Victoria Tiblom (båda SD) yrkande 3 behöver utsädeslagen ändras. Enligt lagen är det endast tillåtet att sälja utsädespotatis i förseglade förpackningar. Bönder kan därför inte sälja t.ex. överbliven potatis i lösvikt. För att kunna bedriva en effektiv verksamhet och kombinera detta med att ta vara på sina tillgångar behöver utsädeslagen ändras, enligt motionärerna.

Kompletterande information

Rennäringen

Renskötseområdet sträcker sig från Idre i söder till Treriksröset i norr. Länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län förvaltar nyttjanderätterna i stora delar av landets fjällområden och ansvarar, tillsammans med Länsstyrelsen i Dalarnas län, även för skötseln av skyddade fjällområden. Länsstyrelserna har också som mål att verka för en hållbar rennäring. Länsstyrelsen ska främja rennäringens utveckling, bl.a. genom att stödja utvecklingsprojekt och bevaka rennäringens intressen i samhälls- och miljöplaneringen. Länsstyrelsen ser även till att rennäringens utövare tar hänsyn till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen. Det är länsstyrelserna som bestämmer hur många renar en sameby får ha. Sedan 2007 regleras samebyarnas gränser av Sametinget. Av 32 § rennäringslagen (1971:437) framgår att nyttjanderätt endast får upplåtas på kronomark ovanför odlingsgränsen som står under statens omedelbara disposition och på renbetesfjällen om upplåtelsen kan ske utan avsevärd olägenhet för renskötseln.

Svenska Turistföreningens (STF) markupplåtelseavtal i västra Jämtlandsfjällen från 1998 omfattade ett antal fjällstugor och tre fjällstationer. Inom ramen för avtalet rymdes bl.a. Blåhammaren och Sylarna, liksom fjällstugan Gåsen. Avtalet är över 25 år gammalt, och med anledning av att situationen i fjällvärlden förändrats avsevärt under denna tid sades avtalet upp för omförhandling av Länsstyrelsen Jämtland i februari 2022. Bakgrunden är bl.a. att antalet fjällbesökare ökat under denna tidsperiod. Avtalet behövde även ses över med anledning av arrendeavgiften.

Den 31 augusti meddelade STF att föreningen hade träffat en överenskommelse med tre berörda samebyar om fjällturismen vid ett antal av STF:s anläggningar i västra Jämtlandsfjällen och delar av Härjedalen. En ansökan om markupplåtelse från STF för västra Jämtlandsfjällen har behandlats av länsstyrelsen. Länsstyrelsen beviljade i december 2023 STF:s ansökan om markupplåtelse i västra Jämtlandsfjällen och Härjedalen. Beslutet innebär att STF i viss mån minskar sin service och kapacitet i stugor och på fjällstationer i den s.k. Jämtlandstriangeln. Dock är det fortfarande fullt möjligt att vandra och skida på befintliga leder i området. En av förändringarna i det nya markupplåtelseavtalet är stängningen av fjällstugan Gåsen. Det nya avtalet

innebär också att alla stugor och fjällstationer öppnar två veckor senare under sommarsäsongen, av hänsyn till rennäringen och kalvarnas tillväxt.

Den 20 maj 2021 tillsatte regeringen en parlamentariskt sammansatt kommitté, kallad Renmarkskommittén, som bl.a. skulle lämna ett förslag till en renskötsellag som ska ersätta den nuvarande rennäringslagen (1971:437). Kommittén skulle även analysera regleringen i rennäringslagen om intrång i renskötselrätten och bedöma om den är förenlig med grundlagens och Europakonventionens rättighetsreglering, och vid behov föreslå en ny reglering. Den del av uppdraget som handlade om att utreda inom vilka delar av statligt ägd mark samebyar har ensamrätt i förhållande till staten att upplåta småviltsjakt och fiske, och om denna ensamrätt omfattar jakt på annat vilt än småvilt, skulle redovisas i ett delbetänkande senast den 31 augusti 2023. Uppdraget i övrigt skulle slutredovisas senast den 20 maj 2025.

Kommittén redovisade första delen av uppdraget i delbetänkandet Jakt och fiske i renbetesland (SOU 2023:46). Delbetänkandet har varit på remiss och regeringen har anfört att kritiken från remissinstanserna är omfattande. Det inkluderar bl.a. kritik från myndigheter, kommuner, intresseorganisationer samt samiska organisationer och representanter. Regeringen uppgav i november 2024 att man därför inte kommer att gå vidare med utredningens förslag. Regeringens avsikt var i stället att avveckla Renmarkskommittén. Därefter avser regeringen att tillsätta en ny utredning av rennäringslagen. Syftet med den nya utredningen är enligt regeringen att arbeta fram långsiktigt hållbara förslag som har bred förankring både hos dem som berörs och i riksdagen. I enlighet med lagen (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket kommer konsultation med samiska företrädare att genomföras. Den 19 december 2024 beslutade regeringen att kommitténs arbete skulle upphöra.

Produktion av gödselmedel

Den 9 november 2022 presenterade EU-kommissionen ett meddelande om insatser för att säkra tillgången till gödselmedel till överkomliga priser (COM(2022) 590). Kommissionens meddelande beskriver den nuvarande situationen med höga priser på gödselmedel och en risk för minskad användning, lägre produktion och som en följd av det försämrade försörjningstrygghet. För att hantera situationen föreslår kommissionen ett antal initiativ och beskriver även befintliga insatser för att förstärka försörjningstryggheten både inom EU och globalt. I en faktapromemoria från den 9 december 2022 (2022/23:FPM26) välkomnar regeringen kommissionens meddelande och dess övergripande inriktning. Regeringens preliminära övergripande bedömning är att meddelandet är heltäckande och balanserat. Det är positivt att kommissionen lyfter fram den globala situationen och åtgärder som kan ha betydelse för försörjningstryggheten både inom EU och globalt. Regeringen välkomnar den långsiktiga inriktningen mot ett mer

hållbart och robust jordbruk som baseras på hållbar fossilfri energi och återcirkulering av växtnäringssämnen. Regeringen välkomnar att kommissionen i meddelandet lyfter upp betydelsen av forskning och utveckling och att öka stödet för att möta behovet av innovativa och hållbara investeringar. Regeringen ser även positivt på insatser för att öka transparensen på gödselmarknaden och för att hålla internationell handel av gödsel öppen. Miljö- och jordbruksutskottet hade en överläggning med regeringen om meddelandet den 26 januari 2023. I utskottet fanns det stöd för regeringens ståndpunkt.

Jordbruksverket har haft i uppdrag av regeringen att analysera nuvarande kapacitet och förutsättningar för inhemsk gödselmedelsproduktion samt framtida tillgång på växtnäring för svenska grödor. I uppdraget ingick även att kartlägga pågående initiativ inom Sverige och EU. Uppdraget har redovisats (rapport 2023:09). Rapporten visar att det finns goda förutsättningar för inhemsk gödselmedelsproduktion. Enligt rapporten saknas i dagsläget i princip mineralgödselproduktion i Sverige. Importberoendet är särskilt stort för kvävegödselmedel, eftersom mineralgödsel svarar för merparten av kvävetillförseln till åkermarken. Enligt rapporten är åtminstone ca 15 initiativ för gödselmedelsproduktion på gång i Sverige. I de flesta fall baseras produktionen på resurser tillgängliga inom landet, såsom olika restprodukter. De största initiativen inom kväve- och fosforgödselmedel planeras producera mer än hela den svenska förbrukningen. Rapporten identifierar även vissa faktorer som kan hindra eller fördröja satsningar på gödselmedelsproduktion i Sverige, bl.a. processer för att få miljötillstånd som tar lång tid, lång kötid för att få anslutning till elnätet som en följd av omfattande industrisatsningar och osäkerhet kring framtida elpriser.

Jordbruksverket fick därefter ett nytt uppdrag med anledning av redovisningen i rapport 2023:09. Jordbruksverket skulle lämna en redogörelse för och analys av utvecklingen av ny inhemsk produktion av gödselmedel till jordbruket med utgångspunkt i slutsatserna i sin rapport. Analysen skulle innehålla bedömningar av befintliga och framtida hinder för den nya produktionen och förslag till åtgärder som vore lämpliga för regeringen att vidta. Uppdraget redovisades den 28 februari 2025.

I redovisningen av uppdraget föreslår Jordbruksverket bl.a. följande åtgärder som regeringen kan vidta för att undanröja hinder för inhemsk gödselproduktion:

- Ge ansvariga myndigheter i uppdrag att analysera vilka krav som ska uppfyllas för att en produkt ska få spridas som ett gödselmedel.
- Införa ett s.k. anmält organ för EU-gödselprodukter i Sverige.
- Ge lämplig organisation i uppdrag att regelbundet följa utvecklingen av inhemsk produktion av gödselmedel.

När det gäller att påskynda miljöprövning av ny verksamhet trädde nya bestämmelser i kraft den 1 januari 2025 som syftar till en modernare och effektivare miljöprövning och att förenkla regelverket genom större

enhetlighet och tydligare kravnivåer (prop. 2023/24:152, bet. 2024/25:MJU4, rskr. 2024/25:21).

I utredningsbetänkandet Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8) bedöms att regeringen bör låta utreda frågan om ändamålsenligt regelverk för inhemsk produktion av mineralgödsel. Betänkandet bereds nu i Regeringskansliet.

Biopremie

Den 13 februari 2020 tillsatte regeringen en utredning som skulle föreslå åtgärder och styrmedel för att stödja en utveckling mot ett fossiloberoende jordbruk (dir. 2020:16). Syftet med utredningen var att ta fram förslag som bidrar till både målet om en konkurrenskraftig livsmedelskedja och klimatmålen och som förbättrar drivmedels- och livsmedelsberedskapen.

Den 30 juli 2021 presenterade utredningen betänkandet Vägen mot fossiloberoende jordbruk (SOU 2021:67). Utredningen föreslog bl.a. att en ny biopremie ska införas för rena biodrivmedel. Biopremien föreslogs omfatta tillgängliga biodrivmedel med undantag för biogas. Biopremien skulle införas som ett nationellt stöd för att utjämna den prisskillnad som finns mellan fossilt och förnybart drivmedel.

Betänkandet har remitterats och bereds nu inom Landsbygds- och infrastrukturdepartementet.

Biodling

Jordbruksverket administrerar ett stöd till biodlingssektorn. Stödet kallades tidigare det nationella honungsprogrammet och är ett stöd som finansieras inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken och som finns i Sveriges strategiska plan. Syftet med stödet är att bidra till bättre villkor för biodlingen så att produktionen av honung och andra biodlingsprodukter kan öka och produkterna kan säljas till bra priser, vilket tillsammans stärker näringen. Stödet ska också stärka sektorns konkurrenskraft och öka antalet yrkesbiodlare. Stödet till biodlingssektorn lämnas för åtgärder som genererar kollektiv nytta för biodlingssektorn. Stöd kan bl.a. lämnas till projekt som omfattar främjande, information och marknadsföring, inklusive marknadsbevakning och aktiviteter som syftar till att öka konsumenternas medvetenhet om kvalitet på honung och andra biodlingsprodukter. Behöriga att söka är föreningar, andra organisationer och företag.

Miljö- och jordbruksutskottet har behandlat yrkanden om biodlingssektorns konkurrenskraft tidigare, bl.a. i betänkande 2022/23:MJU11 Jordbrukspolitik. Utskottet avstyrkte yrkandet mot bakgrund av att det finns stöd att söka vars syfte är att bidra med bättre villkor för biodlingen.

Ändring i utsädeslagen

Av 2 § utsädeslagen (1976:298) framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får utfärda föreskrifter om att utsäde av visst slag

får saluföras endast om utsädet har certifierats eller kvalitetskontrollerats på annat sätt. Av 1 § 2 samma lag framgår att det med certifiering av utsäde menas förvaltningsuppgift som innebär kvalitetskontroll av utsäde, försegling av förpackning med utsäde och utfärdande av bevis om detta. Enligt 2 § utsädesförordningen (2000:1330) får utsäde av bl.a. potatis endast saluföras om det är certifierat. Av de angivna bestämmelserna följer att utsädespotatis endast får saluföras i förseglade förpackningar.

Enligt Jordbruksverket måste allt utsäde som säljs eller ges bort alltid certifieras. Det gäller utsäde både av fröburna lantbruksväxter och av potatis. Att utsäde är certifierat betyder att det har gjorts en officiell kontroll av kvalitet, sundhet, sortäktighet och sortrenhet. Man ser att utsädet är kontrollerat genom att det är märkt och förseglat. Säcken märks med en officiell etikett eller direkt på säcken. Att köpa certifierat utsäde betyder enligt Jordbruksverket först och främst att man vet att utsädet uppfyller de särskilda krav som gäller för arten, att man får utsäde av rätt sort och att det är tillräckligt friskt och/eller behandlat mot utsädesburna sjukdomar. Syftet med reglerna om utsädespotatis är att säkra livsmedelsproduktionen så att det finns ett friskt utsäde för att förhindra spridning av sjukdomar och sortsammanblandningar. Potatis kan sprida växtskadegörare som allvarligt kan skada växtodlingen och miljön, s.k. karantänsskadegörare.

Utsädespotatis omfattas av krav på växtpass. Växtpasset intygar att den aktuella utsädespotatisen uppfyller vissa villkor som har att göra med frihet från karantänsskadegörare. Jordbruksverket bedömer att kravet på växtpass och de villkor som växtpasset intygar inte kan uppfyllas om utsädespotatisen inte är förpackad.

Miljö- och jordbruksutskottet har behandlat yrkanden om en ändring i utsädeslagen tidigare, senast i betänkande 2022/23:MJU11 Jordbrukspolitik. Utskottet avstyrkte yrkandet mot bakgrund av att ett certifierat utsäde som är förseglat i förpackningar kan säkerställa ett utsäde som förhindrar spridning av sjukdomar och sortsammanblandningar. Enligt utskottet var detta av största vikt.

Utskottets ställningstagande

Rennäringen

Utskottet konstaterar att länsstyrelsen i december 2023 beviljade STF:s ansökan om markupplåtelse i västra Jämtlandsfjällen och Härjedalen. Därmed gäller ett nytt markupplåtelseavtal för området. Det är fortfarande möjligt att vandra och skida på befintliga leder i området samtidigt som viss hänsyn har tagits till rennäringen och kalvarnas tillväxt bl.a. genom att stugor och fjällstationer öppnar senare under sommarsäsongen. När det gäller begäran om att uppdatera praxis vill utskottet framhålla att praxis utvecklas vid våra domstolar och myndigheter vid tillämpningen av lagar och förordningar. Riksdagen får inte bestämma hur en domstol ska döma i det enskilda fallet

eller hur en förvaltningsmyndighet i ett särskilt fall ska besluta i ett ärende som rör myndighetsutövning mot en enskild.

Slutligen konstaterar utskottet att Renmarkskommittén har avvecklats. Utskottet ser fram emot att en ny utredning av rennärlagslagen ska tillsättas. Enligt utskottet är det viktigt med en utredning som kan arbeta fram långsiktigt hållbara förslag för en livskraftig rennäring.

Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motionerna 2024/25:591 (SD) yrkandena 2 och 3 och 2024/25:3108 (S) yrkande 77.

Produktion av gödselmedel

Utskottet konstaterar att det finns goda förutsättningar för inhemsk gödselmedelsproduktion vilket är positivt eftersom nationell produktion av gödselmedel är en viktig fråga att beakta i ett beredskapsperspektiv. Utskottet noterar vidare att det finns vissa faktorer som kan hindra eller fördröja satsningar på gödselmedelsproduktion i Sverige, t.ex. processer för miljötillstånd. Utskottet välkomnar därför de nya bestämmelserna om miljöprövning av ny verksamhet som ska leda till en modernare och effektivare miljöprövning. Utskottet noterar också att Jordbruksverket har föreslagit ett antal åtgärder för att undanröja hinder för inhemsk produktion av gödselmedel. Det pågår även arbete på EU-nivå med att förstärka försörjningstryggheten av gödselmedel både inom EU och globalt. Med hänvisning till det arbete som pågår avstyrker utskottet motion 2024/25:1395 (SD) yrkande 11.

Biopremie

Utskottet noterar att det finns ett förslag om att införa en ny biopremie för rena biodrivmedel och att förslaget bereds inom Regeringskansliet. I avvaktan på resultatet av detta arbete lämnar utskottet motion 2024/25:2954 (C) yrkande 20 utan åtgärd.

Biodling

Utskottet noterar det stöd till biodlingssektorn som finns i Sveriges strategiska plan vars syfte är att bidra till bättre villkor för biodling och stärka sektorns konkurrenskraft. Utskottet har tidigare behandlat liknande motionsyrkanden om biodlingssektorns konkurrenskraft och avstyrkt dem mot bakgrund av det stöd som finns att söka. Utskottet ser ingen anledning att ändra sitt ställningstagande och avstyrker därmed motion 2024/25:2935 (M) yrkande 1.

Ändring i utsädeslagen

I likhet med tidigare ställningstagande anser utskottet att det är av största vikt med ett friskt utsäde som förhindrar spridning av sjukdomar och sortsammanblandningar, något ett certifierat utsäde som är förseglat i förpackningar kan säkerställa. Utskottet vidhåller därför sin ståndpunkt att det inte finns något

skäl till att ändra utsädeslagstiftningen. Därmed avstyrks motion 2024/25:2984 (SD) yrkande 3.

Reservationer

1. **Genomförande av den gemensamma jordbrukspolitiken, punkt 2 (S)**

av Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Jytte Guteland (S), Markus Selin (S) och Björn Petersson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 4 och avslår motionerna

2024/25:202 av Gudrun Brunegård (KD) yrkande 3,

2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkandena 28 och 31,

2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 47–49 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 33 och 34.

Ställningstagande

Den gemensamma jordbrukspolitiken inom EU spelar en viktig roll i Sveriges jordbruksarbete. Jordbrukspolitiken har till uppgift att stödja jordbruket och främja utvecklingen på landsbygden. Med en gemensam budget, förutsägbara regler och en sammanhållen struktur skapar den goda förutsättningar till ett konkurrenskraftigt, klimatvänligt och hållbart jordbruk såväl i Sverige som i övriga EU. Därigenom bidrar den också till vår försörjningsförmåga. I dessa orostider är det därför enligt vår åsikt av särskilt stor betydelse att Sverige drar nytta av den gemensamma jordbrukspolitiken för ett konkurrenskraftigt och hållbart jordbruk. Vi anser att Sveriges jordbruk och därmed försörjningsförmåga bör stärkas genom EU:s gemensamma jordbrukspolitik.

2. **Genomförande av den gemensamma jordbrukspolitiken, punkt 2 (C)**

av Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkandena 28 och 31 samt

2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 47–49 och
avslår motionerna

2024/25:202 av Gudrun Brunegård (KD) yrkande 3,

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 33 och 34 samt

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 4.

Ställningstagande

Den svenska livsmedelsproduktionen behöver öka för att stärka vår beredskap. Svensk livsmedelsproduktion är klimateffektiv och har låg miljöpåverkan. Därför ska konkurrenskraften för den svenska livsmedelsproduktionen stärkas. EU har ett ansvar att bidra till den globala matproduktionen och måste ha kapacitet att försörja sina medborgare med mat i såväl krig som fred. Det kräver ett fungerande samarbete mellan länder och en gemensam jordbrukspolitik.

Jag och mitt parti anser att den befintliga jordbrukspolitiken har stora utmaningar. Den har inte ökat böndernas lönsamhet och konkurrenskraft tillräckligt väl och står inför en stor omställning i och med en eventuell framtida utvidgning av unionen. Sverige bör spela en aktiv roll på europeisk nivå med att reformera den i en mer hållbar riktning. Det kommer om inte annat bli nödvändigt vid en eventuell utvidgning av unionen med Ukraina.

Samtidigt behöver konkurrenskraften värnas. EU konkurrerar på en global marknad och då duger det inte att binda ris åt egen rygg genom byråkrati och onödiga förbud. Därför har mitt parti varit drivande för lika spelregler för jordbruket i Europa när det gäller användning av växtskyddsmedel, djurhållning, antibiotika, statistikrapportering och möjliggörande av den s.k. gensaxen i kommersiell växtförädling. I områden där svenska bönder ligger i framkant är det viktigt att resten av Europas länder kommer upp på banan för att höja standarden och öka svenska bönders konkurrenskraft.

Regelbördan för jord- och lantbrukare måste ses över på alla nivåer. Den lantbrukare i Sverige som t.ex. bedriver mjölk- och nötköttsproduktion, i kombination med växtodling, har i dag närmare 500 lagkrav att förhålla sig till, enligt Lantbrukarnas Riksförbund. På EU-nivå vill jag att EU-kommissionen ska rensa i sin regelflora och att de kontroller som följer med regelverken successivt ska minska och bli mer resultatorienterade.

Jag och mitt parti anser framför allt att det är de för oss alla gynnsamma aspekter som EU:s lantbrukare inte kan ta betalt för i affären som bör stödjas av unionen. Det kan exempelvis handla om att bevara biologisk mångfald i betesmarker, odling av grödor som lagrar kol eller stöd till investeringar i myllrande våtmarker. Det kan också handla om att säkerställa att det finns en mångfald av jordbruk i unionens alla delar, även i de norra delarna av Europa.

3. Genomförande av den gemensamma jordbrukspolitiken, punkt 2 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 33 och 34 samt avslår motionerna

2024/25:202 av Gudrun Brunegård (KD) yrkande 3,

2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkandena 28 och 31,

2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 47–49 och

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 4.

Ställningstagande

Övergödningsutredningen konstaterar att resultatbaserade ersättningar har stora fördelar när det kommer till att styra mot högre miljö- och klimatnytta inom jordbruket. Jag och mitt parti anser att en central och prioriterad uppgift för regeringen inför arbetet med den kommande översynen av den gemensamma jordbrukspolitiken, liksom under arbetet med denna, måste vara att aktivt verka inom EU för att de ekonomiska ersättningarna ska relateras till utsläppsminskningar och ekosystemtjänster. Jag anser vidare att regeringen i arbetet inför översynen av den gemensamma jordbrukspolitiken skyndsamt ska ta fram de beslutsstödsverktyg som krävs för en ökad klimat- och miljöstyrning.

4. Nationella aspekter på den gemensamma jordbrukspolitiken, punkt 3 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD) och Victoria Tiblom (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 3, 4 och 7.

Ställningstagande

Vi motsätter oss ytterligare maktöverföring till EU och vill i stor utsträckning använda de möjligheter som står riksdagen till buds för att stoppa lagförslag eller delar av lagförslag som inte gagnar Sverige och svenskarna eller som bara är onödiga. Nationellt självbestämmande ska eftersträvas, utom i det fåtal frågor där det ger ett tydligt mervärde ur svenskt perspektiv att bestämmanderätten ligger på EU-nivå.

Likväl är det viktigt att försöka påverka EU:s gemensamma jordbrukspolitik i en för Sverige positiv riktning. Den EU-gemensamma jordbrukspolitiken ska vara utformad på ett sätt som är anpassat till svenska förhållanden. Därför krävs det att den är tillräckligt flexibel och att så mycket som möjligt av besluten delegeras till nationell nivå.

Den nuvarande kommissionen har under sin mandatperiod föreslagit många bindande procentmål utan att konsekvenserna för ekonomi, miljö, sociala och kulturella värden samt landsbygdernas förutsättningar eller andra viktiga värden har analyserats. Det motsätter vi oss starkt. Sverige bör verka för att konsekvensanalyser alltid görs innan målsättningar antas på EU-nivå.

5. Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027, punkt 4 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD) och Victoria Tiblom (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 5, 6, 28 och 52 samt avslår motionerna

2024/25:1570 av Helena Lindahl (C),

2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 8,

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 138, 140 och 144,

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 54 och 55 samt

2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 10, 18, 36–39 och 43.

Ställningstagande

Vi anser att det är viktigt att EU-reglerna får tillräcklig flexibilitet för att inte lantbrukare ska drabbas hårt av händelser som de inte kan påverka. Om vildsvin t.ex. bökar upp en mark med särskilda miljövärden kan det resultera i återbetalningsplikt av miljöstödet, eftersom marken inte längre har ett

betesvärde. Det framtida biologiska värdet av marken finns dock kvar, om marken fortsätter att betas, vilket är skälet till miljöstödet.

Vidare anser vi att det är svårt att ta hänsyn till alla viktiga värden samtidigt på ett optimalt sätt vid normering. Samtidigt är bl.a. frågor om positiva och negativa effekter på biologisk mångfald till följd av jordbruk komplexa. Regler och praxis måste därför ändras ibland, för att de inte ger de effekter som åsyftas eller för att effekterna för lantbrukarna blir orimliga. Regeländringar tar tid att genomföra, vilket medför att icke optimala förhållanden råder under lång tid. Vi anser därför att Sverige bör skapa möjligheter att på försök avdela en del av miljöstödet till stöd som, helt eller delvis, baseras på inventeringar och poängsättning av biologisk mångfald och att Jordbruksverket ska få i uppdrag att utveckla ett system för detta. På så sätt lägger man kraven och ersättningen så nära som möjligt det man vill åstadkomma och skapar största möjliga flexibilitet för jordbrukaren att uppnå samhällets mål. Därmed minskar risken för byråkratiska hinder och det blir enklare för jordbrukaren att gå till väga på passande sätt. Det möjliggör också en helt annan kreativitet. Beredskap ska naturligtvis finnas för eventuella negativa effekter under försöket. Mer ersättning än kostnadsersättning ska kunna ges, vilket ska komplettera befintligt miljöstöd, och som andra miljöstöd ska det nya stödet vara öppet för ansökningar och således blir det möjligt för varje jordbrukare att välja det traditionella miljöstödet eller det inventeringsbaserade.

Vi anser även att stödmedel för täckdikning ska kunna sökas för öppna diken. Många stöd bidrar till högre arrende- och markpriser som påverkar lönsamheten negativt för aktiva bönder som vill utveckla sin verksamhet och behöver mer mark. Jordbruksstöden bör därmed i högre grad gå till aktiva lantbrukare, och Sverige bör verka för detta på EU-nivå.

6. Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027, punkt 4 (C)

av Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 8 och
avslår motionerna

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 5, 6, 28 och 52,
2024/25:1570 av Helena Lindahl (C),
2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 138, 140 och 144,
2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 54 och 55 samt

2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 10, 18, 36–39 och 43.

Ställningstagande

Arbetet för en ökad biologisk mångfald i odlingslandskapet måste förstärkas. Det behövs för att säkra de ekosystemtjänster, exempelvis pollinatörer, som livsmedelsproduktionen är beroende av. Det är också viktigt för att göra odlingslandskapet mer motståndskraftigt mot klimatförändringarna och extremväder. Ängsytor och hagmarker är naturlig hemvist för ett stort antal arter och har positiva effekter på det kringliggande odlingslandskapet. Jag anser att det behövs en översyn av de olika stödformer och stödåtgärder som finns för att öka omfattningen av ängsytor och hagmarker.

7. Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027, punkt 4 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 138, 140 och 144,

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 54 och 55 samt

2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 10, 18, 36–39 och 43 samt

avslår motionerna

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 5, 6, 28 och 52,

2024/25:1570 av Helena Lindahl (C) och

2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 8.

Ställningstagande

Att i första hand prioritera att sätta in åtgärder mot näringsläckage där de har mest effekt kräver ökad kunskap om näringsämnen i mark. Genom en kartering av näringsämnen i mark kan områden med hög läckagerisk identifieras. Jag anser att resultaten av en sådan markkartering bör kopplas till utökade stöd till fånggrödor, buffertzoner och våtmarker.

Agroekologiska och kretsloppsbaseade bruksmetoder har ofta en låg användning av insatsmedel och en effektiv, och generellt sett, lägre näringsanvändning än konventionella jordbruk. Det finns många exempel på spjutspetsverksamheter som driver utvecklingen mot nya energi- och resurssnåla system framåt. Mot denna bakgrund anser jag och mitt parti att

stödnivåerna och informationsinsatserna för agroekologiska och kretslopps-baserade brukningsmetoder behöver öka.

Jordbrukspolitiken har länge varit inriktad på storleksrationalisering. För att kunna ha ett levande lantbruk i hela landet som bidrar till landsbygds-utveckling ur ett bredare perspektiv samt ett mer regenerativt jordbruk, ökad självförsörjningsgrad och mindre sårbarhet måste jordbrukspolitiken också främja små och mellanstora jordbruk. Ett levande lantbruk i hela landet är avgörande också för stärkt motståndskraft i klimatkrisens spår. Sveriges och EU:s jordbrukspolitik ska därför inriktas på att öka miljö- och klimatnyttan samt säkra livsmedelsproduktionen i ett förändrat klimat. Medel från de arealbaserade direktstöden bör styras om till höjda miljöersättningar och odlingsmetoder som ökar jordens bördighet och kolinlagring och som bidrar till biologisk mångfald. Även andra miljöinsatser måste främjas. Jordbruket står inför nya utmaningar men också nya möjligheter. I syfte att skapa bättre förutsättningar för innovation och spridning av nya metoder vill jag införa stöd till innovationsjordbruk så att pionjärer ges förutsättningar att utveckla nya brukningsmetoder med ökad klimatanpassning och minskad klimatpåverkan i synergi med stärkt biologisk mångfald. Det finns även en potential inom jordbruket att bidra med minskat markläckage av växthusgaser och ökad kolinlagring. Sverige bör verka för att investeringar, produktion och nedmyllning av biokol ska främjas genom exempelvis EU:s strategiska plan, jordbruks- och regionstöd och Klimatklivet.

En negativ trend som fortsätter hålla i sig är att jordbruksenheterna blir färre och större. De tidigare nämnda höga kraven på enskilda bönder att orientera sig inom juridik och företagsekonomi samtidigt som de måste utföra administrativt arbete stärker trenden, och mindre jordbruk blir utkonkurrerade. Jag och mitt parti vill satsa på svenska bönder och få stopp på nedläggningen av jordbruk. För att kunna ha ett levande lantbruk i hela landet som bidrar till landsbygdsutveckling ur ett bredare perspektiv, bevarad och ökad biologisk mångfald, ökad självförsörjningsgrad och mindre sårbarhet måste stödet också riktas till små och mellanstora jordbruk. EU:s gemensamma jordbrukspolitik och dess stödfunktioner har under alltför lång tid varit inriktad på stora gårdar. Därför är det extra viktigt att vi från svenskt håll stöttar små och medelstora gårdar.

Vidare noterar jag att i det nya stödet för restaurering av betesmarker och slåtterängar ingår inte naturvårdsbränning av ljunghed och gräsmark, myrslätter eller hamling. Detta är något som efterfrågas av Världsnaturfonden, Lantbrukarnas Riksförbund och Naturskyddsföreningen, och något som jag och mitt parti håller med om. Naturvårdsbränning av ljunghed och gräsmark, myrslätter eller hamling bör ingå i det nya stödet för restaurering av betesmarker och slåtterängar. Jag anser även att miljöersättningen till ängs- och betesmarker inom den strategiska planen överlag bör öka.

8. Livsmedelsstrategin, punkt 5 (S)

av Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Jytte Guteland (S), Markus Selin (S) och Björn Petersson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 14 och avslår motionerna

2024/25:1001 av Rickard Nordin (C) yrkande 2,

2024/25:2805 av Sten Bergheden (M) yrkande 1,

2024/25:2811 av Sten Bergheden (M),

2024/25:2856 av Sten Bergheden (M) och

2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkandena 14 och 32.

Ställningstagande

Under de senaste åren har behovet av att stärka den svenska försörjningsförmågan blivit särskilt tydligt. Med klimatförändringar, coronapandemin och Rysslands invasion av Ukraina har lantbrukets stora importberoende av insatsvaror skapat otrygghet i hela livsmedelskedjan. Samtidigt minskar antalet lantbrukare i Sverige och lönsamheten fortsätter att vara låg. Det är tydligt att den nuvarande utformningen av livsmedelsstrategin inte är rustad för dagens förutsättningar. Strategin behöver uppdateras. Mot denna bakgrund välkomnar vi regeringens meddelande om att uppdatera livsmedelsstrategin. Vi vill dock betona att livsmedelsstrategin behöver uppdateras utifrån en längre tidshorisont med satsningar på nya områden som verkligen adresserar jordbruks- och livsmedelssektorns behov. Det är också viktigt att strategin utformas i samverkan med relevanta aktörer i hela livsmedelskedjan för att på bästa sätt stärka svensk konkurrenskraft.

9. Livsmedelsstrategin, punkt 5 (C)

av Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkandena 14 och 32 samt avslår motionerna
2024/25:1001 av Rickard Nordin (C) yrkande 2,
2024/25:2805 av Sten Bergheden (M) yrkande 1,
2024/25:2811 av Sten Bergheden (M),
2024/25:2856 av Sten Bergheden (M) och
2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 14.

Ställningstagande

För att svenskt jordbruk ska kunna utvecklas långsiktigt och leverera alla de positiva saker som vi förknippar med svenskt jordbruk så behöver företagen vara lönsamma och konkurrenskraftiga. Ett långsiktigt konkurrenskraftigt jordbruk är också avgörande för att stärka den svenska beredskapen i kris. Då behöver regeringen prioritera förslag som sänker företagens kostnader och minskar deras administrativa bördor. Myndigheterna måste tydligare bidra till målen i den nationella livsmedelsstrategin om att produktionen ska öka. Sedan det övergripande målet i den nationella livsmedelsstrategin antogs av riksdagen 2017 har det blivit tydligare för myndigheterna att de ska prioritera svensk matproduktion men fortfarande brister arbetet hos många myndigheter. Livsmedelsstrategin har precis reviderats, vilket mitt parti välkomnar. Jag anser att den nya livsmedelsstrategin behöver innehålla nationella och uppföljningsbara mål för produktionen och försörjningsförmågan av livsmedel i Sverige samtidigt som konkreta reformer för lönsamhet genomförs.

Ett föränderligt klimat där såväl torka som översvämningar blir mer vanligt förekommande ställer högre krav på jordbruket. Möjligheter att såväl reglera vattenståndet med dränering som spara vatten i bevattningsdammar blir alltmer viktigt för att säkra skördarna. Även våtmarker spela en viktig roll som buffring och lager av vattenflöden. Mer frekventa översvämningar gör även att jordbrukares vattenhantering alltmer påverkar andra aktörer nedströms, vilket kan vara andra markägare men också exempelvis dricksvattenreservoarer eller reningsverk. Vattenfrågorna i jordbruket kräver ett samlat grepp och bör därför beröras i den nya livsmedelsstrategin.

10. Klimatanpassning i livsmedelsstrategin, punkt 6 (C, MP)

av Emma Nohrén (MP) och Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 29 och

2024/25:3169 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 31.

Ställningstagande

Vi behöver stödja klimatanpassning av svenskt jordbruk så att vi kan producera mer mat i ett förändrat klimat. Vi anser därför att klimatanpassning ska inkluderas i Sveriges livsmedelsstrategi.

11. Konkurrenskraftigt jordbruk, punkt 7 (S)

av Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Jytte Guteland (S), Markus Selin (S) och Björn Petersson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 5 och avslår motionerna

2024/25:1814 av Peter Ollén m.fl. (M) yrkandena 1 och 3,

2024/25:1927 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 6,

2024/25:2832 av Sten Bergheden (M),

2024/25:2955 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 39 och

2024/25:3160 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 53 och 54.

Ställningstagande

Det svenska jordbruket spelar en central roll, inte bara för att producera kvalitativ och näringsrik mat utan även för att upprätthålla arbetsmöjligheter och skapa öppna landskap i hela landet. Dess betydelse har blivit än tydligare mot bakgrund av de gröna näringarnas roll i klimatomställningen och Sveriges behov av att säkra livsmedelsförsörjningen. Vi ser därför ett uppenbart behov av att stärka jordbruket. Genom att vidta en rad kraftfulla åtgärder kan vi uppnå ett konkurrenskraftigt och klimatvänligt jordbruk för en trygg framtid.

12. Konkurrenskraftigt jordbruk, punkt 7 (V)

av Kajsa Fredholm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1927 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 6 och avslår motionerna

2024/25:1814 av Peter Ollén m.fl. (M) yrkandena 1 och 3,

2024/25:2832 av Sten Bergheden (M),

2024/25:2955 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 39,

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 5 och

2024/25:3160 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 53 och 54.

Ställningstagande

Sverige tillhör de länder som har högst utsläpp av växthusgaser baserat på vad vi äter. Enligt syntesrapporten Mat, miljö och hållbarhet – Hur påverkar den mat vi svenskar äter planeten? (SLU Future Food Reports 14, 2024) beror det på att vi äter en stor andel kött och mejeriprodukter per person. Dessa produkter står för 65 till 75 procent av klimatutsläppen från kosten i de nordiska länderna. Det är långt högre än kosten i låg- och medelinkomstländer men även högre än många andra höginkomstländer. I en utvärdering av kostvanor i 156 länder konstaterades att Sverige tillhörde de länder med högst utsläpp baserat på vad vi äter, strax efter Nya Zeeland, Australien, USA och Argentina. Rapporten kommer till slutsatsen att det är bättre både för planeten och för hälsan att äta mer vegetariskt och mindre av animaliskt protein och mjölkprodukter. Om vi äter kött är det bättre med naturbeteskött, i stället för kött från djur som bara ätit foder från åkermark. Rapporten konstaterar att vi bl.a. behöver förändra konsumtionsmönstren genom att minska konsumtionen av animaliska produkter, minska överkonsumtionen, öka konsumtion av ekologiska produkter, minska konsumtion av råvaror från känsliga tropiska regioner, välja fisk från hållbara bestånd och kött från djur som bevarar biologiskt och kulturellt värdefull naturbetesmark.

Förutom en generell minskning av köttkonsumtionen är det viktigt att stimulera metoder som belastar miljön så lite som möjligt, minskar importen och tar största möjliga hänsyn till djurens rätt till ett naturligt beteende i enlighet med djurskyddslagen. Vår köttkonsumtion bör i betydligt större utsträckning bestå av svenskt ekologiskt kött eller viltkött. Då jordbruksmark är en knapp resurs på global nivå finns anledning att producera mat som kräver mindre markyta. Detta behov kommer att växa då vi blir fler människor i världen och ökad efterfrågan på jordbruksmark därutöver riskerar att leda till tropisk avskogning.

Jag anser att en handlingsplan bör tas fram för hur klimat- och miljöpåverkan av livsmedelskedjan, inklusive animalieproduktionen, ska minskas.

13. Konkurrenskraftigt jordbruk, punkt 7 (C)

av Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:2955 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 39 och

2024/25:3160 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 53 och 54 samt
avslår motionerna

2024/25:1814 av Peter Ollén m.fl. (M) yrkandena 1 och 3,

2024/25:1927 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 6,

2024/25:2832 av Sten Bergheden (M) och

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 5.

Ställningstagande

Att det finns tillgång till bruksbar jordbruksmark är grunden för en stärkt svensk livsmedelsförsörjning, och störst betydelse har det att vi kan öka avkastningen från befintliga jordbruksarealer. Det finns även åkermark som legat för fåfot, dvs. obrukad, i flera år men som med relativt små insatser kan brukas igen. Jag och mitt parti vill därför införa ett nytt stöd för restaurering och nyodling av åkermark. Det ska ha som främsta syfte att främja ett aktivt brukande och öka matproduktionen, men det kan också ha ett kulturhistoriskt värde eller fylla ett miljö- och klimatsyfte då det finns åkermarker som inte lämpar sig för matproduktion utan där exempelvis återvätning är ett bättre alternativ.

Förutsättningarna för och behoven inom primärproduktionen i ett stärkt civilt försvar är viktiga att börja utveckla. En aspekt av Sveriges försörjningsförmåga är att öka andelen svenskproducerad mat. För att göra det krävs att svenskt jordbruk är konkurrenskraftigt. Goda förutsättningar att bedriva jordbruk i Sverige spelar roll. Att öka och bevara den odlingsbara marken är viktigt ur ett beredskapsperspektiv, inte minst för att kunna ställa om produktion och verksamhet om det skulle behövas. Hur lätt det är att ställa om produktionen beror i sin tur såväl på när på året vi befinner oss som på vilka insatssvaror som finns tillgängliga m.m. För att andelen svensktillverkade livsmedel ska öka då måste de svenska bönderna få bättre möjligheter att konkurrera med matproducenter i utlandet. Det handlar om alltifrån att det måste bli billigare att driva jordbruk till att Sverige måste sätta mer press i EU för att andra länder ska närma sig de hårda miljö- och djurskyddskrav som svenska bönder följer.

Utöver de förändringar som behövs för att på övergripande system- och planeringsnivå säkerställa en bättre motståndskraft och ett utvecklat civilt försvar inom de gröna näringarna kan också motståndskraften behöva stärkas på gårdsnivå. Beroendena mellan primärproduktionen och andra samhällsviktiga verksamheter är enligt Sveriges lantbruksuniversitet enormt stora. Det betyder att om det blir avbrott i någon annan samhällsviktig verksamhet kan det också få konsekvenser för primärproduktionen. För att minska sårbarheter på gårdsnivå vill jag och mitt parti att självförsörjningen av energi och lagerhållning på gård ökar. Allt fler svenska jordbruk har investerat i gårdsnära vind- och solkraft där det finns en teknisk möjlighet att kunna koppla bort sig från nätet och fortsätta producera el till det slutna systemet vid ett elavbrott. Det är en lovande utveckling samtidigt som det också finns en hel del utmaningar, exempelvis när det gäller energilagring vid längre perioder. Även om vind- och solkraft än så länge inte är lika tillförlitliga som ett dieselaggregat, så kan det vara ett viktigt komplement till framtida reservkraft-aggregat.

14. EU-regler, punkt 8 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD) och Victoria Tiblom (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 1, 2 och 8.

Ställningstagande

EU-medlemskapet har medfört hård konkurrens för de svenska bönderna. På EU:s inre marknad konkurrerar svenska bönder med andra aktörer i övriga medlemsländer och måste då följa EU:s regelverk. Samtidigt finns omfattande lagstiftning om exempelvis miljö och djurhållning, som i många fall är specifik för Sverige och som går längre än EU:s krav. Därtill är den svenska byråkratin ofta mer nitisk än i andra EU-länder när det gäller genomförande av EU-lagstiftning i svenska lagar och förordningar och i tillämpningen av dessa. Vi anser att det av instruktionerna till samtliga berörda myndigheter bör framgå att myndigheterna ska genomföra EU-direktiv och tillämpa EU-förordningar på ett sätt som ger så goda konkurrensförutsättningar som möjligt, inom EU-reglernas ramar, för berörda näringar. Företrädare som aktivt förhandlar regler på EU-nivå inom områden som kan påverka lantbruk ska också få instruktion om att bedöma de positiva och negativa konsekvenserna för det svenska

lantbruket av nya regler mycket tidigt i processen. De ska även verka för goda konkurrensförutsättningar för svenskt lantbruk. Vidare anser vi att den EU-gemensamma jordbrukspolitiken ska vara utformad på ett sätt som är anpassat till svenska förhållanden. Det krävs därför att den är tillräckligt flexibel och att så mycket som möjligt av besluten delegeras till nationell nivå. Vi anser att regeringen ska verka för att akter som delegeras till EU-kommissionen ska beslutas av medlemsstaterna om de areella näringarna påverkas negativt.

15. Generationsskiften inom jordbruk, punkt 9 (S)

av Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Jytte Guteland (S), Markus Selin (S) och Björn Petersson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 6 och avslår motionerna

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 51,

2024/25:2189 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S),

2024/25:2240 av Ida Karkiainen (S) och

2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

För att ställa om jordbruket mot en socialt hållbar och miljömässigt konkurrenskraftig produktion behöver branschen ges rätt förutsättningar. Samarbete, investering och engagemang är nyckelord för att uppnå detta skifte. Inte minst krävs att fler unga får upp ögonen för jordbruk. Antalet yngre jordbrukare har minskat stadigt och prognosen framåt går i samma riktning. Det är därför avgörande att vi ger förutsättningar för att jordbruken ska kunna utvecklas och bli fler. Vi måste också säkerställa kompetensförsörjningen. I dag är det svårt att hitta arbetskraft med rätt kompetens på rätt plats. Sverige ligger dessutom lågt i internationella jämförelser när det gäller högre utbildning som är relevant för jordbruksnäringen. Vi föreslår att en utredning tillsätts för att underlätta generationsväxlingar och stärka kompetensförsörjningen inom jordbruket.

16. Generationsskiftet inom jordbruk, punkt 9 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 2 och
avslår motionerna

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 51,

2024/25:2189 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S),

2024/25:2240 av Ida Karkiainen (S) och

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 6.

Ställningstagande

Det svenska lantbruket måste framtidssäkras. En viktig del av det är att säkra att en ny generation lantbrukare kliver in och utvecklar den svenska livsmedelsproduktionen. Det behövs riktade åtgärder till unga, både för att underlätta ägarskifte och uppstart och för att fler ungdomar ska välja ett yrke inom lantbruket. Mitt parti vill se fler lantbruk i hela landet, och vi ser stora problem med den förda politiken som leder till storleksrationalisering. Jag föreslår att relevanta myndigheter ska få i uppdrag att se över möjligheterna att underlätta delägarskap inom lantbruksföretag, utan att det går ut över jordförvärvslagen. Detta är en åtgärd för att underlätta för nästa generation jordbrukare.

17. Finansiering av jordbruk, punkt 10 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD) och Victoria Tiblom (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1371 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 38 och

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 34, 40 och 41 samt
avslår motionerna

2024/25:1927 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 8 och

2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

I dag vittnar många om att det är svårt att generationsskifta lantbruksfastigheter då fastighetspriserna är höga och det är svårt att lösa ut syskon för den som vill ta över familjegården. Vi ser därför att det bör utredas hur en statlig kreditgaranti kan utformas för att underlätta generationsskiften, och även för att underlätta för personer utan anknytning till lantbruk att få ta del av en sådan garanti i syfte att öka svensk livsmedelsproduktion och försörjningsförmåga.

Många i Sverige förstår inte vilken press och vilken arbetsbörda det innebär att bedriva animalieproduktion. Det innebär ofta tungt arbete varje dag, varje vecka, året runt. Många företagare kan stänga sin verksamhet några veckor och ta semester, men den som arbetar med animalieproduktion kan inte utan vidare lämna sina djur. För att ta semester måste bonden som företagare i regel själv betala någon för att utföra daglig tillsyn av djuren. Många löser detta genom att aldrig ta semester, vilket innebär en stor risk socialt och hälsomässigt och i slutändan även en fara för de djur som bonden som företagare har ansvar för. Egen vidareutbildning kan också bli lidande, vilket kan påverka företagets utvecklingsmöjligheter negativt. Djurhållarna måste få bättre möjligheter till avbyte.

Ett bättre fungerande system för avbyte skulle även kunna underlätta för djurhållare att kombinera arbetet med privatlivet. Det gynnar alla djurhållare, men det skulle kunna vara så att det i högre grad möjliggör för kvinnor att ta steget att bli djurhållande jordbrukare. Generationsskiften torde också kunna underlättas. Av alla dessa skäl anser vi att det bör utredas hur ett statligt medfinansierat stöd till en avbytartjänst för animalieproducenter, som syftar till social hållbarhet, skulle kunna utformas. Ett sådant stöd bör utformas för att ge möjlighet till ett garanterat andningshål, ökade möjligheter till vidareutbildning och hjälp i personlig kris. I väntan på utredningsresultatet bör ett pilotprojekt initieras i två län.

Det pris som svenska mjölkbönder får för mjölken avgörs till stor del av mejerier. Antalet mejerier är begränsat och konkurrens om mjölken bör underlättas. Bönderna är ofta andelsägare i en mejerikooperation. Det kan finnas ett intresse från vissa andelsägare att ta ut sin andel för att investera i ett nytt mejeri. Det kan handla om att en handfull stora mjölkgårdar eller producenterna i en bygd går samman för att bygga ett lokalt varumärke. Det finns dock en lång fördröjning innan man får ut sin andel. Det bör utredas vad ett statligt lån för att överbrygga denna karenstid skulle innebära för konkurrensen, prissättningen, vinstfördelningen och lönsamheten i näringen. Utökade möjligheter att starta nya mejerier skulle underlätta för mer småskalighet och nischning. Det måste finnas vägar, för de som vill, som leder i motsatt riktning, bort från sammanslagningar och stordrift.

18. Finansiering av jordbruk, punkt 10 (V)

av Kajsa Fredholm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1927 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 8 och
avslår motionerna

2024/25:1371 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 38,
2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 34, 40 och 41 samt
2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

I många fall köps, enligt en undersökning från LRF Ungdomen, mindre gårdar i dag upp av äldre lantbrukare som är kapitalstarkare. Det leder till en större koncentration av markägandet och försvårar för unga människor att starta mindre lantbruk. I dag finns ekonomiskt startstöd att få för företag men det kräver att företaget kommer upp i en halvtidstjänst eller mer för huvudbrukaren. De flesta av dagens lantbruksföretag kommer dock inte upp i så mycket arbete, vilket förstärker utvecklingen mot färre och större aktörer. LRF Ungdomen vill i stället att det utreds hur ett etableringslån för unga människor kan utformas, som i likhet med CSN-lånet skulle ha en subventionerad lånedel och en bidragsdel, med större möjlighet att låna större summor till förmånliga villkor. Jag anser att regeringen bör utreda hur ett etableringslån, likt CSN-lån för studier, kan utformas i syfte att underlätta för unga människor att ta över lantbruk genom subventionerad lånedel och bidragsdel.

19. Finansiering av jordbruk, punkt 10 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 1 och
avslår motionerna

2024/25:1371 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 38,
2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 34, 40 och 41 samt
2024/25:1927 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 8.

Ställningstagande

Det svenska lantbruket måste framtidssäkras. En viktig del av det är att säkra att en ny generation lantbrukare kliver in och utvecklar den svenska livsmedelsproduktionen. Det behövs riktade åtgärder till unga, både för att underlätta ägarskifte och uppstart och för att fler ungdomar ska välja ett yrke inom lantbruket. Samtidigt vittnar LRF Ungdomen om hinder för unga lantbrukare att komma till. Detta förklaras bl.a. av det faktum att lantbruksföretag över tid växt sig större och större, varvid ägarskiftet från en generation till en annan ställer högre krav på den som tar över. Mitt parti vill se fler lantbruk i hela landet, och vi ser stora problem med den förda politiken som leder till storleksrationalisering. Jag vill genomföra en satsning på kompetensutveckling, rådgivning och åtgärder riktade till unga och föreslår bl.a. ett etableringslån för unga lantbrukare.

20. Lånegarantier via Europeiska investeringsbanken, punkt 11 (V, MP)

av Emma Nohrén (MP) och Kajsa Fredholm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1927 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 7 och

2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

För att en yngre person ska kunna köpa eller ta över ett lantbruk krävs förutom köpeskillingen även pengar till investeringar för att få lönsamhet i verksamheten. I flera länder inom EU kan Europeiska investeringsbanken ge lånegarantier för hälften av lånet. Genom detta blir bankernas säkerhet större. I Sverige finns dock inte ett sådant system. Vi anser att det finns starka skäl att verka för att ett sådant system införs i Sverige för att stärka unga människors möjligheter till att skaffa kapital för att köpa eller ta över små eller medelstora lantbruk. Regeringen bör verka för att Sverige kan nyttja lånegarantier från Europeiska investeringsbanken i syfte att underlätta investeringar för unga människor vid ägarskiften inom lantbruket.

21. Regelförenkling, punkt 12 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD) och Victoria Tiblom (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 55, 56, 59 och 60 samt

avslår motionerna

2024/25:2005 av John E Weinerhall (M) yrkande 1,

2024/25:2647 av Aron Emilsson (SD) yrkande 1,

2024/25:2802 av Sten Bergheden (M),

2024/25:2873 av Sten Bergheden (M) och

2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 30.

Ställningstagande

Det måste bli enklare att bedriva jordbruk utan att överge höga ambitioner när det gäller miljön. All politik och myndighetsutövning bör i högre grad utgå från att konkurrenskraft, tillväxt och aktivt brukande av mark i Sverige ska gynnas. Det handlar om att se systemet ur ett helhetsperspektiv. Lagstiftning och myndigheter bör eftersträva långsiktiga och målstyrda regelverk med mer generella rutiner och allmänna råd och styra bort från en kultur av detaljstyrning och skjutmåttjustis. Vi anser att en utredning bör tillsättas som ska göra en bred genomlysning med syftet att förenkla regleringen av jordbruk och öka rättssäkerheten för jordbrukare. Byråkratin måste minskas och vardagen för lantbrukare underlättas. Därtill ska samtliga berörda myndigheter ha löpande förenklingsuppdrag. Förenkling är något som alla regeringar på senare tid har eftersträvat men det har visat sig svårt att uppnå verkliga förenklingar inom de regler som finns. Därför ska förenklingsuppdragen delvis innefatta att myndigheterna ska föreslå slopade regleringar på nationell nivå eller EU-nivå, som sedan kan förverkligas av politiken. Det är nämligen genom politiska förslag som krånglet börjar. Förslagen ska analyseras med avseende på konsekvenserna av de nuvarande reglerna och av en slopad reglering.

Rättssäkerheten vid tillsyn måste öka. I dag kan olika bedömningar göras i olika kommuner som i vissa fall resulterar i kommunala särkrav. Länsstyrelserna bör öka ansträngningarna att likrikta tillsynen i kommunerna. En särskild miljöprövningsdelegation inom en eller ett par länsstyrelser, med särskild kompetens inom jordbruk för beslut som rör jordbruksärenden, bör

också upprättas. Med god sakkompetens kan hänsyn tas till verksamhetens förutsättningar och avgöranden verklighetsanpassas. Jordbruksverket bör få starkare instruktioner att i sin tillsynsvägledning arbeta för att länsstyrelserna och kommunerna ska behandla lantbrukare lika, oavsett var i landet dessa finns. Vi anser att kompetenshöjande specialisering av tillsynspersonal genom samarbete mellan kommuner bör uppmuntras och att hinder för det minskas.

Balansen mellan exempelvis miljökrav och förvaltningslagens regler som ska säkerställa en god myndighetsutövning kan vara svår att upprätthålla. Även om de flesta tillsynspersoner gör ett gott jobb finns det många exempel på när tillsynen av efterlevnaden av regler inom lantbruket brustit eller varit mycket olik i olika landsdelar. Resultatet har i vissa fall blivit orimliga krav. Samtidigt ökar tillsynen i och med den nya kontrollförordningen i EU och utökade regler i Sverige. Liknande problem finns inom tillståndsgivning. Den svenska förvaltningslagen innehåller principer och krav på myndighetsutövning som är tänkta att hindra uppkomsten av bl.a. sådana problem vid tillsyn och tillståndsgivning. Vi anser att regeringen bör säkerställa att alla myndigheter som prövar tillståndsansökningar och utövar tillsyn inom de areella näringarna noga följer förvaltningslagens bestämmelser och principer, inte minst kravet på proportionalitet i beslut och åtgärder.

22. Regelförenkling, punkt 12 (C)

av Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 30 och
avslår motionerna

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 55, 56, 59 och 60,

2024/25:2005 av John E Weinerhall (M) yrkande 1,

2024/25:2647 av Aron Emilsson (SD) yrkande 1,

2024/25:2802 av Sten Bergheden (M) och

2024/25:2873 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Regelbördan för jord- och lantbrukare måste ses över på alla nivåer. Den lantbrukare i Sverige som t.ex. bedriver mjölk- och nötköttsproduktion i kombination med växtodling har i dag närmare 500 lagkrav att förhålla sig till, enligt Lantbrukarnas Riksförbund. På EU-nivå vill vi att kommissionen ska rensa i sin regelflora och att de kontroller som följer med regelverken

successivt ska minska och bli mer resultatorienterade. Detsamma behöver ske bland de inhemska regler som våra företagare behöver leva upp till. Regeringen har utlovat att åtgärda detta men ännu finns inga resultat.

23. Mål för ekologisk produktion, punkt 13 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD) och Victoria Tiblom (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1373 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 20 och

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 35 och

avslår motionerna

2024/25:1927 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 4.1 och

2024/25:2739 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Den tidigare regeringen har fastställt ett inriktningsmål för ekologisk produktion och konsumtion som innebär att 30 procent av den svenska jordbruksmarken ska utgöras av certifierad ekologisk jordbruksmark 2030 och att 60 procent av den offentliga livsmedelskonsumtionen ska utgöras av certifierade ekologiska produkter 2030. En ökad ekologisk produktion bör i stället främst bygga på rimliga konkurrensvillkor och förutsägbara regler där bönder, handel och konsumenter själva utvecklar det ekologiska konceptet. Om sådana mål inte samspelar med marknadens efterfrågan kan de leda till inlåsning av jordbrukare i ett högre kostnadsläge utan att de kan få ut mervärdet för sina produkter. Om mål för andelen ekomärkt mat i offentliga köp sätts på en högre nivå än mål om lokalt producerad mat kan det bidra till ökad livsmedelsimport. Det viktigaste för miljön är att andelen mat producerad i Sverige och lokalt ökar.

Vi anser att svensk livsmedelsproduktion ska styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer. Detta betyder att Sverige ska avveckla de tidigare inriktningsmålen och motverka att liknande mål sätts upp på EU-nivå och att sådana mål i alla fall inte blir bindande.

24. Mål för ekologisk produktion, punkt 13 (V)

av Kajsa Fredholm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1927 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 4.1 och
avslår motionerna

2024/25:1373 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 20,
2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 35 och
2024/25:2739 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Jag och mitt parti anser att det strategiska arbetet för hela livsmedelskedjan måste omfattas av höga ambitioner för hållbarhet, djurvälstånd, innovation och självförsörjningsförmåga. Den ekologiska produktionen har stor betydelse för en sådan inriktning och har i Sverige framgångsrikt kombinerat matproduktion med minskad negativ miljöpåverkan. Användning av bekämpningsmedel är väldigt begränsad och ingen konstgödsel nyttjas i ekologisk produktion, vilket gynnar biologisk mångfald och minskar utsläpp av växthusgaser och kväve. Då det ekologiska lantbruket är mindre beroende av importerade insatsmedel – och i högre grad består av en cirkulär produktion – är produktionen robustare och mindre sårbar, vilket bidrar till ökad självförsörjningsförmåga i livsmedelskedjan. Den ekologiska produktionen bidrar till att nå ett flertal av våra nationella miljömål samt de globala hållbarhetsmålen och det globala ramverket för biologisk mångfald. Jag anser därför att Sverige bör anta ett mål om minst 30 procent ekologiskt brukad areal till 2030.

25. Utveckling av ekologisk produktion, punkt 14 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD) och Victoria Tiblom (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 36 och

avslår motionerna

2024/25:2077 av Mats Green (M) yrkandena 1 och 2,
2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 32,
2024/25:3055 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 81 och
2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 9.

Ställningstagande

Det allmänna bör stödja den ekologiska produktionen att utveckla dess produktivitet, eftersom produktiviteten är lägre i ekologisk produktion. Miljönyttan är större i ett par avseenden, men eftersom vi anser att ekologisk produktion ska konkurrera genom sina egna styrkor snarare än puttas framåt av politiken bör det allmänna i stället stödja utvecklingen av miljönyttan, vilket i Sverige är det största argumentet för att handla ekologiska produkter. Det leder även till mindre miljöbelastning, som är ett viktigt värde i sig.

26. Utveckling av ekologisk produktion, punkt 14 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 32,
2024/25:3055 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 81 och
2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 9 och
avslår motionerna
2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 36 och
2024/25:2077 av Mats Green (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Ekosystemens skydd behöver förstärkas kraftigt; både hav, skog och jordbruksmark behöver ökat skydd så att inte ekosystemtjänsterna kollapsar och försörjningsförmågan urholkas. För att uppnå en hållbar livsmedelsproduktion som inte belastar de ekologiska systemen anser jag att andelen ekologisk livsmedelsproduktion behöver öka.

Vidare anser jag att för att det ska finnas ekologiska livsmedel att tillgå till rimliga priser krävs det att det finns stöd och styrmedel för ekologisk produktion. Jag vill bl.a. öka stödnivåerna i fråga om ekologiskt jordbruk och öka satsningarna för att främja ekologiska brukningsmetoder samt öka stödet till olika typer av miljöåtgärder för stärkt biologisk mångfald.

Det svenska lantbruket måste också framtidssäkras genom att den nuvarande bondegenerationen stöttas. Motståndskraften och beredskapen mot kriser i omvärlden och behovet av klimatanpassning måste öka på gårdsnivå. Åtgärder för ökad krisberedskap kan många gånger gå hand i hand med ökad klimatnytta, förbättrad lönsamhet och minskad belastning på ekosystemen. Utökad rådgivning och utbildningsprogram behövs för att fler lantbrukare ska få de kunskaper som krävs om hur beredskapen kan stärkas och jordbruket ska förhålla sig till ett förändrat klimat. Jag anser att det behövs kunskaps-satsningar på integreringen av regenerativa jordbruksmetoder och ökade kunskaper om klimatvinsterna med ekologisk produktion, sett till den lägre kvävetillförseln och avsaknaden av nyproducerat reaktivt kväve som insatsmedel.

27. En växtbaserad jordbrukssektor, punkt 15 (S)

av Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Jytte Guteland (S), Markus Selin (S) och Björn Petersson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 13 och avslår motionerna

2024/25:781 av Magnus Manhammar (S),

2024/25:2956 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C),

2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 31.2 och

2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 20 och 23.

Ställningstagande

I takt med att efterfrågan på växtbaserade livsmedel ökar vill vi skapa bättre förutsättningar att odla växtbaserade protein på svenska gårdar. Att äta mer växtbaserat är en del av klimatomställningen, inte minst när transportsträckorna är korta. Det gäller också för djurfodret som till stor del består av proteingrödor. För att öka odlingsvolymerna spelar även förädlingen en viktig roll. Vi ser potentialen i att diversifiera produktionen på svenska gårdar genom att uppmuntra lantbrukare att kombinera uppfödning av slaktdjur med odling av proteingrödor, både för humankonsumtion och för djurfoder.

28. En växtbaserad jordbrukssektor, punkt 15 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 31.2 och

2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 20 och 23 samt

avslår motionerna

2024/25:781 av Magnus Manhammar (S),

2024/25:2956 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) och

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 13.

Ställningstagande

För att öka försörjningsförmågan och kunna klara en situation med stängda gränser är det avgörande att svenskt jordbruk kan drivas utan import av drivmedel och insatsvaror. Vi behöver ställa om jordbruket och transportsektorn samtidigt som vi stöder forskning och innovation för att göra livsmedelssektorn robust så att den kan fungera även vid omfattande kriser och krig. Jag anser att Sverige måste använda ny teknik för att öka den inhemska odlingen av protein, minska beroendet av import av gödning och minimera användningen av bekämpningsmedel.

Vi behöver även stödja klimatanpassningen av svenskt jordbruk så att vi kan producera mer mat i ett förändrat klimat. Sveriges livsmedelsproduktion behöver klimatsäkras genom satsningar på proteingrödor, både för humankonsumtion och som alternativ till importerat protein som soja för animalieproduktionen. Samtidigt finns det mycket som står i vägen för att bönder ska kunna satsa på produktion av proteingrödor. Problemet beror delvis på oflexibla verksamhetsinriktningar. Det finns också exempel på när lönsamheten är för låg för att verksamheten ska gå runt. Det beror också till stor del på att det inte finns svenska förädlingsanläggningar. Så länge det inte finns förädlingsanläggningar är det svårt att få upp odlingsvolymerna, och utan att det tillhandahålls stora odlingsvolymerna är det inte lönsamt att investera i inhemska anläggningar. Jag föreslår att utvecklingen av förädling av växtprotein ska stödjas och att ett stimulanspaket för att öka odlingen av proteingrödor tas fram.

29. Jordbruksproduktion i ett förändrat klimat, punkt 16 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 137, 145 och 147 samt

2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 42 och

avslår motion

2024/25:1641 av Anders Karlsson (C) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Jordbrukspolitiken har under lång tid varit inriktad på storleksrationalisering. För att kunna ha ett levande lantbruk i hela landet som bidrar till landsbygdsutveckling ur ett bredare perspektiv samt ett mer regenerativt jordbruk, ökad självförsörjningsgrad och mindre sårbarhet måste jordbrukspolitiken också främja små och mellanstora jordbruk. Ett levande lantbruk i hela landet är också avgörande för stärkt motståndskraft i klimatkrisens spår. Sveriges och EU:s jordbrukspolitik ska därför inriktas på att öka miljö- och klimatnyttan samt säkra livsmedelsproduktionen i ett förändrat klimat. Miljöersättningarna bör höjas och odlingsmetoder som ökar jordens bördighet och kolinlagring och som bidrar till biologisk mångfald och andra miljöinsatser måste främjas. Jag vill öka tillgången till rådgivning och ekonomiska stöd som gynnar ökad kolinlagring i jordbruksmark och stoppa bortbyggandet av åkermark genom att åkermark klassas som ett riksintresse. Jag anser även att ett system för ekonomisk kompensation till jordbrukare som ökar kolinlagringen i marken bör utredas. Vidare bör användningen av biomassa från jordbruket utvecklas för bioenergiproduktion, t.ex. genom att man odlar mer hållbara energigrödor och använder skörderester eller gödsel för biogasproduktion.

30. Klimatanpassning av jordbruket, punkt 17 (S)

av Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Jytte Guteland (S), Markus Selin (S) och Björn Petersson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 13 och
avslår motionerna
2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 146 och 148 samt
2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 28, 30 och 32.

Ställningstagande

Regelverken för lantbruket måste anpassas för att underlätta klimatanpassning. Vi ser i dag att stelbenta regler stoppar nödvändiga åtgärder inom lantbruket, t.ex. regler för vattenuttag och biotopskydd. Genom att skapa flexibla regler kan vi hjälpa lantbrukare att hantera både torka och stora regnmängder, vilket förbättrar deras motståndskraft mot klimatförändringar och säkerställer att de kan fortsätta producera mat och andra viktiga resurser.

31. Klimatanpassning av jordbruket, punkt 17 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 146 och 148 samt
2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 28, 30 och 32 samt
avslår motion
2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 13.

Ställningstagande

Jordbruket behöver goda förutsättningar i hela landet, inte bara i de bördiga slättbygderna utan det gäller också mindre jordbruk i Norrland och i skogs- och mellanbygd – landsändar där förutsättningarna för jordbruk ofta är svårare. Vi behöver stödja klimatanpassning av svenskt jordbruk så att vi kan producera mer mat i ett förändrat klimat. I tider av kris och tilltagande klimatförändring ökar behovet av ett levande jordbruk i hela landet än mer. De små och medelstora jordbruken är mycket viktiga för den svenska livsmedelsproduktionen och behövs för att upprätthålla försörjningsförmågan i hela landet. De är viktiga för livsmedelssystemets motståndskraft, för krisberedskapen, och de utgör en viktig pusselbit i en livskraftig landsbygd. Jag och mitt parti vill stödja klimatanpassning av svenskt jordbruk så att vi kan producera mer mat i ett förändrat klimat.

Klimatförändringarna leder till att vi kommer att drabbas av längre perioder med ihållande torka. Jordbrukets vattenförsörjning är helt central för att upprätthålla produktionen. Både stora och små jordbruk drabbas av torka, det handlar exempelvis om att kunna vattna grödor och om vatten till betande djur. Även den ökande risken för översvämning är en stor utmaning för jordbruket. Inte bara kan odlingar förstöras när de läggs under vatten ökad nederbörd kan även leda till ökad avrinning, vilket kan ge upphov till spridning av föroreningar. Föroreningarna kan påverka produktionen av flera olika livsmedel, såsom kött, fisk och skaldjur, vegetabilier och dricksvatten. Det är viktigt att ett flertal åtgärder vidtas för att motverka detta.

Klimatanpassningsåtgärder kan vara mycket kostsamma för en liten lantbrukare och processen för att genomföra dem upplevs av många som komplicerad och tidskrävande. Utmaningarna kan ofta vara större för mindre lantbruk än för större. Jag vill bl.a. se över lagstiftningen för att säkra att mindre lantbrukare inte missgynnas av exempelvis restriktioner vid torka och stödssystemens utformning. Vidare vill jag att en utredning tillsätts om åtgärder för att skydda svenskt jordbruk från effekterna av klimatförändringar såsom långvarig torka eller översvämning.

Vidare sker det en utveckling av nya metoder för livsmedelsproduktion – metoder som inte tar jordbruksmark i anspråk, som är resurseffektiva eller på andra sätt bidrar positivt till att hejda klimatförändringarna. Hur utvecklingen av sådana alternativa resurseffektiva metoder för livsmedelsproduktion kan stödjas bör utredas.

32. Näringsläckage från jordbruket, punkt 18 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD) och Victoria Tiblom (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 2, 5, 8, 11 och 13 samt

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 62 och avslår motionerna

2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 9 och 12,

2024/25:2486 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 10,

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 141 och 142,

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 30, 40, 41, 49–52 och 56 samt

2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 21.

Ställningstagande

En fortsatt restriktiv hållning bör gälla för utsläpp av kväve och fosfor från källor till land. Vi anser att det är positivt att fortsätta med försök med strukturskalkning, vilket kan minska näringsläckaget från vissa typer av jordar. Detta är i regel en lönsam investering för jordbrukaren på sikt. Strukturskalkning kräver dock god dränering, vilket kan bli ett problem om marken arrenderas eller om kostnaden för dränering upplevs som alltför hög på kort sikt. Det bör utredas huruvida bidrag till åtgärder även för dränering ska kunna lämnas när det sker i samband med strukturskalkning.

Buffertremsor, bestående av gräs, buskar eller träd, är en annan effektiv metod för att minska näringsläckage från jordbruksmark till vattendrag och bidra till en bättre vattenkvalitet. De fungerar som barriärer som fångar upp och filtrerar näringsämnen som kväve och fosfor, vilket minskar risken för övergödning i vattenmiljöer. Dessutom bidrar de till att minska jorderosion genom att binda jordpartiklar och förbättra markstrukturen. Även om växterna i buffertremsan frigör näringsämnen när de dör och bryts ned sker detta långsamt och över en längre tidsperiod. Detta innebär att en del av näringsämnena återförs till marken och tas upp av nya växter, vilket minskar mängden näringsämnen som når vattendragen. Buffertremsor erbjuder också flera andra miljöfördelar, såsom att skapa livsmiljöer för vilda djur och bidra till biologisk mångfald. De kan även fungera som skyddszoner för att reducera spridning av bekämpningsmedel till vattendrag.

Täckgrödor kan också vara en effektiv åtgärd för att minska övergödning och jorderosion inom jordbruket. Ett exempel på en sådan gröda är täckbönor, vilket är en kvävefixerande gröda som kan bidra till att minska behovet av konstgödsel och samtidigt förbättra markstrukturen. En utredning om den nuvarande användningen av och tidigare forskning om täckbönor skulle kunna bidra till att hitta de mest effektiva och lämpliga sorterna för Sveriges klimat och jordbruksförhållanden. Detta skulle möjliggöra för jordbrukare att introducera täckbönor på ett mer effektivt sätt, samtidigt som statligt stöd kan erbjudas för att underlätta införandet av denna gröda.

En stor kostnad för gödselhantering är lagringen. Detta eftersom produktionen är ganska konstant, medan spridningen enbart sker vissa tider på året. Väderhändelser kan ytterligare försvåra. Därför är det angeläget att hitta vägar att lätta upp regelverket för när gödseln tillåts att spridas i de fall då det obetydligt påverkar näringsläckaget till vattendrag eller vid särskilda situationer. Det bör göras en översyn med det syftet. Det handlar om proportionalitet och värdefull flexibilitet.

33. Näringsläckage från jordbruket, punkt 18 (C)

av Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2486 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 10 och avslår motionerna

2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 2, 5, 8, 9 och 11–13,

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 62,

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 141 och 142,

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 30, 40, 41, 49–52 och 56 samt

2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 21.

Ställningstagande

Östersjön har allvarliga och omfattande problem med övergödning. När näringsämnen kväve och fosfor läcker ut i havet orsakas en kedjereaktion med bl.a. algblooming, syrebrist och bottendöd som följd. Tack vare EU har framsteg gjorts de senaste åren för att minska utsläppen men mycket återstår att göra, bl.a. när det kommer till att minska läckage från lantbruken, som står för en stor andel av näringsutsläppen.

Lantbrukets näringsläckage till Östersjön måste minska. Jag och mitt parti vill att EU-länderna inom Östersjöns avrinningsområde ökar sitt stöd för att minska lantbrukets näringsläckage, som det svenska stödet för odling av s.k. fånggrödor som tar upp växtnäring. Det är långt kvar tills EU:s nästa överenskommelse för jordbruket ska beslutas men det är viktigt att Sverige redan nu börjar jobba för åtgärder som gynnar såväl Sveriges miljö och klimatet som Sveriges lantbruk. Vi anser att EU-stöden i första hand bör gå till att betala för kollektiva nyttigheter, som biologisk mångfald och levande hav, i stället för ineffektiva produktionsstöd som fortfarande är vanligt förekommande i flera medlemsstater.

Dagens system leder till ineffektiva lantbruk med alltför stora läckage av näringsämnen till Östersjön. Det är hög tid att EU fasar ut de produktionskopplade jordbruksstöden. Pengarna som frigörs kan med fördel växlas över till att stärka det europeiska jordbrukets konkurrenskraft på bred front och till miljöinsatser som exempelvis leder till minskat växtnäringsläckage.

34. Näringsläckage från jordbruket, punkt 18 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 141 och 142,

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 30, 40, 41, 49–52 och 56 samt

2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 21 och avslår motionerna

2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 2, 5, 8, 9 och 11–13,

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 62 och

2024/25:2486 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 10.

Ställningstagande

I dagsläget finns ett krav att tillförseln av kväve i nitratkänsliga områden ska beräknas och dokumenteras i exempelvis en växtodlingsplan. Krav saknas för fosfor. Jag och mitt parti anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att Jordbruksverket ska komplettera 20 § i föreskriften (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket när det gäller växtnäring, så att, inom känsliga områden, även fosfor ingår i kravet på dokumentation genom växtodlingsplaner eller motsvarande.

Återföringen av fosfor och kväve till livsmedelsproduktionen måste öka. Jag beklagar att regeringen valde svagare skrivningar i de nya etappmålen för arbetet mot övergödning än vad Miljömålsberedningen föreslog. Det är allmänt vedertaget att ju mer precist ett mål är formulerat, desto bättre förutsättningar skapas för att arbeta mot att nå målet. Jag anser därför att etappmålet ska slå fast att till 2030 ska stallgödseln tas till vara på jordbruksmark så att tillförseln av växtnäringsämnen balanserar bortförsel. Vidare anser jag att kväveavgången från stallgödsel genom ammoniak ska reduceras med minst 20 procent till 2030, i enlighet med Miljömålsberedningens förslag.

För att minska övergödningen och utsläppen av lustgas och stärka ekosystemen i våra hav, sjöar och vattendrag, liksom på land, behöver mängden nyproducerat kväve (taget ur luften) som tillförs kretsloppet i form av mineralgödsel minska. Jag anser att regeringen ska utreda styrmedel och kompensationsåtgärder för att begränsa djurtätheten i läckagebenägna områden i syfte att minska tillförseln av näringsämnen till hav och vattendrag. Ett konkret styrmedel är växtnäringsbalanser på gårdsnivå. Vidare bör

regeringen utreda hur system för främjande av växtnärbalanser på gårdsnivå med låga överskott kan utformas och genomföras. Likaså behövs näringsbalanser på fältnivå införas i hela EU. Jag anser att regeringen ska utreda hur system för att beräkna näringsbalanser på fältnivå kan utformas, främjas och genomföras. Vidare måste regeringen inom EU driva frågan om system för att främja redovisning på EU-nivå och harmonisering av sådana system.

Jordbruket står inför nya utmaningar men också nya möjligheter. Jag ser behov av att direkt ge i uppdrag till Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Vinnova och andra lämpliga myndigheter att främja ny teknik och innovation för att minska utsläppen av växthusgaser från hantering av stallgödsel och användning av växtnäring. Produktion av konstgödsel genererar stora klimatutsläpp och fram tills nyligen kom två femtedelar av det konstgödsel som används i Sverige från Ryssland och Belarus som är stora producenter. Att minska lantbrukets beroende av konstgödsel är både en klimatfråga och en beredskapsfråga. Relevanta myndigheter bör ges i uppdrag att ta fram åtgärdsförslag för att öka integreringen av växtodling och djurhållning på gårdsnivå inom jordbruket, i likhet med ekologiska och kretsloppsanpassade bruksmetoder, för att minska behovet av konstgödsel och avgången av växthusgaser.

Även om lokala kretslopp ofta är effektivare när det gäller att minska nytillförsel av näringsämnen inom jordbruket finns en potential för transporterbar organisk gödning. Jag anser att innovation, utveckling och genomförande av tekniker för transporterbara organiska gödselmedel, t.ex. pellets av stallgödsel, måste stödjas.

Det behövs ett helhetsgrepp på hur infrastrukturen för ett förbättrat utnyttjande av stallgödsel kombinerat med ett minskat läckage av växthusgaser till atmosfären kan se ut. Jag anser därför att regeringen måste ge relevanta myndigheter i uppdrag att utforma förslag till åtgärder, samt finansiering för genomförande av sådana åtgärder.

35. Bekämpnings- och växtskyddsmedel, punkt 19 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD) och Victoria Tiblom (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 18–20 och avslår motion

2024/25:2661 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Användning av biologiska bekämpningsmedel (nematoder, insekter och spindeldjur, NIS) kan minska användningen av kemiska bekämpningsmedel, vilket minskar belastningen på miljön och är fördelaktigt ur arbetsmiljösynpunkt. Exempel finns dock på att insekter som har använts som biologiska bekämpningsmedel har spridit sig från utsättningsplatsen, förökat sig kraftigt och orsakat miljöproblem genom att livnära sig på eller konkurrera ut naturligt förekommande arter. Ett sådant exempel är harlekinnyckelpigan.

Vi anser att goda riskbedömningar måste göras före godkännande och att en hög försiktighetsnivå måste gälla. I motsats till genetiskt modifierade djur så får alla använda en NIS om den en gång har godkänts och ingen övervakning krävs efter godkännande, inte ens i de få fall där godkännandet begränsas till växthus. Det gör att ingen vet hur mycket och var den används och det finns ingen aktivitet som följer upp om riskbedömningen vid godkännandet var korrekt eller inte. Vi anser att en riskbaserad process för uppföljning bör inrättas för att upptäcka oförutsedd spridning och oförutsedda effekter. En utredning bör därför tillsättas om hur dagens bedömnings- och tillståndssystem fungerar.

Vi vill inte se en EU-lagstiftning, men vi vill att alla EU:s medlemsstater ska uppmanas att ha regelverk för prövning, riskbedömning och övervakning av biologiska bekämpningsmedel, eftersom organismerna kan komma att sprida sig över landsgränser i värsta fall.

När det gäller precisionsbesprutning med drönare går utvecklingen kring artificiell intelligens (AI) och drönare mycket snabbt, och den lagstiftning som i dag reglerar hur spridning av växtskyddsmedel med luftfartyg får ske (2 kap. 47 § förordning (2014:425) om bekämpningsmedel) är i dag föråldrad i vissa avseenden. Att använda drönare kombinerat med AI ger stora möjligheter till en effektiv precisionsbesprutning vilket gör att mängden växtskyddsmedel som behöver användas minskar kraftigt. Att i högre grad nyttja denna teknik kommer att underlätta för svenska lantbrukare och för Sverige att nå de mål som EU satt upp om en halverad användning av växtskyddsmedel. Även Naturvårdsverket har uppmärksammat detta och har lämnat ett förslag till regeringen om att ändra regelverket. Regeringen har remitterat förslaget. Vi anser att regeringen skyndsamt bör föreslå en justerad lagstiftning som möjliggör ett brett användande av drönare som verktyg vid distribution av växtskyddsmedel.

36. Genteknik, punkt 20 (S)

av Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Jytte Guteland (S), Markus Selin (S) och Björn Petersson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 12 och avslår motionerna

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 46–48 och

2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 33.

Ställningstagande

Växtförädling och modern växtbioteknik kommer att vara en viktig pusselbit i EU:s och Sveriges jordbruk framöver. Med nya tekniker som exempelvis CRISPR-Cas9 finns möjlighet att förbättra livsmedelsförsörjningen i världen, tillföra livsmedel nya önskvärda egenskaper och producera mer hållbart. Exempelvis kan vi med genmodifierade grödor möjliggöra ökad motståndskraft mot vissa sjukdomar och minska behovet av bekämpningsmedel. Vi tycker att det är viktigt att man lyssnar på och utgår från vetenskapen och forskningen i frågor som rör kloning eller genmodifierade produkter och behandlingar. Gentekniken ska vara etiskt försvarbar och användas så att människors och djurs hälsa samt miljön skyddas. Det innebär också att en bättre och säkrare teknik bör användas i stället för en äldre med mindre precision och säkerhet.

Kommissionen har nyligen föreslagit en mer tillåtande reglering av växter som tagits fram med nya genomiska tekniker för arter som kan korsas naturligt med varandra. Vi välkomnar detta förslag. Tekniken är ett viktigt steg mot en ökad försörjningsförmåga och ett mer miljövänligt jordbruk. Men tyvärr drar lagstiftningsprocessen ut på tiden. Vi anser därför att Sverige ska driva på för ett snabbare införande av det nya lagstiftningsförslaget i EU.

37. Genteknik, punkt 20 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD) och Victoria Tiblom (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 48 och avslår motionerna

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 46 och 47,

2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 33 och

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 12.

Ställningstagande

Godkännandeprocessen för genetiskt modifierade organismer i EU står still. En av orsakerna till det är att det inte finns acceptans för genetiskt modifierade växter i vissa av EU:s medlemsstater, oavsett vilka växter det handlar om. Vi ser behov av en ny modell för EU-lagstiftning som främjar viktig teknikutveckling. Den ska tillåta godkännanden på nationell nivå, samtidigt som den inre marknaden påverkas så lite som möjligt och med en fortsatt hög nivå av försiktighet. Lagstiftningen ska inte som i dag endast leda till godkännanden på EU-nivå utan ska alltså även kunna tillåta nationella godkännanden, t.ex. direkt efter den europeiska livsmedelssäkerhetsmyndighetens bedömning, så länge den aktuella medlemsstaten kan visa att den genetiskt modifierade växten inte riskerar att släppas ut på marknaden i andra EU-länder. På så sätt kan en medlemsstat gå före och utveckla nytt sortmaterial till jordbruket, om den så vill. Det är viktigt att beslutanderätt flyttas tillbaka till nationen.

38. Genteknik, punkt 20 (C)

av Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 33 och
avslår motionerna

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 46–48 och
2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 12.

Ställningstagande

Nya tekniker med genomredigering tillåter snabbare och precisare förädling av grödor. Sådana grödor skulle kunna främja produktiviteten i jordbruket genom bättre avkastning, förbättrad resistens mot sjukdomar och parasiter samtidigt som användningen av växtskyddsmedel skulle kunna minskas. Jag anser därför att kommersiell odling av genomredigerade grödor bör tillåtas i EU.

39. Växtförädling, punkt 21 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD) och Victoria Tiblom (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 31 och 49 samt avslår motionerna

2024/25:13 av Josef Fransson (SD) och

2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 19.

Ställningstagande

Växtförädling och inte minst nya växtförädlingsmetoder är kraftfulla verktyg som används för att påverka bl.a. odlingsförutsättningar och lönsamhet. Det är fullt möjligt redan i dag att med hjälp av växtförädling rädda utrotningshotade växter såsom almen. Det är också möjligt att utveckla grödors egenskaper som minskar miljöbelastningen vid kommersiell odling, t.ex. resistensanlag. Dessa kan sedan erbjudas till kommersiella växtförädlingsföretag för inkludering i deras förädlingsprogram. Fånggrödor och mellangrödor skräddarsydda för de behov som finns ur miljösynpunkt kan också utvecklas, t.ex. för att styra växt-näringsämnens dynamik i fältet. I framtiden kommer verktygen också att kunna användas för att minimera främmande och kanske invasiva växtskadegörare i svenska odlingslandskap. Det är dags att utnyttja dessa möjligheter till naturvårdens fromma och i samklang med ett konkurrenskraftigt jord- och skogsbruk. Det möjliggör en mycket effektiv miljöpolitik utan negativa effekter för näringen och landsbygden. För att främja utvecklingen inom området och förverkliga potentialen i teknikerna anser vi att ett centrum för växtförädling i naturvårdens tjänst ska inrättas. Centrumet ska bedriva forskning som är direkt tillämplig på naturvården.

Arbetet med växtförädlingsprogram med syftet att ta fram grödor som passar för nordiska förhållanden inom offentlig-privat samverkan ska förstärkas för att kunna utnyttja en eventuell öppning i regelverket för nya genomredigerings tekniker, trots de nuvarande osäkerheterna om den rättsliga hemvisten. Oavsett rättslig hemvist kommer nämligen de grödor som blir resultatet av denna förädling sannolikt att ha en gynnsam säkerhetsprofil. Svensk växtförädling bör få förutsättningar att vara i genomredigerings-teknikens framkant. Det gemensamma arbetet kan genom metodutveckling också undanröja tekniska hinder för genomredigerings teknikerna och bidra till en gemensam förståelse i de nordiska länderna.

40. Växtförädling, punkt 21 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 19 och

avslår motionerna

2024/25:13 av Josef Fransson (SD) och

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 31 och 49.

Ställningstagande

Klimatanpassningen av svenskt jordbruk behöver stödjas så att vi kan producera mer mat i ett förändrat klimat. Enligt Lantbrukarnas Riksförbunds rapport om kostnaden för jordbrukets klimatomställning kommer det att krävas 80–85 miljarder kronor i investeringar på svenska gårdar, vilket långsiktigt är viktigt att ha i åtanke. Jag och mitt parti vill stärka den svenska växtförädlingen så att utsäden som är anpassade till vårt klimat och pågående klimatförändring utvecklas.

41. Forskningsfrågor, punkt 22 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD) och Victoria Tiblom (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 44, 45, 50 och 54 samt

avslår motionerna

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 62 och

2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 6 och 24.

Ställningstagande

Offentliga medel bör i högre utsträckning riktas till behovsdriven forskning som stärker konkurrenskraften inom jordbruks- och trädgårdssektorn. Regeringen bör fortsätta att arbeta för att stödja satsningar på innovation och utveckling inom livsmedelssektorn. Vidare bör regeringen uppdra åt Formas och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) att tydligare redovisa vilka andelar av forskningen som går till behovsdriven forskning samt vilka behov denna forskning svarar mot.

Enligt en OECD-rapport är Sveriges innovationsklimat inom jordbrukssektorn gott, men spridningen av innovationsinformation kan förbättras. En funktion på SLU som löpande kan tillgängliggöra nya forskningsrön och tekniker för rådgivare inom lantbruket bör upprättas. Denna funktion ska även kunna fånga upp behov i lantbruksnäringen och kanalisera dessa till forskarsamhället. Det gäller för både produktion och miljö och i synnerhet synergieffekter mellan dessa.

Det svenska lantbruket bygger mycket av sin animalieproduktion på importerade proteinfodermedel. Att det i Sverige importeras fodermedel är naturligt i en internationell marknadsekonomi, men problemet är att en stor del av importen utgörs av produkter som kan ha en stor miljöbelastning i ett globalt perspektiv. Dessutom gör det Sverige sårbart vid en avspärning. Om odlingen av oljeväxt- och proteingrödor såsom raps, oljelin, ärtor och åkerbönor kunde öka kan vi få fram fullgoda ersättningsprodukter till importerade soja- och palmoljeprodukter. För att öka andelen närproducerat proteinfoder krävs mer resurser och forskning för växtförädling, odling, bekämpningsmedel och tillverkning av proteinfoder.

42. Forskningsfrågor, punkt 22 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 62 och

2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 6 och 24 samt
avslår motion

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 44, 45, 50 och 54.

Ställningstagande

Dagens ekonomiska medel som staten satsar på olika typer av vattenrelaterade åtgärder är i dagsläget breda, men inte inriktade mot innovations- och

utvecklingsprojekt. Jag anser att det behövs en specifik satsning för att bedriva långsiktiga innovations- och utvecklingsprojekt för vatten i jordbruks- och skogslandskapet, utöver dagens breda vattensatsningar. Jag anser att regeringen ska uppdra åt relevanta myndigheter att utforma en sådan satsning, och anslå medel i statsbudgeten.

Det svenska lantbruket måste också framtidssäkras genom att stötta den nuvarande bondegenerationen. Utökad rådgivning och utbildningsprogram behövs för att fler lantbrukare ska få de kunskaper som krävs om hur beredskapen kan stärkas och hur jordbruket ska förhålla sig till ett förändrat klimat. Det är viktigt att expertisen finns tillgänglig i hela Sverige och att det finns sakkunskap inom alla geografiska områden, då jordbrukets förutsättningar skiljer sig från plats till plats. Jag och mitt parti vill genomföra en satsning på kompetensutveckling och rådgivning för att möjliggöra utbredd tillgänglig expertis på förutsättningar inom alla geografiska områden relevanta för svenskt jordbruk.

Vi behöver också stödja klimatanpassningen av svenskt jordbruk så att vi kan producera mer mat i ett förändrat klimat. Sveriges livsmedelsproduktion behöver klimatsäkras genom satsningar på proteingrödor, både för human-konsumtion och som alternativ till importerat protein som soja för animalieproduktionen. Jag anser att det finns behov av att forska om och utveckla förädling av proteingrödor. Det handlar om alltifrån växtförädling till affärsmodeller. Det är också viktigt att kunskapen som utvecklas inom akademien når livsmedelsföretagen. Jag anser därför att det behövs sammanhängande satsningar på forskning, innovation och marknadsutveckling.

43. Markförsäljning norr om odlingsgränsen, punkt 23 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD) och Victoria Tiblom (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1383 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) yrkande 23 och

2024/25:1454 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 12 och

avslår motion

2024/25:201 av Kjell-Arne Ottosson (KD).

Ställningstagande

Ovanför odlingsgränsen är möjligheten för kommuner att köpa statlig mark kraftigt begränsad. I de fall staten är den största markägaren i en kommun finns

det risk att tillväxten i området och nödvändig byggnation för näringsliv, företagande, industri och bostäder bromsas, på grund av markbrist. Behovet av fler bostäder är stort i områden där nya arbetstillfällen växer fram, och detta behöver tillgodoses. Problemen med att statligt ägd mark försvårar utveckling i kommuner berör många gånger landets mest glesbefolkade kommuner. I exempelvis Kiruna äger staten ca 80 procent av landområdet, medan kommunen själv endast har tillgång till 1 procent av marken. Detta försvårar nödvändig stadsomvandling, planering och byggnation. Kiruna omgärdas även av flera områden med olika typer av skydd. Sammantaget försvåras byggnation kraftigt.

Rimligt är att hänsyn behöver tas till olika intressen. Det gäller inte minst utveckling, planläggning och byggnation i områden som kan expandera där ett utvecklat näringsliv med många arbetstillfällen är möjligt. Regeringen bör utreda om regelverket för markförsäljning ovanför odlingsgränsen bör förändras, i syfte att så långt det är möjligt skapa likvärdiga förutsättningar för markförsörjning, tillväxt och byggnation i landets alla delar. Hänsyn bör tas till särskilt känsliga naturmiljöer.

44. Omarrondering, punkt 24 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD) och Victoria Tiblom (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1371 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 21.

Ställningstagande

Det finns fall där markägare har godtagit omarronderingsförslag, men där markägaren sedan inom relativt kort tid har hindrats i sitt brukande genom att beslut tagits om nyckelbiotoper, reservatsbildning eller andra begränsningar. Detta riskerar att allvarligt skada förtroendet för och viljan att medverka i omarrondering. Vi anser därför att det bör utredas hur markerna i samband med omarrondering ska inventeras för att sådana situationer ska kunna undvikas och huruvida en period på förslagsvis ett eller ett par tiotal år efter omarrondering kan fastläggas, under vilken ytterligare areella begränsningar inte får åläggas markägaren utan synnerliga skäl.

45. Biologisk mångfald och skyddsvärda marker, punkt 25 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD) och Victoria Tiblom (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 26, 27 och 65 samt avslår motionerna

2024/25:1014 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 2 och

2024/25:1022 av Anders W Jonsson (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark, dvs. skogsbryn, kan ofta erbjuda en biologiskt rik miljö. Om det går att tillförsäkra en ändamålsenlig struktur och skötsel av tillräckligt många brynmiljöer, så kan de fungera som bärare av viktig biologisk mångfald utan att inkräkta alltför mycket på brukningsmålen för skog och jordbruk. Brynen har naturligt en geografisk utsträckning som gör dem lämpliga som spridningskorridorer för viss biologisk mångfald. Att se till att det finns biologiskt fungerande brynmiljöer kan alltså vara en av delarna i den effektiva miljöpolitik som vi förordar. Det är dock viktigt att främjandearbetet inte går ut över ägande- och nyttjanderätten.

I rapporten Övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark (SJV 2018:14) från ett samverkansprojekt mellan myndigheter ges ett antal rekommendationer för fortsatt arbete med att vårda dessa miljöer. Vi anser att regeringen bör främja biologiskt fungerande övergångszoner på olika sätt. Vi anser även att Jordbruksverket bör få i uppdrag att utreda vilka statliga och regionala åtgärder som kan vidtas för att främja biologiskt fungerande övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark. Vidare bör Jordbruksverket tillsammans med andra myndigheter, i högre grad än i dag, verka för att bevara och utveckla hag- och betesmarker samt marker för naturvårdsslätter.

46. Lantraser och lantsorter, punkt 26 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD) och Victoria Tiblom (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 66 och 67.

Ställningstagande

Vi anser att insatserna för att bevara och utveckla odlingen av de gamla lantsorterna behöver öka. Detsamma gäller för arbetet med att bevara och utveckla de nordiska lantrasdjuren.

47. Rennäringen, punkt 27 (S)

av Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Jytte Guteland (S), Markus Selin (S) och Björn Petersson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 77 och
avslår motion
2024/25:591 av Josef Fransson (SD) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

En livskraftig och långsiktigt hållbar rennäring är en förutsättning för samernas grundlagsskyddade rätt att behålla och utveckla ett eget kultur- och samhällsliv. Renbetet spelar också en central roll för det öppna fjällandskapet och den biologiska mångfalden. Därför vill vi betona vikten av en stark och livskraftig rennäring. Arbetet för att främja en hållbar rennäring bör utgå från ett helhetsperspektiv som även tar hänsyn till klimatförändringarnas påverkan på växtligheten, renskötselns anpassningsförmåga samt sociala och kulturella effekter.

48. Produktion av gödselmedel, punkt 28 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD) och Victoria Tiblom (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 11.

Ställningstagande

Sveriges beroende av import av gödselmedel orsakar kostnadssvängningar och en sårbarhet som negativt påverkar vår motståndskraft i kris och krig. Därför är det viktigt att finna kostnadseffektiva metoder att producera gödselmedel i Sverige. Om de kan bidra till bättre möjlighet att återcirkulera näringsämnen är det positivt. Flera lovande projekt finns. Regeringen bör följa dessa och vid behov hjälpa dem att komma över hinder. Alternativ med en betydande permanent högre kostnad är dock mindre intressanta eftersom de antingen skulle driva upp kostnadsläget i jordbruket eller göra det ännu mer stödberoende.

49. Biopremie, punkt 29 (C)

av Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 20.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör genomföra förslaget om att införa en biopremie för användningen av biodiesel i jord- och skogsbruk som finns i betänkandet Vägen mot fossiloberoende jordbruk (SOU 2021:67).

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2024/25:91 En utvidgad insamling och utlämning av djurhälsodata:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Motioner från allmänna motionstiden 2024/25

2024/25:13 av Josef Fransson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att bli världsledande inom miljöfrämjande grödor och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:201 av Kjell-Arne Ottosson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att lagar och regler gällande odlingsgränsen förändras och ersätts av en ny, modernare lagstiftning som förenklar förvärv av statlig mark och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:202 av Gudrun Brunegård (KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hålla implementeringar av EU-strategier på en nivå som stärker svensk konkurrenskraft och landsbygdsutveckling, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:591 av Josef Fransson (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdatera praxis vad gäller avvägningar mellan renskötsel och andra intressen i fjällvärlden och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en oberoende utredning kring hur renar påverkas av olika verksamheter samt hur många renar olika områden kan bära i relation till hur många som finns, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:781 av Magnus Manhammar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en handlingsplan för växtbaserad mat och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1001 av Rickard Nordin (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inkludera fritidsodlingen i livsmedelsstrategin och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1014 av Kerstin Lundgren (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uttala vikten av att kunna upprätthålla öppna landskap genom betande får på landsbygden genom småföretag med djurhållning och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1022 av Anders W Jonsson (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av ägandefredslagstiftningen i syfte att värna den fria betesrätten (mulbetesrätten) så att fäbodrift kan fortsätta och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1371 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vid omarronderingsprojekt säkerställa att mark som någon tilldelas inte innehåller områden som riskerar att bli reservat och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för statliga kreditgarantier för lantbruksföretag och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att strukturkalkning bör lyftas fram som en åtgärd som underlättar upptag av näringsämnen för att minska läckage från jordbruk och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statligt stöd även bör kunna utgå till dränering i samband med strukturkalkning och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja användningen av buffertremsor längs vattendrag och sjöar för att minska näringsläckage från jordbruksmark och tillkännager detta för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja precisionstillämpning av gödsel och bekämpningsmedel inom jordbruket för att minska övergödning och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda vilka täckgrödor som är lämpliga för svenskt klimat och jordbruk och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att erbjuda statligt stöd till jordbrukare som använder täckgrödor som åtgärd för att minska övergödning och jorderosion och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete bör verka för att erbjuda utbildning och rådgivning till jordbrukare om bästa praxis för att minska näringsläckage och övergödning och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1373 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att eventuella EU-mål för ekologisk produktion och konsumtion inte blir bindande och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1383 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utredning av möjligheter till markförsäljning ovanför odlingsgränsen i syfte att möjliggöra tillväxt och byggnation och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samtliga berörda myndigheter ska genomföra EU-direktiv och tillämpa EU-förordningar på ett sätt som ger så goda konkurrensförutsättningar som möjligt för de landsbygdsnära näringarna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att företrädare som förhandlar om regler på EU-nivå ska få instruktion att bedöma de positiva och negativa konsekvenserna för det svenska lantbruket av nya regler mycket tidigt i processen och verka för goda konkurrensförutsättningar för svenskt lantbruk, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att så långt det är möjligt verka för nationell beslutanderätt över jordbruket och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den gemensamma jordbrukspolitiken ska vara utformad på ett sätt som passar svenska förhållanden och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU-reglerna bör ges flexibilitet för att inte lantbrukare ska drabbas hårt av oförutsägbara händelser som de inte kan påverka, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att införa ett inventeringsbaserat miljöstöd för biologisk mångfald i jordbruket i nästa programperiod och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att konsekvensanalyser alltid görs innan målsättningar antas på EU-nivå och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att akter som delegeras till EU-kommissionen ska beslutas av medlemsstaterna om de areella näringarna påverkas negativt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen fortsatt bör följa utvecklingen av initiativ för produktion av gödningsmedel i Sverige och vid behov hjälpa sådana att komma över hinder och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning av hur dagens system för bedömning och tillståndsgivning i fråga om organismer för biologisk bekämpning fungerar och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att alla EU-medlemsstater ska ha regelverk för prövning, riskbedömning och övervakning av biologiska bekämpningsmedel och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att justera lagstiftningen för att möjliggöra precisionsbesprutning med drönare och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen fortsatt ska främja biologiskt fungerande övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket bör få ett uppdrag att utreda vilka statliga och regionala åtgärder som kan vidtas för att främja biologiskt fungerande övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödmedel för täckdikning även ska kunna sökas för öppna diken och tillkännager detta för regeringen.

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att inrätta ett centrum för växtförädling i naturvårdens tjänst och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om vad ett statligt lån för att överbrygga karenstiden för att få ut sin andel i en mejerikooperation skulle innebära för bl.a. konkurrensen, prissättningen, vinstfördelningen och lönsamheten i näringen och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk livsmedelsproduktion ska styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att den ekologiska produktionens miljönytta och produktivitet ska öka och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett statligt stöd för medfinansiering av avbytartjänster för ökad social hållbarhet för animalieproducenter och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga ett pilotprojekt med statligt stöd för medfinansiering av avbytartjänster för mjölkproducenter och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska stödja satsningar på innovation och utveckling inom jordbrukssektorn och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete ska verka för att offentliga medel i högre utsträckning ska riktas till behovsdriven forskning samt att Formas och SLU bör ges i uppdrag att tydligare redovisa vilka medel som går till behovsdriven forskning samt vilka behov denna forskning svarar mot, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket ska ges i uppdrag att försöka få till stånd förenklade förfaranden under direktiv 2001/18/EG för grödor med de mest okomplicerade genomredigeringarna och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska arbeta skyndsamt på EU-nivå för att uppfylla 2019 års tillkännagivande om att verka för en moderniserad och teknikneutral gentekniklagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att EU-lagstiftningen för genetiskt modifierade växter ska tillåta medlemsstater att utfärda nationella

- godkännanden för utsläppande på marknaden om vissa villkor är uppfyllda och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att förstärka det nordiska växtförädlingsprogrammet inom public-private partnership för att kunna utnyttja en eventuell öppning i regelverket för nya genomredigeringstekniker och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete ska verka för att upprätta en funktion på SLU som kan tillgängliggöra nya forskningsrön och tekniker för rådgivare inom lantbruket samt aktivt fånga upp behov i lantbruksnäringen och kanalisera dessa till forskarsamhället och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur generationsskiften inom lantbruket i högre grad ska kunna underlättas och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda vilka åtgärder som kan vidtas för att jordbruksstöden i högre grad ska kunna gå till aktiva lantbrukare och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska förbättra förutsättningarna för ökad svensk proteinfoderodling och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som ska göra en bred genomlysning med syftet att förenkla regleringen av jordbruk och öka rättssäkerheten för jordbrukare och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samtliga berörda myndigheter ska ha löpande förenklingsuppdrag och föreslå slopade regleringar på nationell nivå och EU-nivå och tillkännager detta för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmuntra och underlätta kompetenshöjande specialisering av tillsynspersonal genom samarbete mellan kommuner och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att alla myndigheter som prövar tillståndsansökningar och utövar tillsyn inom de areella näringarna noga följer förvaltningslagens bestämmelser och principer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn av reglerna för spridning och hantering av stallgödsel bör ske och tillkännager detta för regeringen.
65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket tillsammans med andra myndigheter, i högre grad än

- i dag, bör verka för att bevara och utveckla hag- och betesmarker samt marker för naturvårdsslåtter och tillkännager detta för regeringen.
66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att bevara och utveckla odlingen av de gamla lantsorterna och tillkännager detta för regeringen.
67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att bevara och utveckla de nordiska lantrasdjuren och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1454 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda regelverket för markförsäljning ovanför odlingsgränsen och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1570 av Helena Lindahl (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att förändra stödområdesindelningen för det nationella stödet samt kompensationsstödet, så att stödet blir mer likvärdigt och inte drabbar vissa bönder i Skellefteå och Umeå kommuner negativt, och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1641 av Anders Karlsson (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla och möjliggöra investeringar för att möta klimatutmaningar för lantbruket, som kolliderar med andra intressen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att på ett tydligare sätt lyfta fram vikten av livsmedelsproduktionen och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1814 av Peter Ollén m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skånskt jordbruks produktionskraft och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om det skånska jordbruket och livsmedelsindustrin och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1927 av Kajsa Fredholm m.fl. (V):

- 4.1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör anta mål om minst 30 procent ekologiskt brukad areal och 60 procent ekologiskt i offentlig livsmedelskonsumtion till 2030 och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser mål om minst 30 procent ekologiskt brukad areal till 2030.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en handlingsplan bör tas fram för hur klimat- och miljöpåverkan av livsmedelskedjan, inklusive animalieproduktionen, ska minskas och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att Sverige kan nyttja lånegarantier från Europeiska investeringsbanken i syfte att underlätta investeringar för unga människor vid ägarskiftet inom lantbruket och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillse att utreda hur ett etableringslån, likt CSN-lån för studier, kan utformas i syfte att underlätta för unga människor att ta över lantbruk genom subventionerad lånedel och bidragsdel och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2005 av John E Weinerhall (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utreda hur regelförenklingar och avregleringar i jordbruket kan införas och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2077 av Mats Green (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ekologisk odling och dess lägre avkastningsförmåga samt vilka konsekvenser det får för klimat, miljö, nationell säkerhet samt en globalt växande befolkning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen då det gäller synen på mervärdet i ekologisk odling bör överväga att agera i enlighet med relevant forskning samt slutsatser från regeringens expertmyndigheter och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2189 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda hur staten ytterligare kan underlätta för generationsskiftet av lantbruk och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2240 av Ida Karkiainen (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för generationsväxling inom jordbrukssektorn och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja ängsytor och hagmarker och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2486 av Stina Larsson m.fl. (C):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att minska övergödningen av Östersjön och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP):

137. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrikta Sveriges och EU:s jordbrukspolitik på att öka miljö- och klimatnyttan samt säkra livsmedelsproduktionen i ett förändrat klimat och tillkännager detta för regeringen.
138. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att styra om medel från de arealbaserade direktstöden till höjda miljöersättningar och främja odlingsmetoder som ökar jordens bördighet och kolinlagring och som bidrar till biologisk mångfald och andra miljöinsatser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
140. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett stöd till innovationsjordbruk för att ge pionjärer förutsättningar att utveckla nya brukningsmetoder med ökad klimatanpassning och minskad klimatpåverkan i synergi med stärkt biologisk mångfald och tillkännager detta för regeringen.
141. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Vinnova och andra lämpliga myndigheter i uppdrag att främja ny teknik och innovation för att ytterligare minska utsläppen från hantering av stallgödsel och användning av växtnäring och tillkännager detta för regeringen.
142. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge relevanta myndigheter i uppdrag att ta fram åtgärdsförslag för att öka integreringen av växtodling och djurhållning på gårdsnivå inom jordbruket för att minska behovet av konstgödsel och avgången av växthusgas och tillkännager detta för regeringen.
144. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att främja investeringar, produktion och nedmyllning av biokol genom exempelvis EU:s landsbygdsprogram, jordbruks- och regionalstöd och Klimatklivet och tillkännager detta för regeringen.
145. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka kolinlagringen i jordbruksmarker och stoppa förlusten av åkermark och tillkännager detta för regeringen.
146. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja klimatanpassningen av svenskt jordbruk så att vi kan producera mer

mat i ett förändrat klimat, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

147. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla användningen av biomassa från jordbruket för bioenergiproduktion och tillkännager detta för regeringen.
148. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur alternativa resurseffektiva metoder för livsmedelsproduktion kan stödjas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP):

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja klimatanpassning av svenskt jordbruk så att vi kan producera mer mat i ett förändrat klimat och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inkludera klimatanpassning i Sveriges livsmedelsstrategi och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om åtgärder för att skydda svenskt jordbruk från effekterna av klimatförändringar såsom långvarig torka eller översvämning och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftningen för att säkra att mindre lantbrukare inte missgynnas av exempelvis restriktioner vid torka och stödsystemens utformning och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2647 av Aron Emilsson (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn med syfte att minska den samlade regelbördan och administrationen inom lantbruket och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2661 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ta initiativ till en dialog med LRF, drönartillverkarna och Landsbygdsdepartementet om hur vi kan underlätta ökad användning av drönare i lantbruket och skogsbruket och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2739 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över om Sverige ska avskaffa det särskilda produktionsmålet för ekologisk odling och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2802 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att jordbrukare inte ska drabbas av mer än en ekonomisk sanktion för ett och samma fel och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2805 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en tydlig strategi för ökad produktion av svensk mat och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2811 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten för berörda myndigheter att mer aktivt beakta livsmedelsstrategins mål och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2832 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ge Jordbruksverket i uppgift att årligen redovisa en konkurrenskraftsjämförelse mellan svenskt lantbruk och övriga länders lantbruk i Europa och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2856 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inriktningen för hur målen för livsmedelsstrategin ska uppnås och hur uppföljningen av målen ska genomföras och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2873 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över regelverket för att underlätta för den småskaliga djurhållningen på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2935 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över lagar och regelverk i syfte att öka konkurrenskraften för och produktionen av svensk honung och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nationella livsmedelsstrategin ska innehålla nationella och uppföljningsbara mål för produktionen och försörjningsförmågan av livsmedel i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenskt jordbruks konkurrenskraft och bidrag till självförsörjning av livsmedel inom EU ska stärkas och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rensa i regelfloran för lantbrukare och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en större andel av EU:s jordbruksbudget ska gå till miljö- och klimatfrämjande åtgärder och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vattenfrågor inom jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra kommersiell odling av genomredigerade grödor i EU och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra förslagen i SOU 2021:67 som rör införandet av en biopremie för användande av biodiesel i jord- och skogsbruk och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenskt jordbruks konkurrenskraft och bidrag till självförsörjning av livsmedel inom EU ska stärkas och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i kommande översyn av jordbrukspolitiken och i andra relevanta lagstiftningar ska säkerställa att EU:s jordbruks konkurrenskraft i världen ska förstärkas, bl.a. genom att rensa i regelfloran för lantbrukare, och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i kommande översyn av den gemensamma jordbrukspolitiken se till att en större andel av EU:s jordbruksbudget ska gå till att ersätta miljö- och klimatfrämjande åtgärder och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2955 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nationellt stöd för restaurering och nyodling av åkermark och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2956 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta en handlingsplan för växtbaserade livsmedel och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2984 av Markus Wiechel och Victoria Tiblom (båda SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över en ändring i utsädeslagen och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP):

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket bör komplettera 20 § i föreskriften (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring så att, inom känsliga områden, även fosfor ingår i kravet på dokumentation, genom växtodlingsplaner eller motsvarande, och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i arbetet inför översynen av den gemensamma jordbrukspolitiken aktivt ska verka inom EU för att de ekonomiska ersättningarna ska relateras till utsläppsminskningar och ekosystemtjänster och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i arbetet inför översynen av den gemensamma jordbrukspolitiken skyndsamt ska ta fram de beslutsstödsverktyg som krävs för en ökad klimat- och miljöstyrning och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stallgödseln till 2030 ska tas till vara på jordbruksmark så att tillförseln av växtnäringssämnen balanserar bortförseln och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kväveavgången från stallgödsel genom ammoniak ska reduceras med minst 20 procent till 2030 och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda samt införa styrmedel och kompensationsåtgärder för att begränsa djurtätheten i läckagebenägna områden i syfte att minska tillförseln av näringsämnen till hav och vattendrag och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja innovation, utveckling och implementering av tekniker för transporterbara organiska gödselmedel, t.ex. pellets av stallgödsel, i syfte att minska nytillförsel av näringsämnen inom jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur system för främjande av växtnäringssbalanser på gårdsnivå med låga överskott kan utformas och implementeras och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur system för att beräkna näringsbalanser på fältnivå kan utformas,

främjas och implementeras, samt om att driva frågan om system för främjande av redovisning på EU-nivå och harmonisering av sådana system och tillkännager detta för regeringen.

54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa stöd till fånggrödor, buffertzoner och våtmarker baserat på markkartering och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka stödnivåerna och informationsinsatserna för agroekologiska och kretsloppsbaseade bruksmetoder och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdraga åt relevanta myndigheter att utforma förslag till åtgärder för infrastruktur för ett förbättrat utnyttjande av stallgödsel och att förhindra läckage till atmosfären, samt finansiering för implementering av sådana åtgärder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anslå medel för att bedriva långsiktiga innovations- och utvecklingsprojekt för vatten i jordbruks- och skogslandskapet utöver dagens breda vattensatsningar och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP):

- 31.2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att använda ny teknik för att minska resursförbrukning och svinn i livsmedelssektorn, öka den inhemska odlingen av protein, minska beroendet av import av gödning och minimera användningen av bekämpningsmedel och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser protein, gödning och bekämpningsmedel.

32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka den ekologiska produktionen av livsmedel och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3055 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP):

81. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om styrmedel för ekologisk produktion och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa etableringslån för unga lantbrukare och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge relevanta myndigheter i uppdrag att se över möjligheterna att

- underlätta delägarskap inom lantbruksföretag, utan att det går ut över jordförvärvslagen, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över nyttjandet av lånegarantier via Europeiska investeringsbanken och tillkännager detta för regeringen.
 6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utökad rådgivning och utbildningsprogram och tillkännager detta för regeringen.
 9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om integreringen av regenerativa jordbruksmetoder och ökade kunskaper om klimatvinster med ekologisk produktion och tillkännager detta för regeringen.
 10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rikta stödet också till små och mellanstora jordbruk och tillkännager detta för regeringen.
 18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge bönder möjlighet att söka stöd till innovationsjordbruk och tillkännager detta för regeringen.
 19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den svenska växtförädlingen och tillkännager detta för regeringen.
 20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja utvecklingen av förädling av växtprotein och tillkännager detta för regeringen.
 21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge relevanta myndigheter i uppdrag att ta fram åtgärdsförslag för att öka integreringen av växtodling och djurhållning på gårdsnivå inom jordbruket, i likhet med ekologiska och kretsloppsanpassade brukningsmetoder, och tillkännager detta för regeringen.
 23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram ett stimulanspaket för att öka odlingen av proteingrödor och samtidigt stödja utvecklingen av förädlingen av växtprotein och tillkännager detta för regeringen.
 24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge incitament för satsningar på forskning, innovation och marknadsutveckling för proteingrödor och tillkännager detta för regeringen.
 36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att styra om medel från de arealbaserade direktstöden till höjda miljöersättningar och tillkännager detta för regeringen.
 37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska de arealbaserade stöden och främja odlingsmetoder som ökar jordens bördighet och tillkännager detta för regeringen.
 38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka miljöersättningen till ängs- och betesmarker och mosaikmarker inom landsbygdsprogrammet och tillkännager detta för regeringen.

39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inkludera naturvårdsbränning av ljunghed och gräsmark, myrslåtter eller hamling i det nya stödet för restaurering av betesmarker och slåtterängar och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett system för ekonomisk kompensation till jordbrukare som ökar kolinlagringen i marken, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja investeringar, produktion och nedmyllning av biokol och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka Sveriges jordbruk och därmed försörjningsförmåga genom EU:s gemensamma jordbrukspolitik och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att det svenska jordbruket ges rätt förutsättningar för att ställa om till ett socialt hållbart och miljömässigt konkurrenskraftigt jordbruk och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att underlätta generationsväxlingar och förbättra kompetensförsörjningen inom jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att påskynda lagstiftningsförslaget i EU om nya genomiska tekniker och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka den inhemska odlingen av proteingrödor för både djurfoder och humankonsumtion och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att livsmedelsstrategin bör uppdateras i samarbete med relevanta aktörer på längre sikt med satsningar på nya områden som adresserar jordbruks- och livsmedelssektorns behov och tillkännager detta för regeringen.
77. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av en livskraftig rennäring och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverken för lantbruket för att underlätta klimatanpassning och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3160 av Mikael Larsson m.fl. (C):

53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att förbättra förutsättningarna för och inom primärproduktionen i ett stärkt civilt försvar och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ökad beredskap på gårdsnivå och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3169 av Rickard Nordin m.fl. (C):

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att klimatanpassning förs in i Sveriges livsmedelsstrategi och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:807)
 om kontroll av husdjur, m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m.¹

dels att rubriken närmast före 9 c § ska lyda ”Tystnadsplikt vid offentlig kontroll”,

dels att det ska införas en ny paragraf, 7 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 a §

Den som deltar eller har deltagit i verksamheten hos en organisation som har fått rätt att anordna kontroll enligt 3 § 2 får inte obehörigen röja eller utnyttja uppgifter som han eller hon har tagit del av, om uppgifterna är sådana som avses i 2 kap. 4 a § lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2025.

¹ Senaste lydelse av rubriken närmast före 9 c § 2021:172.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 4 a och 5 §§ lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

4 a §¹

En veterinär ska till Statens jordbruksverk lämna uppgifter om *användning av antimikrobiella läkemedel för behandling av djur.*

En veterinär ska till Statens jordbruksverk lämna uppgifter om

1. användning av läkemedel för behandling av djur, och
2. andra åtgärder för behandling av djur.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om omfattningen av uppgiftsskyldigheten för veterinärer i enskild verksamhet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om omfattningen av uppgiftsskyldigheten för veterinärer i allmän verksamhet.

Lydelse enligt prop. 2024/25:57

Föreslagen lydelse

5 §²

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. undantag från kravet i 1 a § andra stycket att journaler ska vara skrivna på svenska,

2. inskränkningar i rätten att överlåta arbetsuppgifter enligt 3 §,

3. omfattningen av uppgiftsskyldigheten enligt 4 a § för veterinärer i enskild verksamhet,

3. begränsningar av eller förbud mot användning inom djurens hälso- och sjukvård av antimikrobiella medel vid behandling av djur

4. begränsningar av eller förbud mot användning inom djurens hälso- och sjukvård av antimikrobiella medel vid behandling av djur

¹ Senaste lydelse 2023:90.

² Senaste lydelse 2025:000.

i de fall sådana begränsningar eller förbud är förenliga med artikel 107.7 och 107.8 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/6 av den 11 december 2018 om veterinärmedicinska läkemedel och om upphävande av direktiv 2001/82/EG,

4. förbud mot innehav, tillhanda-hållande eller användning inom djurens hälso- och sjukvård av immunologiska veterinärmedicinska läkemedel om något av villkoren i artikel 110.1 i förordning (EU) 2019/6 är uppfyllt, och

5. de ytterligare skyldigheter för vårdgivare och djurhälsopersonal som behövs för en god och säker vård.

i de fall sådana begränsningar eller förbud är förenliga med artikel 107.7 och 107.8 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/6 av den 11 december 2018 om veterinärmedicinska läkemedel och om upphävande av direktiv 2001/82/EG,

5. förbud mot innehav, tillhanda-hållande eller användning inom djurens hälso- och sjukvård av immunologiska veterinärmedicinska läkemedel om något av villkoren i artikel 110.1 i förordning (EU) 2019/6 är uppfyllt, och

6. de ytterligare skyldigheter för vårdgivare och djurhälsopersonal som behövs för en god och säker vård.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om omfattningen av uppgiftsskyldigheten enligt 4 a § för veterinärer i allmän verksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2025.

3 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att det i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska införas en ny paragraf, 30 kap. 25 d §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

30 kap.

25 d §

Sekretessen enligt 23 § hindrar inte att en uppgift lämnas ut i enlighet med vad som föreskrivs i förordningen (2025:000) om djurhälsoregister till en organisation för avel eller djurhälsa som har fått rätt att anordna kontroll enligt 3 § 2 lagen (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2025.